

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kirkkolain muuttamista hiippakuntahallinnon kehittämiseksi ja hiippakunnan taloudellisen ja toiminnallisen aseman vahvistamiseksi. Hiippakunnan toimintaa ja taloutta johtamaan perustettaisiin hiippakuntavaltuusto. Sen jäseninä olisivat 14 maallikkoa ja seitsemän pappia, jotka valittaisiin neljän vuoden toimikaudeksi samalla tavalla kuin kirkolliskokousedustajat, mutta eri vaalilla. Hiippakuntavaltuusto valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan, jonka tulisi olla maallikko. Piispalla ja tuomiokapitulin muilla jäsenillä sekä hiippakunnasta kirkkohallitukseen valitulla jäsenellä ja kirkkohallituksen pappisjäsenellä olisi hiippakuntavaltuustossa läsnäolo- ja puheoikeus.

Hiippakuntavaltuusto hyväksyisi hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelman, tekisi talousarvioesityksen kirkon keskusrahastolle, perustaisi ja lakkauttaisi hiippakunnan virat ja hyväksyisi osaltaan hiippakunnan talousarvion ja tilinpäätöksen. Hiippakunnan tilinpäätös tarkastettaisiin ja vahvistettaisiin sekä vastuuvapaus myönnettäisiin kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen yhteydessä. Hiippakuntavaltuustolla olisi oikeus tehdä esityksiä kirkolliskokoukselle. Hiippakuntakokous ja rovastikuntakokous lakkautettaisiin. Tuomiokapituli valmistelisi hiippakuntavaltuustossa käsiteltävät asiat ja panisi täytäntöön sen päätökset.

Tuomiokapitulia ehdotetaan täydennettäväksi yhdellä maallikkojäsenellä ja hiippakuntadekaanilla, joka olisi pappi. Hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet valitsisivat tuomiokapitulin maallikkojäsenen neljäksi vuodeksi kerrallaan. Maallikkojäsen olisi luottamushenkilö. Tuomiokapitulin jäseninä

olevien sivutoimisten pappisasessorien virat säilytettäisiin ja pappisjäsenet jatkaisivat viranhaltijoina.

Tuomiokapitulin lainkäyttöasiat, jotka ovat pääasiassa seurakunnan viranomaisten päätöksistä tehtyjä valituksia ja hallintoriitaasioita, siirrettäisiin alueelliseen hallinto-oikeuteen lukuun ottamatta alistusvalituksia. Muutoin tuomiokapitulin tehtävät säilyisivät ennallaan. Myös kirkkohallituksen päätöksistä valitettaisiin ensi asteessa hallinto-oikeuteen ja vasta sen päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Oikaisumenettelyä laajennettaisiin ennen valittamista. Kirkollishallinnon valituskieltoja vähennettäisiin.

Hiippakunnan hallinto rakentuisi kuten tähänkin asti episkopaalis-synodaaliselle perustalle, toisin sanoen piispalliselle kaitsemalle ja valvonnalle sekä edustuksellisten toimielinten päätöksille. Piispa olisi tuomiokapitulin itseoikeutettu jäsen ja puheenjohtaja. Lisäksi hän hoitaisi entiseen tapaan viranomaisena piispanvirkaan kuuluvat tehtävät. Hiippakuntajakoa sekä hiippakuntien rajojen tarkistamista koskevaa kirkolliskokouksen päätöstä ei enää alistettaisi valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Kirkollishallinnon yleisiksi hallinnollisiksi menettelysäännöksiksi ehdotetaan säädettäväksi uusi hallintolaki. Kirkollishallintoon ehdotetaan sovellettavaksi myös lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa. Lisäksi ehdotetaan, että kirkollishallintoon omaksuttaisiin naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain hallinnolliset periaatteet, jotka koskisivat naisten ja miesten kiintiöitä kirkollisissa toimielimissä. Tämän jälkeen tasa-arvolaki koskisi kokonaisuudessaan kirkol-

lishallintoa, jollei kysymys ole uskonnonharjoittamiseen liittyvästä toiminnasta. Edelleen ehdotetaan, että kirkollishallinnon toimielinten kokouksen johtamista ja puheoikeuden rajoittamisen mahdollistamista varten kirkkolakiin sisällytettäisiin säännös, jonka nojalla puheenjohtajalla on tarvittavat valtuudet huolehtia kokouksen asianmukaisesta kulusta. Kirkkojärjestyksen säännös luottamushenkilön oikeudesta saada tietoja siirrettäisiin kirkkolain tasolle.

Uusi hautausvoimilaki aiheuttaa eräitä muu-

toksia kirkkolain hautausvoimilain koskeviin säännöksiin. Näiden muutosten tarkoituksena on yhdenmukaistaa kirkkolain hautausvoimilain koskevia säännöksiä hautausvoimilain kanssa ja ottaa huomioon perustuslain vaatimukset säädöstasosta.

Lisäksi kirkkolakiin ehdotetaan tehtäväksi niin sanotun viimeisen eläkelaitoksen periaatteen käyttöönoton edellyttämät muutokset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2004 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1. Nykytila.....	5
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
1.1.1. Hiippakunnan hallintorakenne ja tehtävät	5
1.1.2. Hiippakunnan talous.....	6
1.1.3. Kirkollishallinnon säännökset hallintomenettelystä.....	6
1.2. Nykytilan arviointi.....	7
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	8
2.1. Hiippakuntahallinnon yleinen kehittäminen	8
2.1.1. Hiippakuntavaltuusto	8
2.1.2. Tuomiokapituli ja piispa.....	8
2.1.3. Hiippakunnan talous.....	9
2.2. Kirkollisvalituksen muutoksenhakutie, oikaisumenettelyn laajentaminen ja valituskiellot.....	9
2.2.1. Kirkollisen lainkäyttöjärjestelmän yleiset perusteet	9
2.2.2. Kirkollisasioiden käsittely hallinto-oikeudessa	11
2.2.3. Toimivaltainen hallinto-oikeus.....	12
2.2.4. Kirkkohallitus.....	13
2.2.5. Vireillä olevien lainkäyttöasioiden käsittely.....	14
2.2.6. Valituskiellot.....	14
2.3. Hiippakunnan perustaminen, lakkauttaminen ja rajojen muuttaminen	15
2.4. Muita hiippakuntahallinnon kehittämiseen liittyviä muutoksia	15
2.5. Hallintolain omaksuminen kirkollishallintoon.....	16
2.6. Naisten ja miesten jäsenyys toimielimissä.....	16
2.7. Luottamushenkilön oikeus saada tietoja	17
2.8. Kirkollishallinnon elinten kokouksen johtaminen ja puheoikeuden rajoittaminen.....	17
2.9. Hautaus-toimen säännökset kirkkolaissa	17
2.10. Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen omaksuminen kirkollishallintoon	18
3. Esityksen vaikutukset	18
3.1. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	18
3.2. Taloudelliset vaikutukset	19
3.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	19
4. Asian valmistelu.....	19
5. Riippuvuus muista esityksistä.....	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	21
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	21
2 luku. Kirkkolaki ja muut kirkkoa koskevat säädökset.....	21
3 luku. Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako	21

6 luku.	Viranhaltijat ja työntekijät.....	21
7 luku.	Yleisiä säännöksiä.....	21
10 luku.	Kirkkoneuvosto.....	21
15 luku.	Seurakunnan talous.....	21
16 luku.	Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto	22
17 luku.	Hautaustoimi	22
IV OSA	HIIPPAKUNNAN HALLINTO	25
17 a luku.	Yleisiä säännöksiä.....	25
17 b luku.	Hiippakuntavaltuusto	26
18 luku.	Piispa	27
19 luku.	Tuomiokapituli.....	27
20 luku.	Kirkolliskokous.....	30
22 luku.	Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto ja kirkon .sopimusvaltuuskunta 30	
23 luku.	Kurinpitomenettely	31
24 luku.	Alistaminen ja muutoksenhaku	31
25 luku.	Täydentäviä säännöksiä.....	36
26 luku.	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	39
2.	Voimaantulo.....	39
LAKIEHDOTUKSET	40	
	kirkkolain muuttamisesta.....	40
LIITE	54	
RINNAKKAISTEKSTIT	54	
	kirkkolain muuttamisesta.....	54

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1. *Hiippakunnan hallintorakenne ja tehtävät*

Maa on jaettu kirkkolain (1054/1993) 3 luvun 1 §:n mukaan kirkollista hallintoa varten hiippakuntiin. Seurakunnat ja seurakuntayhtymät muodostavat hiippakunnan. Hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä rajojen muuttamisesta päättää kirkolliskokous. Sen päätös on alistettava valtioneuvoston ratkaistavaksi. Hiippakunnat on jaettu rovastikuntiin. Rovastikuntajaosta päättää tuomiokapituli.

Hiippakunta on hallinnollisen jaotuksen yksikkö eikä sillä ole oikeussubjektin statussa. Hiippakunnan johto- ja muista tehtävistä huolehtivat piispa, tuomiokapituli ja hiippakuntakokous. Rovastikunnan tehtävistä huolehtivat lääninrovasti ja rovastikuntakokous.

Piispa johtaa hiippakunnan hallintoa sekä valvoo seurakuntien ja pappien toimintaa kirkkolain 18 luvun 1 §:n nojalla. Kirkkojärjestyksen (1055/1993) 18 luvun 1 §:ssä säädetään tarkemmin piispan valvontatehtävistä. Piispa on seurakuntien ja pappien ylin kaitsija. Piispa valvoo, että Jumalan sanaa saarnataan kirkon tunnustuksen mukaisesti, että sakramenteja oikein jaetaan, että jumalanpalvelukset toimitetaan määräysten mukaisesti, että kristinopin opetusta hoidetaan asianmukaisesti, että kirkon ja seurakuntien hallinnossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä, että papit ja seurakuntien muut viranhaltijat ovat oppinsa puolesta nuhteettomia ja käyttäytyvät elämässä kristillisesti sekä että kaikki muukin, mikä kuuluu kirkon sielunhoitoon ja kristilliseen järjestykseen, tapahtuu oikein. Piispa toimittaa vihkimiset ja virkaan asettamiset. Piispa käsittelee lisäksi ne asiat, jotka kirkkolain ja kirkkojärjestyksen mukaan ovat hänen yksin päätettäväänsä.

Tuomiokapitulin tehtävänä on kirkkolain 19 luvun 1 ja 5 §:n nojalla hoitaa hiippakunnassa kirkollista hallintoa ja toimintaa sekä

ratkaista lainkäyttöviranomaisena niihin liittyvät lainkäyttöasiat. Merkittävimmät tuomiokapitulin käsittelemistä asioista ovat pappiston ja kanttorien henkilöstöhallintoon liittyvät asiat, tuomiokapitulille alistetut seurakuntien hallintoon liittyvät asiat sekä lausunnot eräissä hallintoasioissa. Lainkäyttöasioiden määrä on vähäinen. Lisäksi tuomiokapituli huolehtii enenevässä määrin hiippakunnalliseen toimintaan liittyvästä suunnittelusta ja koulutuksesta sekä edistää seurakuntien yhteistoimintaa.

Kirkollishallinnossa oikaisuvaatimus voidaan tehdä vain tuomiokapitulin viranhaltijoiden päätöksistä sekä tuomiokapitulin kirkkoherran vaalissa tekemästä vaaliehtotuksesta. Seurakunnissa ei käytetä samanlaista oikaisumenettelyä kuin kunnallishallinnossa. Seurakuntatasolla on voimassa seurakunnan hallintoelinten sisäinen valitusmenettely siten, että johtokunta- ja viranhaltijatason päätöksistä valitetaan ilman oikaisumenettelyä seurakunnan tai seurakuntayhtymän ylemmälle hallintoelimelle eli kirkkoneuvostolle, seurakuntaneuvostolle tai yhteiselle kirkkoneuvostolle ja näiden päätöksistä tuomiokapituliin. Myöskään kirkkohallituksen viranhaltijapäätöksistä ei ole oikaisumenettelyä, vaan niistä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Kirkkolaissa ja sen valtuutussäännöksen nojalla kirkkojärjestyksessä on verrattain runsaasti valituskieltoja. Ne koskevat etupäässä kirkollista toimintaa, minkä lisäksi valituskieltoja on muun muassa seurakuntavaalien häiriöttömän toimeenpanon mahdollistamiseksi eräissä tilanteissa. Virantäyttöön liittyvät valituskiellot kirkkohallituksen ja tuomiokapitulin päätöksistä noudattelevat puolestaan valtion virkamieslain (750/1994) vastaavia periaatteita.

Tuomiokapitulissa on piispa puheenjohtajana, tuomiorovasti varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä kaksi pappisasessoria ja lakimiesasessori. Tuomiokapituli määrää viideksi vuodeksi kerrallaan apujäseniksi viisi pappia ja kaksi lakimiestä.

Vuosittainen hiippakuntakokous, joka pidetään yleensä yksipäiväisenä, edistää kirkollis-

ta työtä hiippakunnassa. Hiippakuntakokouksella on oikeus tehdä esityksiä kirkolliskokoukselle. Hiippakuntakokouksen jäseniä ovat piispa puheenjohtajana, tuomiokapitulin muut jäsenet, hiippakunnasta kirkolliskokoukseen valitut edustajat ja kirkkohallitukseen valitut jäsenet sekä rovastikunnittain valittavat pappis- ja maallikkoedustajat.

Rovastikuntakokouksen tarkoituksena on edistää kirkollista työtä rovastikunnassa. Rovastikuntakokous kokoontuu kerran vuodessa ennen hiippakuntakokousta, jolle se voi tehdä esityksiä. Rovastikuntakokouksen jäseniä ovat lääninrovasti puheenjohtajana, seurakunnista valitut maallikkoedustajat, seurakuntien kirkkoherrat sekä seurakuntien ja seurakuntayhtymien taloushallinnon johtavat viranhaltijat, seurakuntien ja seurakuntayhtymien muun päätoimisen henkilökunnan edustajat sekä kirkolliskokoukseen ja hiippakuntakokoukseen rovastikunnasta valitut edustajat.

Synodaalikokous on hiippakunnan pappien ja lehtorien kokous, jossa käsitellään teologisia kysymyksiä sekä seurakuntien hoitoa, muuta kirkon toimintaa ja hallintoa koskevia asioita sekä annetaan kirkolliskokouksen synodaalikokoukselta pyytämät lausunnot. Kokoukseen, joka pidetään joka kuudes vuosi, kutsutaan hiippakunnan kaikki papit ja lehtorit. Ylimääräinen kokous voidaan pitää muulloinkin. Kokouksen puheenjohtajana toimii hiippakunnan piispa, arkkihiippakunnassa arkkipiispa. Säännökset hiippakunta-, rovastikunta- ja synodaalikokouksista ovat kirkkojärjestyksessä.

Hiippakuntahallintoon kuuluvien eri elinten tehtäviä kuvataan yksityiskohtaisemmin hiippakuntahallintokomitean mietinnössä (Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto, Sarja A 1998:1).

1.1.2. Hiippakunnan talous

Hiippakuntahallinnon menot rahoitetaan lähes kokonaan kirkon keskusrahaston talousarviovaroista kirkkolain 22 luvun 6 §:n nojalla. Sen mukaan keskusrahaston varoja käytetään muun ohella tuomiokapitulien, hiippakuntakokousten ja synodaalikokousten menoihin sekä lääninrovastin virkaan kuuluvista tehtävistä maksettaviin palkkioihin. Hiippa-

kuntien menot ovat noin viisi prosenttia kirkon keskusrahaston talousarviosta. Kirkkohallitus myöntää tuomiokapituleille lisäksi oikeuden kantaa useita kolehteja vuodessa hiippakunnallisen työn menoihin. Tämän lisäksi eräillä tuomiokapituleilla on jonkin verran lahjoitusomaisuudesta kertyviä tuloja sekä seurakuntien maksamia avustustuloja. Virkatodistuslomakkeiden sinetinkäyttömaksujen merkitys on hyvin vähäinen. Osa tuomiokapitulien tuloista on rahastoitu erilaisille rahastotileille. Tuomiokapitulien oikeus kantaa seurakunnilta kiertokirjemaksua on lakannut vuoden 1999 lopussa. Vuoden 1997 alusta lukien valtio ei ole enää lainkaan rahoittanut tuomiokapituleita.

Tuomiokapitulien käytössä ja piispojen asuntona olevat kiinteistöt ja huonetilat ovat joko kirkon omistuksessa tai ne ovat vuokratiloja. Näistä kiinteistö- ja huoneistomenoista vastaa kirkon keskusrahasto. Piispoilla on palkkausetuna virka-asunto. Jos piispalle on myönnetty oikeus asua omassa asunnossa, maksetaan korvausta puuttuvasta luontoisedusta.

Tuomiokapitulit tekevät talousarvioesityksensä yleisten talousarviooperusteiden puitteissa kirkkohallitukselle, joka sisällyttää ne omaan kirkon keskusrahaston talousarvioesitykseensä kirkolliskokouksen hyväksyttäväksi. Kirkkohallitus perustaa ja lakkauttaa tuomiokapitulien virat kirkolliskokouksen hyväksymien määrärahojen puitteissa ja tuomiokapitulin esitysten pohjalta. Vuodesta 1997 alkaen kaikki tuomiokapitulien virat ovat olleet virkamiesoikeudelliselta asemaltaan kirkon erityistehtäviä varten perustettuja virkoja. Toimintamäärärahoista tuomiokapitulit määräävät itse. Tilintarkastus on järjestetty siten, että tuomiokapitulille kirkon keskusrahastosta osoitettujen määrärahojen valvonta kuuluu kirkon keskusrahaston tilintarkastuksen piiriin, mutta tuomiokapitulin rahastoja tarkastavat tuomiokapitulin valitsevat tilintarkastajat.

1.1.3. Kirkollishallinnon säännökset hallintomenettelystä

Evankelis-luterilaisen kirkon hallinnossa on noudatettu pääsääntöisesti vuonna 1982 annettua hallintomenettelylakia (598/1982),

jota alettiin soveltaa kirkollishallintoon vuoden 1993 kirkkolaisissa. Perussäännös tästä sisältyy kirkkolain 25 luvun 5 §:ään. Sen mukaan käsiteltäessä hallintoasioita kirkon, seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisissa on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa säädetään, jollei kirkkolaista muuta johdu. Hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 5 a kohtaa virkamiehen esteellisyydestä ei kuitenkaan sovelleta kirkossa, seurakunnassa eikä seurakuntayhtymässä. Samoin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään esteellisyydestä, kirkkohallituksen luottamushenkilö sekä viranhaltija ja työntekijä voi käsitellä evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakiin (298/1966) tai evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelakiin (258/1970) perustuvaa eläkeasiaa tai eläketurvan järjestämiseen liittyvää kysymystä, joka koskee seurakuntaa, seurakuntayhtymää tai eläkesopimuksen kirkkohallituksen kanssa tehnyttä kirkollista yhdistystä, säätiötä tai muuta yhteisöä tai näiden palveluksessa olevaa viranhaltijaa tai työntekijää.

Kirkollishallinnossa noudatetaan kirkkolain 25 luvun 4 §:n 3 momentin ja 6 §:n nojalla myös lakia tiedoksiannosta hallintoasioissa (232/1966) sekä lakia asiakirjain lähettämisestä (74/1954).

1.2. Nykytilan arviointi

Hiippakunnan perusasemaa suhteessa kirkolliskokoukseen, piispainkokoukseen, kirkkohallitukseen ja seurakuntiin ei ole tarpeen muuttaa. Samoin hiippakunnan episkopaalis-synodaalinen hallinto- ja toimintaperiaate on sellainen olennainen hiippakuntahallinnon peruselementti, johon sellaisenaan ei kohdistu muutostarpeita.

Vuosikymmeniä ennallaan pysynyttä hiippakuntien sisäistä hallintoa on kuitenkin tarvetta kehittää. Hiippakuntien järjestämä toiminta kirkon elämän eri osa-alueilla on viime vuosikymmeninä kehittynyt ja laajentunut merkittävästi. Tuomiokapitulien kustannusten siirtäminen kokonaan kirkolle ja tuomiokapitulien henkilökunnan oikeudellisen aseman yhdenmukaistuminen ovat tehneet mahdolliseksi tuomiokapitulin henkilöstöhallin-

non ja talouden paremman yhteensovittamisen, suunnittelun ja järjeistämisen. Hiippakuntien taloudellinen itsenäisyys on kuitenkin koettu riittämättömäksi virkojen perustamisessa sekä toiminnan painopisteiden ja rahoituksen määrittelyssä.

Tuomiokapitulin jäsenenä ei ole maallikkoja lukuun ottamatta lakimiesasessoria, jota kuitenkin pidetään ensisijaisesti oikeudellisena asiantuntijajäsenenä. Tuomiokapitulista puuttuu kokonaan luottamushenkilöelementti, toisin kuin useimmista muista kirkollisista hallintoelimistä. Luottamushenkilöedustus on hiippakuntakokouksessa, jonka kerran vuodessa tapahtuvaa yleensä yhden päivän kokousta ei kuitenkaan pidetä riittävän mielekkäänä eikä tehokkaana. Tämän vuoksi on ilmennyt tarvetta vahvistaa luottamushenkilöiden mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua hiippakunnalliseen toimintaan.

Tuomiokapitulin lainkäyttötehtävien hoito vaatii liian paljon voimavaroja lainkäyttöasioiden määrään nähden. Käytännössä nämä tehtävät vaikeuttavat lakimiesasessorin mahdollisuuksia antaa seurakunnille oikeudellista neuvontaa mahdollisen valituksen aiheuttaman esteellisyysvaaran vuoksi. Hallintolainkäytön kehittyminen viime vuosina on aiheuttanut paineita tuomiokapituleille, joissa ei ole ammattituomareita eikä erillistä esittelijätyövoimaa, vaan jäsenet joutuvat huolehtimaan myös näistä tehtävistä. Tuomiokapitulit ovat jääneet syrjään viimeaikaisesta hallintolainkäyttöjärjestelmän kehittämisestä.

Kirkollisissa lainkäyttöasioissa muutoksenhakutie hallintotuomioistuimissa on lyhyempi kuin muilla vastaavilla sektoreilla. Kirkkohallituksen ja tuomiokapitulin päätöksistä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pappia koskevissa asioissa piispan asema tuomiokapitulin jäsenenä voi olla ongelmallinen hänen suorittaessaan samalla tai rinnakkaisesti piispallista kaitsenta-tehtäväänsä papin hengellisenä esimiehenä. Kirkollishallinnon runsaat valituskiellot ovat myös herättäneet huomiota ja arvostelua.

Rovastikuntakokousten toiminnan määrääminen kirkkojärjestyksen tasoilla säännöksillä on koettu rajoittavana ja tarpeettomana. Yhteistyö- ja koulutus-kysymykset olisi voitava hoitaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ja joustavammin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Hiippakuntahallinnon yleinen kehittäminen

2.1.1. Hiippakuntavaltuusto

Esityksessä ehdotetaan, että hiippakuntahallinnon toimintaa ja taloutta johtamaan perustettaisiin uusi toimielin, hiippakuntavaltuusto. Sen toimikausi olisi yhteneväinen kirkolliskokouksen toimikauden kanssa eli neljä vuotta alkaen toukokuun 1 päivästä. Hiippakuntavaltuustossa olisi jäseninä 14 maallikkoa ja 7 pappia. Kirkkovaltuustot tai yhteiset kirkkovaltuustot ja seurakuntaneuvostot valitsisivat hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet. Hiippakunnan papisto valitsisi valtuuston pappisjäsenet. Vaalissa noudatettaisiin samaa menettelyä ja aikataulua kuin kirkolliskokousedustajia valittaessa. Käytännössä samassa vaalitulaisuudessa valittaisiin sekä kirkolliskokousedustajat että hiippakuntavaltuuston jäsenet. Porvoon hiippakunnan hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenistä yksi olisi valittava Ahvenanmaan seurakunnista. Oulun hiippakuntavaltuustoon saamelaiskäräjät valitsisi yhden saamelaisen maallikkojäsenen. Hiippakuntavaltuusto valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan, jonka tulisi olla maallikko. Varapuheenjohtajaksi voitaisiin valita joko pappi tai maallikko.

Kirkolliskokous myöntää hiippakunnan toimintamäärärahat. Hiippakuntavaltuusto hyväksyisi hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelman, perustaisi ja lakkauttaisi tuomiokapitulin virat ja hyväksyisi hiippakunnan talousarvion ja tilinpäätöksen. Lisäksi hiippakuntavaltuusto hyväksyisi edellisen tilikauden toimintakertomuksen. Nämä tehtävät siirtyisivät hiippakuntavaltuustolle tuomiokapitulilta ja kirkkohallitukselta. Hiippakuntavaltuustolla olisi oikeus tehdä esityksiä kirkolliskokoukselle. Tämä tehtävä siirtyisi hiippakuntavaltuustolle hiippakuntakokoukselta, joka ehdotetaan lakkautettavaksi. Hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet valitsisivat tuomiokapitulin maallikkojäsenen. Hiippakunnan tilinpäätös tarkastettaisiin ja vahvistettaisiin ja vastuuvapaus myönnettäisiin kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen yhtey-

dessä kirkolliskokouksessa.

Hiippakuntavaltuuston luominen kerran vuodessa kokoontuvan hiippakuntakokouksen tilalle on perusteltua, kun hiippakuntien omaa toimintaa ja määrärahojen käyttöä halutaan vahvistaa ja kehittää. Hiippakuntakokoukset eivät ole vastanneet niille asetettuja tavoitteita, vaan ne ovat jääneet liian irrallisiksi kokouksiksi. Hiippakunnat ovat suuria alueellisia yksiköitä, joihin kuuluu 24—94 seurakuntaa ja satoja tuhansia kirkon jäseniä. Siten on asianmukaista, että seurakuntien luottamushenkilöillä on nykyistä enemmän päätösvaltaa hiippakuntaa koskevissa asioissa.

Hiippakunnasta kirkkohallitukseen valitulla jäsenellä olisi hiippakuntavaltuustossa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta. Kirkkohallituksen pappisjäsenellä tämä oikeus olisi siinä hiippakunnassa, johon hän kirkkojärjestyksen 5 luvun 10 § mukaan kuuluu. Edelleen läsnäolo- ja puheoikeus olisi arkipiispalla, piispalla ja tuomiokapitulin muilla jäsenillä.

Hiippakuntavaltuuston arvioidaan kokoontuvan kahdesta neljään kertaan vuodessa riippuen esille tulevien asioiden määrästä. Tässä suhteessa hiippakuntien kesken saattaa olla eroja.

2.1.2. Tuomiokapituli ja piispa

Tuomiokapituli valmistelisi hiippakuntavaltuustolle tulevat asiat ja panisi toimeen sen päätökset. Lukuun ottamatta lainkäyttöasioita ja edellisessä jaksossa selostettuja hiippakuntavaltuustolle siirtyviä tehtäviä, tuomiokapitulien tehtävät säilyisivät muutoin ennallaan.

Tuomiokapitulin kokoonpano ehdotetaan muutettavaksi siten, että hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet valitsisivat siihen yhden maallikkojäsenen, joka olisi tuomiokapitulis- sa asemaltaan luottamushenkilö. Pappisases- sorien sivutoimiset virat säilytettäisiin ja pappisasesorit jatkaisivat tuomiokapitulin jäseninä entiseen tapaan. Kun nimitys asessorin liittyy virkanimikkeeseen, jota ei käytetä luottamushenkilöistä ja jota ei myöskään anneta arvonimeksi eräitä vanhastaan olevia poikkeuksia lukuun ottamatta, pappisasesso- ri-nimitystä ehdotetaan käytettäväksi edel-

leen tuomiokapitulin pappisjäsenistä. Uudesta maallikkojäsenestä käytettäisiin sen sijaan jäsen-nimitystä. Lakimiesasessori olisi tuomiokapitulin jäsen kuten nykyisinkin. Hiippakunnan toiminnasta vastaava pääsihteeri tulisi tuomiokapitulin jäseneksi ja hänen virkanimikkeensä muuttuisi hiippakuntadekaaniksi.

Tuomiokapitulin kokoonpano olisi siten seuraava: piispa puheenjohtajana, tuomiorovasti varapuheenjohtajana, kaksi hiippakunnan pappien ja lehtorien valitsemaa pappisasessoria ja yksi hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenen valitsema maallikkojäsen sekä tuomiokapitulin lakimiesasessori ja hiippakuntadekaani. Tuomiokapitulin viranhaltijat toimisivat valmistelijoina, esittelijöinä ja sihteerinä.

2.1.3. *Hiippakunnan talous*

Kirkolliskokous myöntäisi varat hiippakunnan menoihin kirkon keskusrahaston budjetissa nykyiseen tapaan. Hiippakuntavaltuusto tekisi tuomiokapitulin valmistelun pohjalta esityksen kirkkohallitukselle seuraavan vuoden talousarvioksi, joka perustuisi hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaan. Kirkon keskusrahaston toiminta- ja taloussuunnitelmaan sisältyisi jakso hiippakuntien toiminnasta ja taloudesta suunnittelukaudella. Kirkon keskusrahaston ja viime kädessä kirkolliskokouksen on varauduttava hiippakunnan toiminnan rahoitukseen siten, että hiippakuntien määrärahat ovat sopuosinussa kirkon muuhun toimintaan käytettävissä olevien varojen kanssa. Näin ollen nykyinen suunnittelukäytäntö jatkuisi pääpiirteissään ennallaan.

Hiippakunnalle myönnettyjen määrärahojen käytössä hiippakunnalla olisi harkintavaltaa. Hiippakuntavaltuusto voisi tehdä yksityiskohtaisemman jaottelun toimintamäärärahojen kohdentamisesta. Hiippakuntavaltuustolle siirtyisi kirkkohallitukselta oikeus perustaa ja lakkauttaa tai muutoin järjestellä tuomiokapitulin virkoja määrärahojen puitteissa. Kun toimintamäärärahat kuitenkin liittyvät toiminta- ja taloussuunnitelman peruslinjauksiin, tosiasiallinen liikkumavara ei välttämättä olisi olennaisesti suurempi, kuin mikä se jo tällä hetkellä on.

Hiippakunnalle myönnettyjen varojen tilintarkastus suoritettaisiin kirkon keskusrahaston muun tilintarkastuksen yhteydessä. Kirkolliskokous valitsee tarjoutusten perusteella tilintarkastusyhteisön, jonka palveluksessa on auktorisoituja tilintarkastajia varsinaista tehtävää suorittamassa. Myös tuomiokapitulin lahjoitusvarojen tilintarkastus suoritettaisiin samassa yhteydessä. Hiippakuntavaltuusto hyväksyisi omalta osaltaan hiippakunnan tilinpäätöksen. Kirkolliskokous myöntäisi hiippakunnan osalta vastuuvapauden nykyiseen tapaan.

2.2. **Kirkollisvalituksen muutoksenhakutie, oikaisumenettelyn laajentaminen ja valituskiellot**

2.2.1. *Kirkollisen lainkäyttäjärjestelmän yleiset perusteet*

Tuomiokapitulin lainkäyttötehtävät ehdotetaan siirrettäviksi alueellisen hallinto-oikeuden käsiteltäviksi. Näihin siirrettäviin tehtäviin kuuluisivat nykyisin tuomiokapitulissa käsiteltävät valitukset lukuun ottamatta valitusta tuomiokapitulille alistetusta päätöksestä, ylimääräisenä muutoksenhakuna tuomiokapitulille tehdyt kantelut sekä kirkkolakiin tai kirkkojärjestykseen perustuvat hallintoriita-asiat. Edelleen ehdotetaan, että tuomiokapitulin päätöksestä valitettaisiin hallinto-oikeuteen. Nykyisin tuomiokapitulin päätöksestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja eräissä tapauksissa tehdään oikaisuvaatimus tuomiokapitulille. Sama muutoksenhakutie koskisi uuden hiippakuntavaltuuston päätöksiä.

Alistusvalitukset säilyisivät yleisen periaatteen mukaan edelleen päätöksen vahvistavan viranomaisen toimivallassa. Alistus on hallintomenettely, joka perustuu tarkoituksenmukaisuusharkintaan, ja alistuksen yhteydessä tehty valitus perustuu laillisuusperusteen lisäksi usein juuri tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin. Näin ollen tuomiokapituli käsitelisi edelleen nämä alistusvalitukset.

Oikaisumenettelyä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että kirkkohallituksen virastokollegion ja viranhaltijoiden, hiippakunnallisen johtokunnan ja tuomiokapitulin viranhaltijoiden päätöksistä, kirkkoherran yksittäisviran-

omaisena tekemistä päätöksistä sekä seurakuntahallinnon neuvosto-, johtokunta- ja viranhaltijatason päätöksistä olisi tehtävä hallinnon sisäinen oikaisuvaatimus ennen valittamista alueelliseen hallinto-oikeuteen. Menettely vastaisi kunnallishallinnon säännönmukaista ja muussakin hallinnossa laajasti käytössä olevaa menettelyä.

Lisäksi ehdotetaan kurinpitomenettelyn kehittämistä siten, että jokaiseen hiippakuntaan määrättäisiin tutkinta-asiamies neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tuomiokapituli ei voi itse valmistavaa tutkintaa suorittaa eivätkä lääninrovastit tai seurakunnat aina selviydy tyydyttävästi tällaisista asioista. Tutkinta-asiamies olisi palkkiotoiminen.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n pääsäännön mukaan valtion viranomaisen päätöksestä valitetaan alueellisiin hallinto-oikeuksiin, jotka sijaitsevat Helsingissä, Turussa, Vaasassa, Hämeenlinnassa, Kouvolassa, Kuopiossa, Oulussa ja Rovaniemellä sekä Ahvenanmaalla Ahvenanmaan käräjäoikeuden yhteydessä. Kuntalain (365/1995) nojalla valitus kunnan viranomaisen päätöksestä tehdään niin ikään ensi asteessa hallinto-oikeuteen. Poikkeuksena ovat ainoastaan valtioneuvoston ja ministeriön päätökset, joista valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Nykyinen menettely, jossa tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätöksistä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, ei ole sopuinnussa yleisen hallintovalitusjärjestelmän kanssa.

Uudistusehdotus noudattaa hallinnon oikeusturvan viime vuosina vakiintuneita kehittämisperiaatteita. Aikaisemmin oikeusturva hallinnossa rakentui pitkälti nyttemmin kumotun muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/1950) mukaisesti. Kun alemman asteen hallintotuomioistuimet, läänioikeudet, perustettiin vasta 1955, muutoksenhakujärjestelmä rakentui pitkälti periaatteessa hallinnon sisäisen muutoksenhaun varaan. Muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaisesti alemman hallintoviranomaisen päätöksestä valitettiin ylempälle hallintoviranomaiselle ja ylempään hallintoviranomaisen päätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Sama tilanne vallitsi myös kirkollisessa muutoksenhakujärjestelmässä. Kehittämistavoitteena on kuitenkin ollut jo

pitkään valitusten ohjaaminen hallintotuomioistuinten ratkaistaviksi, mitä on selvitelty useissa toimikunnissa. Tavoitteen toteutumista ovat osaltaan vauhdittaneet hallitusmuodon ja sittemmin perustuslain perusoikeussäännökset sekä Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 63/1999).

Perustuslaissa on entistä selkeämmin vahvistettu oikeusvaltioperiaatetta sekä tuomioistuinelaitoksen ja muutoksenhakujärjestelmän selkeyttä. Perustuslain 98 §:ssä ovat perussäännökset yleisistä hallintotuomioistuinten ja myös alueellisista hallinto-oikeuksista. Tämä on antanut entistä vakaamman pohjan hallintolainkäytön kehittämiseksi.

Hallinnon sisäinen muutoksenhaku ei täytä myöskään perustuslain 21 §:n eikä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan vaatimuksia asian käsittelystä tuomioistuimessa tai muussa riippumattomassa lainkäyttöelimestä. Tuomiokapituli ei ole perustuslaissa eikä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tarkoitettu riippumaton tai puolueeton lainkäyttöelin, jossa voitaisiin turvata kaikki oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet näiden peruseriaatteiden mukaisesti. Tuomiokapitulin lainkäytön sisältöön ei sinänsä ole esitettävissä huomautuksia, mutta tuomiovallan käytön kehittämistä koskevat peruseriaatteet ovat tehneet ehdotetut uudistukset tarpeelliseksi.

Uudistusehdotusta voidaan tarkastella myös tuomiokapitulin aseman yleisen kehittämisen kannalta. Viime vuosien kirkkolakiuudistuksissa on siirretty tuomiokapitulit kirkon vastuulle ja vahvistettu niiden toimintaa myös hiippakuntien hengellisinä keskuksina. Hiippakuntahallinnon kehittäminen sekä kirkon erityisaseman ja itsehallinnon selkeyttäminen ovat olleet osa laajempaa kokonaisuutta, jolla on selkeytetty valtion ja kirkon suhteita hallintoasioissa. Samalla on tullut entistä johdonmukaisemmaksi, että yleiset muutoksenhakukysymykset myös kirkon toimielinten päätöksistä järjestetään yhtenäisellä, tuomioistuinelaitoksemme muuhun kehittämiseen sopeutuvalla tavalla. Samalla on otettava huomioon kirkollisten asioiden erityisluonne ja tarvittavan asiantuntemuksen turvaaminen menettelyssä.

Edellä esitetyn mukaisesti kirkollista muutoksenhakujärjestelmää kehitettäisiin hallin-

to-oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti niin, että hallinnon sisäisestä muutoksenhausta luovuttaisiin ja valitukset ohjattaisiin hallinto-oikeuksiin.

Hallintolainkäyttölakia säädettäessä edellytettiin eduskunnassa, että kullakin hallinnon alalla tarkistetaan erikseen voimassa oleviin lakeihin ja asetuksiin sisältyvät valitusmenettelylainsäädännökset siten, että ne yhdenmukaistetaan hallintolainkäyttölain kanssa. Siten lakia säädettäessä on tarkoituksena ollut keskittää muutoksenhaku hallintoasioissa hallinto-oikeuksiin.

Hallintolainkäyttölain 8 §:ään sisällytettiin viittaus kirkkolain mukaiseen muutoksenhakujärjestelmään. Kirkkolain 24 luvussa ovatkin kirkollista muutoksenhakua koskevat perussäännökset samoin kuin säännökset alitusmenettelystä. Lain 25 luvussa ovat muutoksenhakua täydentävät säännökset. Ehdotettu kirkollisvalitus olisi luonteeltaan laillisuusvalitus ja pitkälti kunnallisvalitukseen rinnastettava muutoksenhakukeino. Useimmat valitukset tehtäisiin todennäköisesti nykyiseen tapaan tavanomaisista hallintopäätöksistä, joiden laillisuuden arviointi on hallintotuomioistuimen tavanomaista työtä. Kirkollisasioissa saattaa kuitenkin esiintyä tapauksia, joissa on tärkeää tuntea tarkemmin kirkon tehtävä ja tästä aiheutuneet erityispiirteet. Näissä yksittäistapauksissa tarvittava erityisasiantuntemus voitaisiin hankkia lausuntomenettelyllä ja siten esimerkiksi seurakunnan päätöksestä tehdystä valituksesta olisi usein syytä hankkia tuomiokapitulin lausunto.

Valitusten yhteydessä tehdään joskus myös vaatimuksia, joita on pidettävä hallintokanteiluina. Tällaisten vaatimusten tutkiminen ei kuulu hallintotuomioistuinten toimivaltaan, joten tällaiset vaatimukset jätetään tutkimatta. Tuomioistuimen päätöksen perusteluista asianomainen valittaja voi saada tiedon siitä, mihin hänen tulee osoittaa kantelua koskevat vaatimuksensa. Samoin tuomioistuin voi siirtää asian kantelua koskevalta osalta toimivaltaisen viranomaisen erikseen käsiteltäväksi. Kun kantelun tekeminen ei ole sidottu määräaikaan, mitään oikeudenmenetyksiä kantelijan kannalta ei yleensä voi tapahtua. Siten tällaiset liittännäiset vaatimukset eivät myöskään vaikuta sen arviointiin, että valitukset

on yleisesti perusteltua keskittää hallinto-oikeuksiin.

Alistusvalitukset käsiteltäisiin edelleen alistusviranomaisessa. Sen mukaisesti tuomiokapituli olisi edelleen tällaisissa tapauksissa myös valitusviranomainen. Tähtäkin osin ehdotus on yleisten periaatteiden mukainen. Vastaavanlainen muutoksenhakujärjestelmän kokonaisuudistus on toteutettu muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999). Tällöin toteutettiin kaavojan osalta Suomen perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimusten mukaisesti sellainen uudistus, että valitustie kaavapäätöksistä alistusasioita lukuun ottamatta ohjattiin alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Uudistuksen yhteydessä kiinnitettiin samoin huomiota siihen, että tarpeellinen erityisasiantuntemus turvataan lausuntomenettelyä kehittämällä.

2.2.2. *Kirkollisasioiden käsittely hallinto-oikeudessa*

Alueellinen hallinto-oikeus ratkaisee valitusasiat vähintään kolmen tuomarin kokoonpanossa. Hallinto-oikeus voi järjestää tarvittaessa suullisen käsittelyn. Lisäksi hallinto-oikeudella on velvollisuus suullisen käsittelyn järjestämiseen, jos yksityinen asianosainen sitä pyytää. Tätä velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos suullista käsittelyä pyytäneen asianosaisasema perustuu seurakunnan, kunnan tai muun yhteisön jäsenyyteen. Hallinto-oikeuden kokoonpanoa ja menettelyä koskevista säännöksissä on otettu huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset yksilön oikeudesta saada oikeuksiaan tai velvollisuuksiaan koskeva asia käsiteltyksi oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa.

Kirkollisten toimielinten päätöksistä tehdyissä valituksissa voi joissakin tapauksissa olla kyse asioista, joiden ratkaisemisessa tarvitaan myös erityisasiantuntemusta esimerkiksi kirkon hallinnosta tai tunnustuksesta. Oikeusministeriö ja korkein hallinto-oikeus ovat lausunnoissaan kirkollisen muutoksenhakujärjestelmän kehittämiseksi tuoneet esille, että muu kuin oikeudellinen erityisasian-

tuntemus hallintotuomioistuimissa tulisi tavallisesti turvata pyytämällä viran puolesta lisäselvitystä tai asiantuntijalausuntoja. Asiantuntijaa tai viranomaista voidaan tarvittaessa kuulla myös suullisesti asian suullisessa käsittelyssä. Hallintotuomioistuimissa on asiantuntijajäseniä eräissä asiaryhmissä, esimerkiksi lastensuojeluasioissa. Erityiskokoonpanoja tulisi kuitenkin käyttää vain silloin, kun erityisasiantuntemusta ei voida tehokkaasti turvata muilla tavoin.

Asiantuntijalausuntojen etuna on, että asianosaisilla on mahdollisuus tutustua lausuntoihin ja antaa niihin tarvittaessa oma vastineensa. Asiantuntijajäsenten kannanotot sen sijaan ovat osa tuomioistuimen jäsenten neuvottelua, joten ne tulevat ennen päätöksen tekemistä vain tuomioistuimen muiden jäsenten tietoon. Lausuntopyyntöjä voidaan käyttää juuri niissä tapauksissa, joissa erityistä asiantuntemusta tarvitaan. Lisäksi lausuntopyyntöjä voidaan kohdistaa juuri niille tahoille ja henkilöille, joilla on paras mahdollinen kyseessä olevan asian ratkaisemisessa tarvittava erityisasiantuntemus. Lausunnotonnetelystä voidaan ottaa tehokkaasti huomioon myös yksittäiseen tapaukseen liittyvät mahdolliset esteellisyysnäkökohdat. Toisaalta niissä kirkollisasioissa, joiden ratkaisemisessa ei tarvita muuta kuin oikeudellista asiantuntemusta, ei edellytettäisi erityistä muiden valitusten käsittelystä poikkeavaa menettelyä.

2.2.3. Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta säädetään hallintolainkäyttölain 12 §:ssä. Valitus seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen sekä hiippakuntavaltuuston ja tuomiokapitulin päätöksestä tehtäisiin mainitun pykälän 1 momentin mukaisesti sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen toimialue sijaitsee tai, jos tätä perustetta ei voi käyttää, sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen päätoimipaikka sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi näissä tapauksissa siten päätöksen tehneen viranomaisen toimialueen tai päätoimipaikan sijainnin perusteella. Käytännössä

esimerkiksi Porvoon hiippakunnan hiippakuntavaltuuston ja tuomiokapitulin päätöksistä valitettaisiin Helsingin hallinto-oikeuteen. Porvoon hiippakuntaan kuuluvien seurakuntien päätöksistä tehdyt valitukset ohjautuisivat Helsingin hallinto-oikeuden ohella myös muihin hallinto-oikeuksiin sekä Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen.

Tämä osoittaa, että hiippakuntajako ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirijako poikkeavat merkittävästi toisistaan. Hiippakuntajako perustuu lisäksi osittain kielelliseen perusteseen, sillä kaikki maamme ruotsinkieliset seurakunnat ja ne kaksikieliset seurakunnat, joilla on ruotsinkielinen enemmistö, kuuluvat Porvoon hiippakuntaan. Hallintolainkäyttölain 12 §:n soveltaminen johtaisikin siihen, että samaan hiippakuntaan kuuluvien eri seurakuntien päätöksistä tehdyt valitukset ohjautuisivat eri hallinto-oikeuksille. Tällainen kirkollisvalitusten sääntely olisi hallintolainkäytön järjestelmän kannalta sinänsä selkeä ja johdonmukainen, koska se ei poikkeaisi yleisestä sääntelystä. Toisaalta hallintolainkäyttölain 12 §:n säännökset toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta on laadittu yleisiksi säännöksiksi, joissa ei ole otettu huomioon erilaisten asiaryhmien mahdollisia erityispiirteitä. Erityisesti hallintolainkäyttölain 12 §:n säännös muutoksenhausta valtakunnallisen viranomaisen päätöksestä saattaa olla joissakin tapauksissa tulkinnanvarainen, sillä se on tarkoitettu sovellettavaksi monissa erilaisissa asiaryhmissä.

Ottaen huomioon tuomiokapitulien aseman hiippakuntahallinnossa ja myös tuomiokapitulien erityisasiantuntemuksen käyttömahdollisuudet, on perusteltua ottaa hallintolainkäyttölain 12 §:ää vastaava erityissäännös kirkkolakiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että seurakuntatason päätöksistä valitus tehtäisiin aina tuomiokapitulin sijaintipaikan hallinto-oikeudelle. Vastaavasti meneteltäisiin myös tuomiokapitulin, hiippakuntavaltuuston ja kirkkohallituksen päätösten osalta. Samoin ehdotetaan puhevallan myöntämistä tuomiokapitulille hallinto-oikeuden päätöksistä. Tällainen puhevallan laajentaminen sisältyi myös maankäyttö- ja rakennuslain uuteen järjestelmään. Se on tullut esille juuri viime vuosien lainuudistuksissa, joissa on ollut kysymys muutoksenhaun keskittämisestä hal-

linto-oikeuksiin ensi asteena korkeimman hallinto-oikeuden sijasta. Tällaiset puhevaltaa koskevat järjestelyt turvaavat samalla kirkon hallinnon näkökohtien huomioon ottamista tärkeimpiä valitusasioita ratkaistaessa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että alistusviranomaisella eli tuomiokapitulilla ja kirkkohallituksella olisi valitusoikeus, jos hallinto-oikeus on muuttanut sen alistusratkaisua.

Kaikissa kahdeksassa tuomiokapitulissa yhteensä käsiteltyjen lainkäyttöasioiden lukumäärä on vuosina 1996—1998 ollut vuodessa 90—110. Valtaosa näistä on ollut tuotiiluontoisia valituksia, joihin ei liity mitään erityisiä ongelmia. Hallinto-oikeutta kohti tulisi siten tuomiokapitulien osalta laskennallisesti 11—14 kirkollista lainkäyttöasiaa vuodessa. Tämän lisäksi tuomiokapitulien päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehdyt valitukset siirtyisivät hallinto-oikeuksien käsiteltäviksi. Näitä valituksia olisi vuositason laskennallisesti noin kaksi hallinto-oikeutta kohti. Vastaavasti tämä vähentäisi korkeimman hallinto-oikeuden käsittelemiä valituksia ainakin ensi vaiheessa. Näin vähäinen käsiteltävien asioiden lisäys ei sanottavasti lisäisi hallinto-oikeuksien työmäärää.

Lainkäyttöasiat jakautuisivat hallinto-oikeuksien kesken seuraavasti:

Helsingin hallinto-oikeus

Espoon hiippakunta
Helsingin hiippakunta
Porvoon hiippakunta
Kirkkohallitus

Turun hallinto-oikeus

Turun arkkihiippakunta

Vaasan hallinto-oikeus

Lapuan hiippakunta

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Tampereen hiippakunta

Kouvolan hallinto-oikeus

—

Kuopion hallinto-oikeus

Kuopion hiippakunta
Mikkelin hiippakunta

Oulun hallinto-oikeus

Oulun hiippakunta

Rovaniemen hallinto-oikeus

—

Ehdotettu toimivaltasäännös keskittäisi josakin määrin kirkollisia lainkäyttöasioita Helsingin ja Kuopion hallinto-oikeuksiin, mikä varmistaisi yhtenäistä lainkäyttölinjaa ja toisaalta vapauttaisi eräät hallinto-oikeudet kokonaan uudesta asiaryhmästä.

2.2.4. *Kirkkohallitus*

Kirkkohallituksen päätöksistä, joita tekevät kirkkohallituksen täysistunto, virastokollegio ja viranhaltijat siten kuin kirkkohallituksen ohjesäännössä tarkemmin määrätään, valitaan pääsääntöisesti suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen kirkkolain 24 luvun 6 §:n nojalla. Eläkeasioissa valitus tehdään kuitenkin ensin valtion eläkelautakunnalle ja sen päätöksestä vakuutusosikudelle saman luvun 5 a §:n nojalla ja hankintaa koskevaan asiaan haetaan muutosta markkinaoikeudelta 5 c §:n perusteella. Kirkkohallituksen päätöksistä on tehty korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain harvoja valituksia.

Edellä jaksossa 2.2.3. esitetyillä perusteilla ehdotetaan, että myös kirkkohallituksen päätöksistä valitettaisiin ensin alueelliseen hallinto-oikeuteen ja vasta sen päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin mukaan valitus sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettusta alueesta tai kiinteistöstä tai sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy. Tällöin toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi yleensä valittajan kotipaikan perusteella. Kun kirkkohallituksen päätöksistä merkittävä osa koskee seurakuntien avustushakemuksia, joissa on oltava yhtenäinen valtakunnallinen linja, sekä toisaalta kirkkohallituksen henkilöstöä, hankintoja tai muita vastaavia asiaryhmiä, ehdotetaan, että hallintolainkäyttölain pääsäännöstä poiketen kirkkohallituksen

päätöksistä valitettaisiin aina kirkkohallituksen sijaintipaikan eli Helsingin hallinto-oikeuteen.

Kirkkohallituksen virastokollegion ja viranhaltijoiden päätöksistä ehdotetaan tehtäväksi ensin oikaisuvaatimus kirkkohallituksen täysistunnolle. Vasta tämän päätöksestä voitaisiin valittaa hallinto-oikeuteen. Poikkeuksen muodostaisivat vastaisuudessakin eläketä ja hankintaa koskevat valitukset.

2.2.5. *Vireillä olevien lainkäyttöasioiden käsittely*

Vireillä olevien alistus- ja valitusasioiden osalta on kaksi ratkaisuvaihtoehtoa. Vireillä olevat asiat käsitellään loppuun aikaisemmin voimassa olleessa järjestyksessä tai siirretään uuden lain mukaisessa järjestyksessä käsiteltäviksi.

Hallintolainkäyttölakia koskevassa siirtymäsäännöksessä päädyttiin ensin mainitun vaihtoehdon kannalle. Hallintolainkäyttölain 82 §:n 1 momentin mukaan lakia ei sovellettu valitukseen eikä alistukseen, joka tehtiin ennen lain voimaantuloa annetusta päätöksestä, eikä tällaisen asian käsittelyyn valituksen johdosta ylemmässä valitusviranomaisessa. Hallintolainkäyttölaissa omaksuttu siirtymävaiheen sääntely on osoittautunut käytännössä hyvin toimivaksi. Samankaltainen sääntely ehdotetaan toteutettavaksi myös kirkollisasioiden muutoksenhakujärjestelmää uudistettaessa. Tällöin tuomiokapitulissa vireillä olevia valituksia ei tarvitsisi siirtää asianomaisen hallinto-oikeuden ratkaistavaksi eikä tämä kysymys nousisi esille myöskään korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevien valitusten osalta.

2.2.6. *Valituskiellot*

Kirkkolain 24 luvun 9 §:n nojalla muutosta ei saa hakea valittamalla piispan ja tuomiokapitulin yhdessä tekemään päätökseen pappisvirkaan hyväksymisestä, piispan yksin muutoin kuin 19 luvun 4 a §:n nojalla tekemään päätökseen, kirkkohallituksen 8 luvun 5 §:n 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakkoäänestyksen toimittamista kotona, piis-

painkokouksen päätökseen, piispanvaaliin, piispanvirkaa koskevaan ehdollepanoon eikä pappisasessorin, lääninrovastin ja hiippakuntakokousedustajien vaaliin eikä myöskään tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen päätökseen, joka koskee virkaan nimittämistä, virkamääräyksen antamista tai siitä johtuvan aikaisemman virkamääräyksen päättymistä, ottamista virkaan koeajaksi, viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi taikka koeajaksi valitun, viran väliaikaisen hoitajan tai viransijaisen irtisanomista.

Seurakunnan jäsenellä ei ole oikeutta valittaa kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätöksestä, jos päätös koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa sielunhoitoa, kristillistä kasvatusta, opetusta tai diakoniaa.

Kirkkolain 24 luvun 5c §:n mukaan hankintaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta sillä perusteella, että päätös on julkisista hankinnoista annetun lain (1505/1992) vastainen, jos asian tutkiminen kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan.

Edelleen saman luvun 10 §:n nojalla kirkkojärjestyksessä voidaan säätää, ettei valittamalla saa hakea muutosta tuomiokapitulin päätökseen, joka koskee jumalanpalvelusta ja kirkollista toimitusta sekä niiden hoitamista, kirkon käyttöä tai kolehtia, seurakunnan viran täyttämismenettelyn raukeamista tai vaalinäytteen laiminlyönnistä johtuvaa vaaliehtotuksesta poistamista, papin tai lehtorin toimintaa virassa tai muussa tehtävässä taikka tähän toimintaan liittyviä oikeuksia tai velvollisuuksia, jollei ole kysymys kurinpitoasiasta tai vaaliluettelon oikaisemisesta tai kirkkolain 8 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettujen seurakuntavaalien järjestämisestä. Tarkemmat määräykset näistä valituskielloista ovat kirkkojärjestyksen 23 luvun 1 §:n 2 momentissa.

Valituskielloista on Suomen perustuslain nojalla säädettävä lain tasolla. Tämän vuoksi valituskielloa koskevat säännökset ehdotetaan koottaviksi kirkkolain 24 lukuun.

Kirkollishallinnon valituskielloja on usein katsottu olevan liikaa. Valituskiellot koskevat kuitenkin etupäässä samoja asiaryhmiä, joista muualla lainsäädännössä on vastaavia valituskielloja asianomaisissa laeissa, esimerkiksi vaalilainsäädännössä ja valtion virkamieslainsäädännössä. Kun vielä otetaan

huomioon, että eräät osittaiset tai täydelliset valituskiellot johtuvat seurakunnan hengellisestä tehtävästä ja siihen liittyvistä arvioineista tai suojaavat yksittäistä henkilöä seurakunnan jäsenten yleiseltä valitusoikeudelta, näyttää tarpeelliselta säilyttää osa valituskielloista.

Oikaisuvaatimus- ja valituskieltoja käsitellään laajemmin jäljempänä 24 luvun 14 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

2.3. Hiippakunnan perustaminen, lakkauttaminen ja rajojen muuttaminen

Kirkolliskokous päättää hiippakunnan perustamisesta, lakkauttamisesta ja rajojen muuttamisesta kirkkolain 3 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella. Päätökset on alistettava valtioneuvoston ratkaistaviksi. Menettelyn historialliset juuret ulottuvat Ruotsin ajan järjestelmään. Tämä periaate ilmeni kumotun hallitusmuodon 50 §:n 2 momentissa. Kun hiippakuntajako ei kuitenkaan ole noudattanut mitään muuta valtakunnallista jaotusta, se osoittaa, ettei hiippakuntajakoon sisälly valtion kannalta oleellisia valvottavia etuja.

Hiippakuntahallinto oli valtion kustantama vuoden 1997 alkuun saakka, josta lähtien kirkko on suorittanut kaikki hiippakuntahallinnon kustannukset. Tuomiokapitulien virkamiehet siirtyivät samasta ajankohdasta myös muodollisesti kirkon viranhaltijoiksi. Piispan nimitysoikeus siirtyi tasavallan presidentiltä kirkollisille viranomaisille 1 päivänä maaliskuuta 2000. Myös seurakuntien siirtäminen kielellisellä perusteella hiippakunnasta toiseen kuuluu kirkollisille viranomaisille. Niin ikään seurakuntajaotusta koskevat asiat siirtyivät vuoden 1994 alusta valtion viranomaisilta kirkollisille viranomaisille.

Tapahtunut kehitys huomioon ottaen ei ole enää tarkoituksenmukaista, että valtioneuvosto ratkaisisi hiippakuntien perustamis-, lakkauttamis- ja rajakysymykset. Näin ollen kirkolliskokouksen päätöksen alistamisen menettelystä valtioneuvostolle ehdotetaan luovuttavaksi.

2.4. Muita hiippakuntahallinnon kehittämiseen liittyviä muutoksia

Rovastikuntakokous pakollisena määrää-

kaisena vuosittain pidettävänä kokouksena lakkautetaan samanaikaisesti voimaan tulevalla kirkkojärjestyksen muutoksella. Rovastikunnan kirkollinen työ ja seurakuntien yhteistoiminta voidaan järjestää lääninrovastin johdolla kullekin rovastikunnalle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Rovastikunnallisia kokouksia voidaan edelleen järjestää, jos niitä pidetään paikallisesti tarkoituksenmukaisina.

Rovastikuntakokouksen tehtävänä ollut hiippakuntakokoukselle tarkoitettujen aloitteiden käsittely korvautuisi sillä, että seurakunnat ja seurakuntayhtymät toimittaisivat aloite-ehdotuksensa suoraan hiippakuntavaltuustolle. Seurakuntien jäsenet ja työntekijät seurakuntien jäseninä voivat kirkkojärjestyksen 7 luvun 9 §:n nojalla vastaisuudessaakin tehdä aloitteita kirkko neuvostolle tai seurakuntaneuvostolle. Laissa on perusteltua mainita myös seurakuntayhtymä, joka hoitaa seurakuntahallinnon merkittäviä lakisääteisiä tehtäviä. Ilman seurakuntayhtymien aloiteoikeutta yhtymiä koskevat asiat voisivat jäädä liian kapean ja yksipuolisen aloitteellisuuden ja valmistelun kohteeksi. Hiippakuntavaltuusto päättäisi tuomio kapitulin valmistelun pohjalta, mitä esityksiä se tekee kirkolliskokoukselle.

Lääninrovasti edistäisi kirkkojärjestyksen 19 luvun 8 §:n mukaan edelleen rovastikunnan kirkollista työtä ja seurakuntien yhteistoimintaa muutoinkin. Seurakuntien yhteistoiminta ei välttämättä edellytä kaikkien rovastikunnan seurakuntien kuulumista sen piiriin. Toisaalta taas seurakuntayhtymän ja rovastikunnan työ saattaa olla siten yhteneväinen, että rovastikunnalla ei ole merkitystä.

Hiippakuntakokous lakkautetaan samanaikaisesti voimaan tulevalla kirkkojärjestyksen muutoksella ja sen tehtävien siirryttyä ehdotetun 17 b luvun mukaan hiippakuntavaltuustolle hiippakunnassa voitaisiin järjestää hiippakuntapäiviä tarpeellisiksi katsottujen asioiden käsittelemiseksi. Kirkolliskokouksen hyväksymän kirkkojärjestyksen 18 luvun uuden 9 §:n 2 momentin mukaan piispa kutsuu tarvittaessa koolle seurakuntien luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja työntekijöitä sekä yhdistysten, säätiöiden ja laitosten edustajia hiippakuntapäivään, jossa käsitellään kirkon ja hiippakunnan kannalta ajankohtaisia asioi-

ta.

2.5. Hallintolain omaksuminen kirkollishallintoon

Vuoden 2004 alussa voimaan tuleva hallintolaki (434/2003) on hallinnon toimintaa sääntelevä yleislaki. Lailla edistetään ja toteutetaan hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Laki korvaa hallintomenettelylain, asiakirjain lähettämistä annetun lain ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain.

Hallintolakia sovelletaan valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa ja itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa. Lain soveltamisalan piiriin kuuluvat myös valtion liikelaitokset ja julkisoikeudelliset yhdistykset sekä yksityiset niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Laki ei koske evankelis-luterilaista kirkkoa, vaan sen soveltamisesta kirkollishallintoon on säädettävä kirkkolain viittaussäännöksellä, kuten hallintomenettelylain suhteen on tehty.

Hallintolaki sisältää kaksi keskeistä asiakokonaisuutta. Ensiksikin laissa säädetään viranomaisten toimintaan yleisesti sovellettavista hyvän hallinnon perusteista. Laissa vahvistetaan viranomaisen harkintavaltaa ohjaavat keskeiset periaatteet. Toiseksi hallintolaissa säädetään sellaisista hallintoasioista noudatettavista keskeisistä menettelyvaatimuksista, jotka olennaisesti vaikuttavat yksityisen asemaan ja oikeussuojaan hallinnollisessa päätöksenteossa. Lisäksi laissa säädetään asiakirjojen lähettämiseen ja tiedoksiantoon liittyvistä menettelyvaatimuksista.

Kirkollishallintoon ehdotetaan sovellettavaksi hallintolakia vastaavasti kuin nyt hallintomenettelylakia. Hallintolakiin ei eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta sisälly säännöksiä, jotka eivät sovellu evankelis-luterilaisen kirkon hallintoon, vaan uudet säännökset helpottavat ja jäntevöittävätkin seurakuntien hallintomenettelyä.

Hallintolaki on toissijainen laki. Siten erityislaissa, kuten kirkkolaisissa, voi olla tarvittaessa siitä poikkeavia säännöksiä. Eräistä poikkeuksista on otettu maininnat kirkkolakiin.

Asiakirjain lähettämistä annetun lain ja tiedoksiannosta hallintoasiassa annetun lain kumoamisen johdosta on tarpeen tehdä tarkistuksia kirkkolakiin. Kirkkolain 25 luvun 4 §:n 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus hallintolakiin. Kirkkolain 25 luvun 6 § voidaan tarpeettomana kumota, koska asiakirjojen lähettämistä koskevat säännökset siirtyvät hallintolakiin.

2.6. Naisten ja miesten jäsenyys toimielimissä

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986), jäljempänä tasa-arvolaki, jonka tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä, on soveltamisalaltaan yleinen ja siten pääsäännön mukaan myös kirkkoa koskeva. Tästä on kaksi poikkeusta. Ensinnäkään tasa-arvolain 2 §:n mukaan laki ei koske kirkon uskonnonharjoitukseen liittyvää toimintaa. Toiseksi se ei koske kirkollisten hallinto- ja muiden toimielinten kokoonpanoa, ottaen huomioon perustuslain 76 §:ään perustuvan kirkkolain säätämisyjärjestyksen.

Tasa-arvolain 4 §:n 2 momentin nojalla valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoa tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Vaikka säännös ei koskekaan kirkollishallintoa, kirkolliskokous on jo aikaisemmin edellyttänyt tämän tasa-arvoperiaatteen noudattamista kirkon keskushallinnossa. Näin onkin käytännössä menetelty asetettaessa erilaisia toimi- ja valmisteluelimiä.

Kiintiöperiaatteen tarkoituksena on turvata naisten ja miesten tasapuolinen osallistuminen yhteiskunnan kaikille aloille. Edellä mainittu tasa-arvoperiaate on perusteltua omaksua oikeudellisesti myös kirkollishallintoon. Ehdotuksen mukaan kirkollisiin toimielimiin olisi valittava naisia ja miehiä tasa-arvolain periaatteiden mukaisesti eli kumpaakin sukupuolta vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Tasa-arvolain tarkoittama "erityinen syy" muodos-

taa korkean kynnyksen, jos säädetystä kiintiöperiaatteesta halutaan poiketa. Poikkeuksen muodostaisivat kunnallishallinnon tapaan vaalijärjestelmän johdosta yksittäisissä seurakunnissa kirkkovaltuusto ja seurakuntayhtymään kuuluvissa seurakunnissa yhteinen kirkkovaltuusto ja seurakuntaneuvosto, jotka ovat seurakuntavaaleilla valittavat hallintoelimet.

Kirkon keskushallinnon ja hiippakuntahallinnon tasolla tasa-arvosäännöstä ei sovelletaisi kirkolliskokoukseen eikä hiippakuntavaltuustoon, koska vaalijärjestelmä on hiippakuntatasoinen ja äänestäjäkunta laaja ja koska valittavat edustavat papistoa ja maallikoita. Sen sijaan tasa-arvosäännöstä sovellettaisiin muihin valittaviin hallintoelimiin kuten kirkkohallitukseen, kirkon sopimusvaltuuskuntaan, kirkon ulkoasiain neuvostoon, komiteoihin, johtokuntiin, toimikuntiin ja neuvottelukuntiin sekä työryhmiin. Piispainkokousta, tuomiokapitulia ja kirkkohallituksen virastokollegiota säännös ei koskisi, koska niiden kokoonpanosta on pääsääntöisesti säädetty, että jäsenyys perustuu virka-asemaan lukuun ottamatta tuomiokapitulin maallikkojäsentä.

2.7. Luottamushenkilön oikeus saada tietoja

Asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta säädetään lain tasolla. Perussäännös tästä sisältyy kirkollishallinnon osalta kirkkolain 25 luvun 8 §:ään, jossa on omaksuttu laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Lisäksi säädetään tilintarkastajan oikeudesta saada tietoonsa tehtävässä tarpeellisia asiakirjoja, jotka eivät ole julkisia. Seurakunnan muiden luottamushenkilöiden osalta tällaista säännöstä ei ole. Heitä koskee kirkkojärjestyksen 7 luvun 8 §:n säännös, jonka mukaan luottamushenkilöllä on oikeus saada seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisilta nähdäkseen asiakirjoja sekä tietoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisina, jollei eräiden asioiden ja asiakirjojen salassa pitämistä koskevista säännöksistä muuta johdu. Tämä säännös vastaa kuntalain 43 §:ää.

Kirkkojärjestyksen 7 luvun 8 §:ää vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi kirkkolakiin.

Tällä saavutettaisiin myös se etu, että säännös koskisi kirkollishallinnon kaikkien tasojen luottamushenkilöitä.

2.8. Kirkollishallinnon toimielinten kokouksen johtaminen ja puheoikeuden rajoittaminen

Perusoikeuslainsäädännön kehittäminen 1990-luvulla sekä perustuslaki edellyttävät, että valtuustotason hallintoelinten jäsenten puheoikeutta koskevista rajoituksista on säädettävä lain tasolla (KHO 2000/248). Kuntalakiin on otettu säännös puheenjohtajan oikeudesta rajoittaa valtuutettujen puheoikeutta kokouksen kulun turvaamiseksi.

Kirkollishallinnossakin tämänkaltaiset rajoitusmääräykset on nostettava kirkkolain tasolle. Kuntalain säännös koskee vain kunnanvaltuutettuja. Kirkollishallinnossa vastaava säännös olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista ulottaa koskemaan kaikkia kirkollisia toimielimiä eikä vain seurakuntavaaleilla valittuja kirkkovaltuustoa, yhteistä kirkkovaltuustoa ja seurakuntaneuvostoa. Säännöstä tarvitaan samoilla perusteilla hiippakuntatasolla hiippakuntavaltuustossa sekä kirkolliskokouksessa.

2.9. Hautaustoimen säännökset kirkkolaissa

Voimassa olevassa kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä on säännöksiä hautaustoimesta. Vuoden 2004 alussa voimaan tuleva hautaus-toimilaki (457/2003) aiheuttaa eräitä muutoksia näihin säännöksiin. Ensinnäkin hautamuistomerkin poistamista haudalta koskeva kirkkolain säännös ehdotetaan kumottavaksi, koska hautaus-toimilakiin sisältyy tätä koskeva säännös. Edelleen ehdotetaan perustuslain 80 §:n edellyttämän säädösten tasovaatimuksen johdosta, että kirkkojärjestyksen hautaoikeuteen liittyviä erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat säännökset siirretään kirkkolain tasolle. Niin ikään ehdotetaan, että kirkkojärjestykseen sisältyvästä pakollisesta alistettavasta hautaus-toimen ohjesäännöstä, hautausmaakaavasta ja käyttösuunnitelmasta siirretään perussäännökset kirkkolain tasolle. Tästä aiheutuu kirkkolain 17 luvun uudelleen kirjoittaminen pykälien

uuden ryhmittämisen johdosta.

2.10. Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen omaksuminen kirkollishallintoon

Viimeistä eläkelaitosta koskeva järjestely otetaan käyttöön yksityisten alojen, kuntien, valtion sekä kansaneläkelaitoksen toimitus- ja eläkkeitä koskevien eläkejärjestelmien välillä. Myös kirkon eläkejärjestelmässä on tarkoitus siirtää noudattamaan niin sanottua viimeisen eläkelaitoksen periaatetta. Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen tarkoituksena on helpottaa eläkkeensaajan työeläkeasioiden hoitamista. Eläkkeenhakija saa samanaikaisesti eläkepäättökseen kaikkien järjestelyjen piiriin kuuluvien järjestelmien eläkkeistä ja hänen tulee olla yhteydessä vain yhteen eläkelaitokseen, joka huolehtii muidenkin eläkejärjestelmien eläkkeiden maksamisesta ja muista eläkelaitokselle kuuluvista tehtävistä.

Viimeisen eläkelaitoksen periaate ei vaikuta eläkkeen saajan etuuden määrääntymiseen vaan etuuden käsittelyyn. Kirkkolain muuttamista koskeva esitys on osa eläkelakien muuttamisen kokonaisuutta, jossa viimeistä eläkelaitosta koskeva järjestely otetaan käyttöön eri eläkejärjestelmien välillä. Ehdotetulla kirkkolain muutoksella selkeytettäisiin säännöksiä siltä osin kuin on kyse siitä, mikä kirkollinen toimielin toimii kirkon eläkelaitoksena.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Hiippakunnan hallintoa vahvistettaisiin perustamalla uusi hallintoelin hiippakuntavaltuusto, jolle siirtyisi hallinnollisia tehtäviä osittain tuomiokapitulilta, kirkkohallitukselta ja hiippakuntakokoukselta. Hiippakuntakokoukset lakkautettaisiin. Niiden sijaan voitaisiin tarvittaessa pitää hiippakunnalliseen toimintaan kuuluvia hiippakuntapäiviä. Tuomiokapitulin kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotukset vahvistaisivat luottamushenkilöiden asemaa hiippakunnan asioista päätettäessä.

Pakolliset rovastikuntakokoukset lakkaisivat. Lääninrovastin tehtävänä olisi edistää

seurakuntien yhteistoimintaa ja lääninrovasti voisi asettaa rovastikunnallisia yhteistyöelimä.

Tuomiokapitulien lainkäyttötehtävät siirtyisivät alueellisiin hallinto-oikeuksiin, joissa käsiteltävien valitusten määrän arvioidaan lisääntyvän yhteensä 90—110 valituksella vuodessa. Valitukset jakautuisivat kuuden hallinto-oikeuden kesken. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävien valitusten määrä vähenisi alkuvaiheessa siltä osin kuin valitukset tähän mennessä ovat ohjautuneet sinne suoraan. Kahden muutoksenhakuportaan ja alueellisten hallinto-oikeuksien ratkaisutoiminnan arvioidaan jossakin määrin vähentävän korkeimman hallinto-oikeuden asioita nykyiseen verrattuna. Ehdotta lisäisi hallinto-oikeuksien työmäärää, mutta sen ei arvioida aiheuttavan välitöntä lisäresurssien tarvetta oikeuslaitoksen piirissä, koska kuhunkin yksittäiseen tuomioistuimeen tulee vain vähälukuinen määrä uusia asioita.

Oikaisumenettelyn laajentaminen ennen valitusta yhtenäistäisi kirkollista muutoksenhakujärjestelmää yleisen hallintolainkäyttöjärjestelmän mukaiseksi. Jokaiseen hiippakuntaan määrättäisiin kurinpitomenettelyn tutkintavaihetta varten tutkinta-asiamies.

Tuomiokapitulin virkojen perustaminen, lakkauttaminen ja virkojen tehtäväpiiriin muuttaminen siirtyisivät kirkkohallitukselta hiippakuntavaltuustolle. Tuomiokapitulit voisivat entistä paremmin kohdistaa henkilöresurssinsa tärkeimpinä pitämilleen työaloille ja tehtäväkokonaisuuksiin sekä sovittaa yhteen vanhan valtion tuomiokapitulin ja kirkon kustantaman niin sanotun toiminnallisen osaston viranhaltijoiden työtä.

Kirkollishallinnon toimielinten kokoonpanossa sovellettaisiin eräitä hallintoelinten vaalijärjestelmistä johtuvia poikkeuksia lukuun ottamatta naisten ja miesten tasa-arvosta annetussa laissa omaksuttuja naisten ja miesten kiintiöitä.

Hautausmaan perustamista ja laajentamista koskevan päätöksen alistaminen opetusministeriön sijasta kirkkohallituksen vahvistettavaksi keventäisi ja nopeuttaisi asian hallinnollista käsittelyä. Kirkkohallitukselle muutos ei merkitsisi lisätyötä, koska kirkkohallitus on lausunnonantajana tähänkin saakka tutkinut asian. Uutena asiana kirkkohalli-

tukselle alistettavien hautausmaan lakkauttamista koskevien päätösten lukumäärä on vuositasolla niin pieni, että päätöksen alistamisella ei voida katsoa olevan organisaatioon kohdistuvia vaikutuksia.

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen käytön arvioidaan helpottavan eläkkeensaajan työeläkeasioiden hoitamista.

3.2. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotus vahvistaisi hiippakunnan viranomaisten mahdollisuuksia suunnata hiippakunnan käyttöön osoitetut talousarviovarat tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti hyväksytyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Hiippakuntavaltuustolle siirtyisi oikeus perustaa, lakkauttaa ja järjestellä hiippakunnan virkoja. Kirkon keskushallinnon ja hiippakuntahallinnon tilintarkastus yhtenäistyisivät.

Tuomiokapitulin kokoonpanossa ehdotetut muutokset aiheuttaisivat vähäisiä taloudellisia seurauksia. Uutena jäsenenä olisi maallikkojäsen, joka osallistuisi tuomiokapitulin istuntoihin pääsääntöisesti kaksi kertaa kuukaudessa. Sen lisäksi hiippakuntavaltuuston puheenjohtajalla olisi läsnäolo- ja puheoikeus tuomiokapitulin istunnossa. Kustannuksia aiheutuu matkoista, päivärahoista ja ansionmenetyksen korvauksesta. Kustannusvaikutukset ovat erilaisia eri tuomiokapitulien osalta. Useimmissa hiippakunnissa esimerkiksi tuomiokapitulin istuntoja pidetään vanhaan kahdesti kuukaudessa, mutta Helsingin hiippakunnassa usein vain kerran kuukaudessa. Samoin matkojen pituudet ja niiden vaatima aika aiheuttavat eroja tuomiokapitulien välillä.

Uuden hiippakuntavaltuuston arvioidaan kokoontuvan 2—4 kertaa vuodessa. Tästä aiheutuvat kustannukset olisivat jonkin verran suuremmat kuin lakkautettavan hiippakuntakokouksen kustannukset, vaikka hiippakuntavaltuusto olisi kooltaan hieman pienempi kuin hiippakuntakokous. Pääasiassa menot aiheutuisivat matkakuluista, päivärahoista ja ansionmenetyksen korvauksesta. Kokouspalkkiota maksettaisiin vain erillisen päätöksen mukaisesti. Hiippakuntakokousten kokonaiskustannukset ovat olleet noin 38 700 euroa vuodessa. Mahdollisten hiippakuntapäivien kustannukset katettaisiin hiippakunnan

yleistoimintamäärärahoista.

Hiippakunnalliset tutkinta-asiamiehet olisivat palkkiotoimisia eivätkä kustannukset kuringitoasioiden vähälukuisuuden vuoksi olisi mainittavia.

3.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksen yhteiskunnallisista vaikutuksista merkittävin on kirkollishallinnon oikeussuojajärjestelmän saattaminen vastamaan hallintolainkäyttölain mukaista yleistä riippumattomien tuomioistuimien kaksiporista valitustietä.

Luottamushenkilöiden vaikutusmahdollisuudet hiippakuntahallinnossa vahvistuisivat hiippakuntavaltuuston perustamisen myötä sekä sen johdosta, että tuomiokapitulin kokoonpanoa täydennettäisiin maallikkojäsenellä. Seurakunnat ja seurakuntayhtymät etkisivät aloitteet suoraan hiippakuntavaltuustolle rovastikuntakokousten lakattua.

Ehdotetulla lainmuutoksella sopeutetaan yhteen hautaustoimilain ja kirkkolain säännökset. Kirkkolain säännökset koskevat kaikkia niitä, joille seurakunta on velvollinen osoittamaan hautasijan hautausmaaltaan, riippumatta siitä, kuuluuko vainaja evankelis-luterilaiseen kirkkoon, muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ei mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu kirkkohallituksessa ja kirkolliskokouksessa niiden linjausten ja periaatekannanottojen pohjalta, jotka kirkolliskokous on hyväksynyt toukokuussa 1999 ja tammikuussa 2000 hiippakuntahallintokomitean mietinnön (Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto, Sarja A 1991:1) ja siitä kirkkohallitukselta, piispainkokoukselta ja tuomiokapituleilta saamiensa lausuntojen perusteella. Kun kirkolliskokouksen hiippakuntahallinnon kehittämistä koskevat linjaukset poikkesivat merkittävästi komitean ehdotuksista, kirkkohallitus pyysi vielä tuomiokapitulin lausunnot kirkolliskokouksen linjausten mukaan laatimastaan ehdotusluonnoksesta.

Kirkollisten viranomaisten päätösten muutoksenhakujärjestelmän kehittämisehdotukset perustuvat oikeusministeriön lainvalmistelu-

osaston ja korkeimman hallinto-oikeuden antamiin lausuntoihin sekä eduskunnan hallintovaliokunnan kannanottoon kaksiasteisen hallintotuomioistuinjärjestelmän käytön puolesta (HaVM 10/2000 vp). Hiippakuntajao-otusta koskevan ehdotuksen osalta on otettu huomioon, mitä valtioneuvoston asettaman Kirkko ja valtio -komitean mietinnössä (komiteamietintö 1977:21) on esitetty.

Esityksen viimeistely on tehty opetusministeriössä. Tässä yhteydessä on havaittu eräitä kirkolliskokouksen esitykseen sisältyviä asiasisältöön vaikuttamattomia lainsäädäntö-tekniisiä virheitä. Ministeriö on lisäksi kiinnittänyt huomiota kirkolliskokouksen esitysten säädöstekstien eräisiin kielellisiin epä- tarkkuuksiin.

Kirkkolain 2 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan kirkolliskokouksen tekemää kirkkolakiehdotusta tutkittaessa voidaan oikaista ehdotuksessa oleva sellainen lainsäädäntö- tekniinen virhe, joka ei vaikuta kirkkolakiehdotuksen sisältöön. Kirkolliskokouksen tulee kuitenkin antaa asiasta lausunto ennen oikai-

sun tekemistä.

Tämän vuoksi opetusministeriö on 19 päivänä syyskuuta 2003 pyytänyt kirkolliskokoukselta lausuntoa siltä osin, kuin kirkolliskokous katsoo muutokset tarpeellisiksi. Lisäksi opetusministeriö on pyytänyt kirkolliskokouksen kannanottoa ehdotuksen säätämisy- jestykseen. Kirkolliskokous käsittelee lausuntopyynnön marraskuun ensimmäisellä viikolla pidettävässä istunnossaan. Lakiehdotuksen kiireellinen voimaantuloaikataulu edellyttää, että hallituksen esitys annetaan eduskunnalle ennen kuin kirkolliskokous on antanut lausuntonsa.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen omaksuminen kirkon eläkejärjestelmään edellyttää kirkkolain muuttamisen lisäksi evankelis- luterilaisen kirkon eläkelain ja evankelis- luterilaisen kirkon perhe-eläkelain muutta- mista. Näistä muutoksista on annettu erilli- nen hallituksen esitys (HE 85/2003 vp).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

2 luku. **Kirkkolaki ja muut kirkkoa koskevat säädökset**

3 §. *Kirkon vaalijärjestys ja täytäntöönpanomääräykset.* Säädösten julkaiseminen. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus hiippakunta- ja rovastikuntakousten vaaleihin, koska näistä toimitelmistä luovuttaisiin. Momentti ehdotetaan täydennettäväksi uuden hiippakuntavaltuuston jäsenen ja tuomiokapitulin uuden maallikkojäsenen vaaleja koskevilla viittauksilla.

3 luku. **Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako**

1 §. *Hiippakunta.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että hiippakunnan perustamista, lakkauttamista tai rajojen muuttamista koskevaa kirkolliskokouksen päätöstä ei enää alistettaisi valtioneuvoston ratkaistavaksi. Hiippakuntajaotuksella ei ole sellaista yleistä valtakunnallista merkitystä, joka edellyttäisi valtioneuvoston ratkaisuvalltaa. Hiippakuntahallinnon kaikki kustannukset ovat vuoden 1997 alusta siirtyneet kirkon vastuulle ja valtion ennen palkkaamat virkamiehet kirkon viranhaltijoiksi. Piispan nimitysoikeus on siirtynyt tasavallan presidentiltä kirkon viranomaisille.

6 luku. **Viranhaltijat ja työntekijät**

C. *Muut virat.* Luvun C väliotsikko ehdotetaan muutettavaksi.

15 §. *Kirkkohallituksen ja tuomiokapitulin virat ja virkasääntö.* Pykälää ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että kirkon viroilla tässä yhteydessä tarkoitetaan kirkkohallituksen ja tuomiokapitulin virkoja. Molempia viranhaltijaryhmiä koskisi nykyiseen tapaan kirkolliskokouksen hyväksymä virkasääntö.

7 luku. **Yleisiä säännöksiä**

5 §. *Esteellisyys.* Pykälän 1 ja 2 momentissa oleva viittaus hallintomenettelylakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi hallintolakiin.

Pykälän 3 momentti on tarpeeton, sillä kirkkoneuvosto ja seurakuntaneuvosto eivät jatkossa käsitelisi enää valituksia vaan oikeisuvaatimuksia, joiden käsittelyyn sovellettaisiin hallintolakia. Siten puheenjohtaja tai jäsen olisi esteellinen vain, jos luottamus tämän puolueettomuuteen vaarantuu muusta kuin hallintolain esteellisyyssäännöksissä erikseen mainitusta syystä.

10 luku. **Kirkkoneuvosto**

6 §. *Kirkkovaltuuston päätösten laillisuusvalvonta.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että erimielisyys kirkkovaltuuston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta ratkaistaisiin tuomiokapitulin sijasta hallinto-oikeudessa. Säännös vastaisi tällöin kuntalain 56 §:n 2 momenttia.

15 luku. **Seurakunnan talous**

5 §. *Tilivelvolliset.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomiokapitulissa ajettavasta tilimuistutuksesta tilivelvollisia vastaan luovuttaisiin, ja korvausvaatimus olisi esitettävä joko syytejutun yhteydessä tai vahingonkorvauskanteella tuomioistuimessa. Korvausperusteena on tällöin vahingonkorvauslaki (412/1974). Tämä vastaisi kunnallishallinnossa noudatettavaa menettelyä.

Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska vahingonkorvauslakia sovelletaan yleislakina mainituissa tilanteissa.

16 luku. **Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto**

2 §. *Kirkonkirjojen pitäminen.* Pykälän 3 momentissa oleva viittaussäännös ehdotetaan tarkistettavaksi 24 luvun säädösteknisten muutosten johdosta.

17 luku. **Hautustoimi**

1 §. *Hautausmaan perustaminen ja lakkauttaminen.* Voimassa olevan säännöksen mukaan hautausmaan perustamista ja laajentamista koskeva päätös on alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi. Kirkkolain 24 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan tuomiokapituli ja kirkkohallitus antavat asiasta lausuntonsa. Hautausmaan lakkauttamisesta ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole muuta säännöstä kuin kirkkolain 17 luvun 1 §:n mukainen toimivaltasäännös, jonka mukaan hautausmaan lakkauttamisesta päättää kirkkovaltuusto.

Hautausmaan perustamista ja laajentamista koskevan kirkkovaltuuston päätöksen alistamisesta opetusministeriön vahvistettavaksi ehdotetaan luovuttavaksi. Korvaavaksi menettelyksi ehdotetaan päätöksen alistamista kirkkohallituksen vahvistettavaksi siten, että myös hautausmaan lakkauttamista koskeva päätös olisi alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi. Alistusmenettelyssä arvioidaan hankkeen laillisuus ja tarkoituksenmukaisuus muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten suunnitelmien, terveydensuojelulain (763/1994) sekä alueen olosuhteiden kannalta. Tuomiokapituli antaisi edelleen asiasta lausuntonsa kirkkolain 24 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla.

2 §. *Hautaoikeus.* Voimassa olevan pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään hautaoikeuden luovuttamisen yleisistä periaatteista sekä siitä, että kirkkojärjestyksessä säädetään tarkemmin, keitä haudataan voidaan haudata, jos sopimusta siitä ei ole tehty. Pykälän 3 momentissa säädetään hautaoikeutta koskevan erimielisyyden ratkaisemisesta, missä toimivalta on kirkkoneuvostolla.

Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin kattavasti hautaoikeudesta. Yksityiskohtaiset säännökset siitä seurakun-

nasta, jonka hautausmaahan vainaja haudataan, hautaoikeuden luovuttamisesta kuolemantapauksen yhteydessä tai erityisestä syystä muutoinkin, hautaoikeuden enimmäisajoista ja hautaoikeuden jatkamisesta ovat tällä hetkellä kirkkojärjestyksen 17 luvussa. Näiden yksityiskohtaisten säännösten voidaan katsoa olevan sellaisia, joiden perustulain mukaan pitäisi olla laintasoisia. Samalla säännösten tulee olla yhteensopivia hautaus-toimilain 4 §:n kanssa, jossa yleisen lain tasolla sitovasti säädetään, mikä seurakunta on velvollinen osoittamaan hautasijan vainajalle.

Pykälässä hautaoikeuden luovuttamisen osalta viitattaisiin hautaus-toimilakiin. Hautaoikeus voitaisiin kuitenkin luovuttaa muullekin kuin sille, jolle se hautaus-toimilain mukaan on luovutettava. Pykälään sisällytettäisiin tätä nykyisin koskeva kirkkojärjestyksen 17 luvun 4 §:n säännös uudelleen muotoiltuna. Lisäksi pykälään siirrettäisiin nykyiset kirkkojärjestyksen 17 luvun 7 ja 8 § asiällöltään entisenlaisina.

Hautaoikeuden luovuttaminen muulle kuin hautaus-toimilain 4 §:ssä tarkoitettulle vainajalle olisi seurakunnan omassa harkinnassa eikä se edellyttäisi erityistä syytä. Harkintaa käytettäessä olisi otettava huomioon, että hautaoikeuden luovutukset eivät vaikeuta seurakunnan lakisääteistä hautasijan osoittamisvelvollisuutta. Monet muualla syntymäpaikaltaan muuttaneet haluavat tulla haudatuiksi vanhalle kotiseudulleen, johon heillä on monia liittymäkohtia.

Oikeus haudata luovutettaisiin pääsääntöisesti kuolemantapauksen yhteydessä. Erityisestä syystä tällainen oikeus voitaisiin kirkkoneuvoston päätöksellä luovuttaa muulloinkin. Esimerkkinä tällaisesta tarpeesta voidaan mainita ulkomaille muuttanut Suomen kansalainen, joka haluaa varmistua siitä, että hänet voidaan haudata Suomessa aikaisemmalta kotipaikalleen.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan hautaoikeus voitaisiin luovuttaa vain määräaikaista, enintään 50 vuodeksi. Hautaoikeuden voimassaolo alkaisi luovuttamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Voimassaolo päättyisi kuitenkin aikaisintaan sen kalenterivuoden lopussa, jona viimeisestä haudauksesta on kulunut 15 vuotta, ei kuitenkaan ennen kuin haudata voidaan uudelleen käyttää.

Jos hautaoikeuden pitkän voimassaoloajan lopussa haudataan uusi vainaja, hautaoikeus jatkuisi niin kauan kuin haudan koskemattomuusaikaa viimeisen hautauksen jälkeen kestää. Se voi hautausmaasta riippuen olla pitempikin kuin 15 vuotta. Hautaoikeutta voitaisiin myös seurakunnan suostumuksella jatkaa, jollei siitä aiheudu haittaa hautausmaan tarkoituksenmukaiselle järjestelylle tai hoidolle. Hautaoikeus olisi voimassa vain niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana.

Hautausvoimilain 15 §:n 1 momentin nojalla hautausmaa voidaan lakkauttaa ja hautausmaan alue ottaa muuhun käyttöön vasta, kun viimeisestä hautaamisesta on kulunut vähintään 100 vuotta, jollei lääninhallitus painavasta syystä anna lakkauttamislupaa aikaisemmin. Tällöin on haudattujen lähimmille omaisille ja hautaoikeuden haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Ehdotetun 2 momentin nojalla määräaikainen hautaoikeus lakkaisi ilman irtisanomista. Hyvään hallintoon kuuluu, että seurakunnat mahdollisuuksien mukaan ottavat hautaoikeuden haltijaan yhteyttä, kun määräajaksi annettu hautaoikeus on umpeutumassa.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaussäännös 5 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan kirkkoneuvosto voi julistaa hautaoikeuden menetyksi, jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty eikä korjausta määräajassa ole tapahtunut. Pykälän nykyinen 3 momentti, joka koskee hautaoikeuteen liittyvien erimielisyyksien ratkaisemista, ehdotetaan siirrettäväksi yleisempään muotoon kirjoitettuna uudeksi 6 §:ksi.

3 §. *Hautaoikeuden haltija.* Voimassa oleva haudan hoitoa koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi tämän luvun uudeksi 5 §:ksi. Säännös sisältäisi nykyiset kirkkolain 17 luvun 2 §:n 2 momentin ja kirkkojärjestyksen 17 luvun 9 §:n. Uuden säännöksen 1 momentissa säädettäisiin hautaoikeuden haltijasta ja hänen tehtävistään. Hautaoikeuden haltija edustaa niitä, joita haudataan voidaan haudata, ja käyttää puhevaltaa hautausmaassa asioissa.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin nykyiseen tapaan, kuka hautaoikeuden haltija on. Tästä sekä siitä, keitä haudataan voidaan haudata, sovittaisiin pääsääntöisesti hautaus-

luovutettaessa. Jos tällaista sopimusta ei kuitenkaan ole tehty vuoden kuluessa haudan luovutuspäivästä taikka jos tehtyä sopimusta ei voida olosuhteiden muuttumisen takia noudattaa, hautaoikeuden haltijaksi tulisi vainajan leski tai, milloin leskeä ei ole taikka hänkin on kuollut, ensimmäiseksi haudattun vainajan lähimmät perilliset. Jos heitä on useita, heidän olisi valittava hautaoikeuden haltija edustamaan heitä hautausmaassa asioissa. Hautaoikeuden uudesta haltijasta olisi ilmoitettava hautausmaasta vastaavalle seurakunnan viranomaiselle.

Pykälän 3 momentin mukaan jos ensimmäiseksi haudattun vainajan lähimmät perilliset eivät ole voineet sopia hautaoikeuden uudesta haltijasta, kirkkoneuvosto voisi määrätä hautaoikeuden haltijan ja antaa etusijan paikkakunnalla asuvalle tai sille, joka on huolehtinut haudan hoidosta.

4 §. *Hautaamisjärjestys.* Voimassa oleva säännös, joka koskee hautamuistomerkin poistamista haudalta, on tullut tarpeettomaksi hautausvoimilain 14 §:n johdosta. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi voimassa oleva kirkkojärjestyksen 17 luvun 10 §:n säännös hautausjärjestyksestä eli kenellä on etusija tulla haudatuksi haudattun. Jos sopimusta siitä, keitä haudataan voidaan haudata, ei ole tehty, haudattun saataisiin ensisijaisesti haudattun vainaja, jota varten haudattun on luovutettu, ja tämän puoliso. Puolison haudattun varten olisi siten varattava tila haudattun. Tämän lisäksi haudattun saataisiin haudattun sattuneiden kuolemantapausten mukaisessa järjestyksessä suoraan etenevässä tai takenevässä polvessa oleva sukulainen (lapset ja vanhemmat) sekä tämän puoliso. Jos tällaista sukulaista ei ole tai jos hautaoikeuden haltija siihen suostuu, haudattun saataisiin haudattun vainajan sisar ja veli sekä heidän lapsensa, näiden otto- ja kasvattilapset sekä näiden kaikkien puoliset. Hautaoikeuden haltijan suostumuksella haudattun vastava seurakunnan viranomaislainen voisi antaa luvan haudattun haudattun muunkin henkilön, jos siihen on erityinen syy.

5 §. *Haudan hoito.* Uudessa 5 §:ssä säädettäisiin haudan hoidosta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevaa 17 luvun 3 §:ää. Haudan hoidon laiminlyöntiä koskevan päätöksen tiedoksiannosta säädettäisiin 24 luvun

11 §:ssä, johon on koottu päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös kirkkojärjestyksen 17 luvun 11 §:n säännös, jonka mukaan kirkkovaltuusto voi päättää, että seurakunnan kustannuksella huolehditaan hautausmaalla tai sen osalla olevien hautojen perushoidosta ja että seurakunnan kustannuksella hoidetaan hauta, jos siihen haudatun vainajan muiston vaalimista on pidettävä seurakunnan kannalta tärkeänä. Kysymykseen voisi tulla esimerkiksi seurakunnan pappi tai muu seurakunnan kannalta henkilöhistoriallisesti tärkeä kansalainen, esimerkiksi yhteiskunnallisessa elämässä tai taiteilijana ansioitunut paikkakuntalainen, joka on haudattu seurakunnan hautausmaahan, vaikei hän kuollessaan olisi edes ollut seurakunnan jäsen.

Pykälän 2 momentin mukaan seurakunta voisi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastuun haudan hoidosta. Hoitokorvaukset voitaisiin sijoittaa erilliseen haudanhoitorahastoon, jonka varoilla tällaiset haudat hoidettaisiin.

Pykälän 3 momentti vastaa pääosin voimassa olevaa 3 §:n 3 momenttia. Jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan vuoden määräajassa. Pykälässä viitattaisiin 24 luvun 11 §:n 1 momenttiin päätöksen tiedoksiannosta.

Milloin hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, pantaisiin päätös 4 momentin mukaisesti tiedoksi haudalle. Samaa menettelyä sovellettaisiin myös hautausoimilain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin tilanteisiin. Tämän hautausoimilain säännöksen mukaan hautausmaan ylläpitäjän on hautaoikeuden lakattua tarjottava hautaoikeuden haltijalle mahdollisuus poistaa hautamuistomerkki haudalta. Erillinen viittaus hautausoimilakiin on tarkoituksenmukainen, koska tällainen ilmoitus on tehtävä aikanaan kaikkien hautojen osalta. Samalla momentti on kirjoitettu yleisemmin siten, että tiedoksianto haudalle pantavalla ilmoituksella hautaoikeuden haltijan ollessa tietymättömissä on hautaa koskevissa asioissa mahdollinen muutoinkin kuin hoidon laiminlyöntiä ja hautamuistomerkin pois viemistä koskevien pää-

tösten ja ilmoitusten ollessa kysymyksessä. Sama menettely koskisi sekä päätöstä että ilmoitusta.

6 §. *Erimielisyyden ratkaiseminen*. Voimassa olevan 17 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan erimielisyydet hautaoikeudesta, hautaoikeuden haltijasta, siitä keitä hautaan voidaan haudata sekä haudan haltijan velvollisuuksista, ratkaisee kirkkoneuvosto.

Hautausoimilain 27 §:n mukaan seurakunnan tai seurakuntayhtymän päätökseen, joka koskee hautasijan osoittamista tai hautausoimessa perittäviä maksuja, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Vainajan omaisten välinen hautaamisen tapaa, paikkaa tai hautausoimitusta koskeva erimielisyys ratkaistaan hautausoimilain 23 §:n 4 momentin mukaan käräjäoikeudessa.

Hautaamiseen liittyy myös eräitä seurakunnan ja vainajan omaisten välisiä asioita, jotka eivät kuulu mainittuihin asiaryhmiin. Näistä tavallisimpia ovat haudan hoitoa ja hautamuistomerkkejä koskevat kysymykset. Toimivalta näissä asioissa olisi kirkkoneuvostolla.

7 §. *Hautausoimen ohjesääntö*. Hautausoimilain 12 § velvoittaa hautausmaan ylläpitäjää pitämään hautarekisteriä, josta ilmenevät vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautauspaikka, hautausmaasta ja haudan sijainti. Rekisteriin voidaan lisäksi merkitä muun muassa hautaoikeuden haltijan yhteystiedot, hautaoikeuden voimassaoloaika sekä tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata. Ehdotetun säännöksen mukaan hautausoimen ohjesääntöön olisi otettava tarkemmat määräykset muun muassa hautakirjanpidosta. Tällä hetkellä hautakirjanpitoon on katsottu kuuluvan hautakartan, haudat paikantavan hautaluettelon ja vainajaluettelon.

Hautausoimilain 14 §:n 1 momentin mukaan hautamuistomerkin tulee olla hautausmaan ylläpitäjän hyväksymä. Muistomerkin tulee olla hautausmaan yleiskuvaan sopiva eikä se saa loukata vainajan muistoa tai hautausmaan arvokkuutta. Tällä hetkellä muistomerkin ulkonäöstä ja koosta on saatettu määrätä seurakuntakohtaisissa hautausoimen ohjesäännöissä, hautausmaan käyttösuunnitelmissa tai muistomerkkiohjeissa. Koska muistomerkkien hyväksymisestä päättää hau-

tausmaan ylläpitäjä, seurakunnat ja seurakuntayhtymät voisivat edelleenkin omissa sisäisissä säännöissään antaa yksityiskohtaisempia määräyksiä muistomerkkien ulkonäöstä. Hautausmaan yleiskuvaa ja arvokkuutta koskevista seikoista määrätään hautausmaan käyttösuunnitelmassa, joten siinä on luontevaa määrätä myös hautamuistomerkkien ulkonäöstä. Sinänsä myös erilliset hautausmaakohtaiset muistomerkkiohjeet ovat mahdollisia.

Hautausoimilain 14 § 3 momentin mukaan hautaoikeuden lakattua hautausmaan ylläpitäjän tulee tarjota hautaoikeuden haltijalle tilaisuus poistaa hautamuistomerkki, jollei hautausmaan ylläpitäjä erityisestä syystä päättä pitää muistomerkistä huolta hautaoikeuden lakkaamisen jälkeen. Jos hautamuistomerkkiä ei ole poistettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hautaoikeuden haltijalle on varattu tilaisuus sen poistamiseen, hautamuistomerkki siirtyy hautausmaan ylläpitäjälle vastikkeetta. Kirkkolaissa ei enää tarvitse asiasta säätää.

8 §. *Hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi perussäännös hautausmaakaavasta ja hautausmaan käyttösuunnitelmasta. Kirkkojärjestyksessä säädettäisiin lähemmin niistä asioista, joista hautausmaakaavassa ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa on määrättävä.

IV OSA HIIPPAKUNNAN HALLINTO

Kirkkolain IV osan nimike ehdotetaan muutettavaksi yleiseen muotoon "hiippakunnan hallinto". Osan muodostaisivat 17 a luku Yleisiä säännöksiä, 17 b luku Hiippakuntavaltuusto, 18 luku Piispa ja 19 luku Tuomiokapituli.

17 a luku. Yleisiä säännöksiä

Uuteen 17 a lukuun ehdotetaan sisällytettäväksi hiippakuntaa koskevat yleiset perussäännökset hiippakunnasta, hiippakunnan tehtävistä, toimielimistä ja luottamushenkilöistä sekä hallinnon järjestämisestä ja menettelyistä.

1 §. *Hiippakunta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä selkeämmin siitä, että hiippakunta huolehtii itse toiminnastaan ja

hoitaa talouttaan kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja niiden nojalla annettujen säännösten mukaan. Hiippakunnassa noudattaisiin siten esimerkiksi niitä kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen hyväksymiä sääntöjä, joissa annetaan tarkempia määräyksiä henkilöstöhallintoon ja talousarvioon liittyvien asioiden hoitamisesta ilman että näistä asioista olisi tarpeen ottaa vastaavia yksityiskohtaisia säännöksiä kirkkolakiin tai kirkkojärjestyksen. Säännös on kirjoitettu soveltuvin osin seurakuntia koskevan kirkkolain 7 luvun 1 §:n mukaisesti. Hiippakuntavaltuuston tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi kirkkolain 17 b luvun 1 §:ssä ja tuomiokapitulin tehtävistä kirkkolain 19 luvun 1 §:ssä ja kirkkojärjestyksen 19 luvun 1 §:ssä.

Hiippakunnasta ei kuitenkaan muodostettaisi oikeushenkilöä, vaikka sen toimikelpoisuutta ehdotetaankin lisättäväksi siten, että sillä olisi itsenäinen varainkäyttö, jota kirkolliskokous valvoisi, mahdollisuus olla oikeudenhaltijana, oikeus käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja viranomaisissa sekä oikeus tehdä sopimuksia. Hiippakunnan aseman kehittämisen otettaisiin huomioon myös tarkistamalla kirkollishallintoa koskevia menettelysäännöksiä.

2 §. *Toimielimet ja luottamushenkilöt.* Pykälässä lueltaisiin hiippakunnan toimintaa ja hallintoa hoitavat toimielimet. Näitä ovat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johtokunnat ja tuomiokapitulin viranhaltijat. Kun hiippakunnan hallintomalli perustuisi kirkon erityiseen virkaan eli pappisvirkaan perustuvan niin sanotun virkarakenteen ja kristittyjen yhteiseen papputeen perustuvan niin sanotun edustusrakenteen yhdistelmään, ehdotetaan 2 momenttiin otettavaksi kirkkolain 7 luvun 2 §:n seurakuntahallintoa vastaavalla tavalla luottamushenkilöitä koskeva määrittely. Tuomiokapitulin uusi maallikkojäsen olisi luottamushenkilö, mutta pappisasessorit eivät. Kun piispa, tuomiorovasti, lakimiesasessori ja hiippakuntadekaani ovat virkansa puolesta tuomiokapitulin jäseniä, hekään eivät olisi tässä tehtävässä luottamushenkilöitä.

3 §. *Hallinto ja menettely.* Pykälässä ehdotetaan, että hiippakunnan toimielimissä noudatettaisiin toimielimen koolle kutumisessa, puheenjohtajan tehtävissä, asioiden käsitte-

lyssä, päätösvaltaisuuksessa, esteellisyydessä, äänestämässä, ratkaisuvallan siirtämisessä, vaalikelpoisuudessa ja vaalin toimittamisessa soveltuvin osin samoja periaatteita kuin vastaavasti seurakuntahallinnossa kirkkovaltuustossa, kirkkoneuvostossa ja sen alaisissa elimissä. Säännökset näistä asiaryhmistä sisältyvät kirkkolain III osan (Seurakunnan hallinto) lukuun 7 (Yleisiä säännöksiä), lukuun 9 (Kirkkovaltuusto) ja lukuun 10 (Kirkkoneuvosto). Kirkkolain 25 luvussa (Täydentäviä säännöksiä) on vielä eräitä säännöksiä, kuten viittaus hallintolakiin ja säännös tasaäänistä, jotka koskevat suoraan koko kirkollishallintoa. Edellä mainituista kysymyksistä ei siten ole tarpeen säätää hiippakuntahallinnon osalta erikseen kirkkolaisista eikä kirkkojärjestyksessä.

Työjärjestyksessä käsiteltäisiin vain sellaisia yksityiskohtia, joista ei säädetä kirkkolaisista eikä kirkkojärjestyksessä, ja jotka koskevat käytännön toiminnan järjestämistä. Siten esimerkiksi kaikissa hiippakunnan toimielimissä, myös tuomiokapitulissa, noudatettaisiin parlamentaarista äänestystapaa samalla tavalla kuin hallinnossa yleensäkin. Tämä merkitsee muutosta, sillä kirkkolain voimassa olevan 19 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tuomiokapitulissa äänestetään kollegiaalisesti kaikissa asioissa. Erityissäännökset syrjäyttäisivät kuitenkin edellä selostetut yleisperiaatteet. Esimerkiksi tuomiokapitulin maallikkojäsenen valintaan voisivat ottaa osaa vain hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet. Tuomiokapitulin päätösvaltaisuudesta olisi erityissäännöksiä käsiteltäessä papinvaalin ehdollepanoa ja oikaisuvaatimusta, papin ja lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa sekä kurinpitoasiaa.

17 b luku. **Hiippakuntavaltuusto**

Hiippakunnan toimintaa ja hallintoa varten ehdotetaan perustettavaksi uusi elin, hiippakuntavaltuusto, jota koskevat laintasoiset perussäännökset muodostaisivat kirkkolain uuden 17 b luvun. Kirkkolaisista säädettäisiin hiippakuntavaltuuston perustehtävistä, kokoonpanosta ja toimikaudesta sekä sen jäsenen vaalikelpoisuudesta. Yksityiskohtaisempia säännöksiä ei sisältyisi kirkkojärjestykseen, vaan kaikki säännökset olisivat kirkko-

laisissa. Tarkempia määräyksiä sisältyisi hiippakuntavaltuuston hyväksymään työjärjestykseen.

1 §. *Tehtävät.* Hiippakuntavaltuusto käyttäisi hiippakunnan ylintä päätösvaltaa talousasioissa, hyväksyisi toiminta- ja taloussuunnitelman sekä hiippakunnan talousarvion, toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen osaltaan sekä perustaisi ja lakkauttaisi tuomiokapitulin virat. Hiippakuntavaltuusto tukisi ja edistäisi kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnassa ja seurakunnissa. Tämän lisäksi hiippakuntavaltuusto suorittaisi ne muut tehtävät, jotka sille on erikseen kirkkolaisista, kirkkojärjestyksessä ja kirkon vaalijärjestyksessä annettu. Näitä ei kuitenkaan toistettaisi tämän pykälän tehtäväluettelossa. Tällaisia tehtäviä olisivat muun muassa aloiteoikeus kirkolliskokouksessa (kirkkolaki 20:9,1), ehdotuksen tekeminen kirkkohallituksen maallikkojäseneksi (kirkkojärjestys 22:1,2) sekä tuomiokapitulin maallikkojäsenen ja hänen varajäsentensä valinta (kirkon vaalijärjestys 3:8).

Seurakunnan toimeenpanovaltaa käyttävät toimielimet, eli kirkkoneuvostot sekä seurakuntayhtymissä seurakuntaneuvostot ja yhteinen kirkkoneuvosto, voisivat tehdä aloitteita hiippakuntavaltuustolle. Tätä ratkaisua tukevat käytännölliset syyt, koska kirkkoneuvostolla ja yhteisellä kirkkoneuvostolla on tehtäviensä vuoksi kirkkovaltuustoa konkreettisempi tuntemus hallinnon muutostarpeista. Seurakuntayhtymissä seurakuntaneuvostot rinnastuvat päätettävien asioiden osalta paljolti kirkkoneuvostoihin. Mainittujen toimielinten lisäksi aloiteoikeus olisi vain tuomiokapitulilla sekä hiippakuntavaltuuston jäsenillä. Siten seurakunnan muiden toimielinten kuten johtokuntien sekä myös seurakunnan jäsenten ja viranhaltijoiden tulisi tehdä aloitteet oman seurakunnan kirkkoneuvostolle tai seurakuntaneuvostolle, joka päättäisi aloitteen lähettämisestä edelleen hiippakuntavaltuustolle.

Pykälän 2 momentin mukaan hiippakuntavaltuusto voisi asettaa tuomiokapitulin avuksi sen alaisia johtokuntia samalla tavoin kuin kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voi asettaa johtokuntia seurakunnassa.

2 §. *Jäsenet.* Hiippakuntavaltuuston jäseninä olisi 14 maallikkoa ja 7 pappia. Ahve-

nanmaan seurakuntien valitsema maallikkojäsen kuuluisi Porvoon hiippakunnan hiippakuntavaltuustoon ja saamelaiskäräjien valitsema maallikkojäsen Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuustoon pykälän 2 momentin nojalla. Hiippakuntavaltuusto valitsisi pykälän 3 momentin mukaan keskuudestaan maallikkojäsenen puheenjohtajakseen. Varapuheenjohtajaksi voitaisiin valita pappi tai maallikko. Pykälän 4 momentin mukaan arkipiispalla ja piispalla olisi hiippakuntavaltuustossa läsnäolo- ja puheoikeus. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että tuomiokapitulin jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus hiippakuntavaltuustossa. Sama oikeus olisi hiippakunnasta kirkkohallitukseen valitulla maallikkojäsenellä ja kirkkohallituksen kyseessä olevaan hiippakuntaan kuuluvalla pappisjäsenellä.

3 §. *Toimikausi.* Hiippakuntavaltuuston toimikauden ehdotetaan olevan sama kuin kirkolliskokouksen toimikausi eli neljä vuotta alkaen toukokuun 1 päivästä.

4 §. *Vaalikelpoisuus ja vaali.* Hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalikelpoisuus määräytyisi kuten kirkolliskokousedustajien vaalissa, kuitenkin siten, että tuomiokapitulin jäsen, viranhaltija tai päätoiminen työsopimussuhteinen työntekijä ei olisi vaalikelpoinen.

Itse vaali toimitettaisiin vastaavalla tavalla kuin kirkolliskokousedustajien vaali. Käytännössä kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaali toimitettaisiin samanaikaisesti kuten täydellisessä yhteistaloudessa olevissa seurakunnissa seurakuntaneuvostojen ja yhteisen kirkkovaltuuston vaali.

5 §. *Työjärjestys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hiippakuntavaltuuston itselleen hyväksymästä työjärjestyksestä, jolla annettaisiin tarkempia määräyksiä hiippakuntavaltuuston koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, aloitteiden tekemisestä, asioiden käsittelemisestä ja vaalien toimittamisesta. Työjärjestyksessä annettaisiin määräykset esimerkiksi seurakuntien aloitteista. Työjärjestys vastaisi luonteeltaan seurakunnan kirkkovaltuuston työjärjestyksestä.

18 luku. Piispa

1 §. *Piispa ja piispan tehtävät.* Pykälän 1

momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että piispan tehtäväksi lisätään hiippakunnan toiminnan johtaminen. Säännöksen voimassa oleva sanamuoto korostaa tarpeettoman yksipuolisesti piispan hallinnollista johtajuutta, vaikka piispa on erityisesti myös hiippakunnallisen toiminnan johdossa.

3 §. *Vaalin ajankohta, äänioikeus ja ehdokasasettelu.* Pykälän 2 momenttiin lisättäväksi ehdotettavassa uudessa 4 kohdassa säädettäisiin saamelaiskäräjien valitseman kirkolliskokousedustajan äänioikeudesta Oulun hiippakunnan piispanvaalissa. Tällöin voimassa olevat 4 ja 5 kohta siirtyisivät 5 ja 6 kohdaksi. Lisäksi 6 kohdan maallikkovalitsijoita koskevaan viittaussäännökseen tehtäisiin tekninen muutos.

Momentin muutetun 6 kohdan mukaan piispanvaalissa pappis- ja maallikkovalitsijoita olisi yhtä monta. Saamelaisten kirkolliskokousedustajan lisääminen valitsijaksi merkitsee Oulun hiippakunnassa yhden seurakunnista valittavan maallikkovalitsijan vähennystä.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että saamelaisten kirkolliskokousedustajalla olisi oikeus osallistua hiippakunnasta kirkolliskokoukseen valittujen maallikkoedustajien kanssa arkipiispan vaaliin.

19 luku. Tuomiokapituli

Luvun 1—5 § ehdotetaan ryhmiteltäväksi uudelleen.

1 §. *Tehtävät.* Voimassa oleva 1 § ehdotetaan jaettavaksi 1 ja 2 §:ään siten, että 1 §:ään jäisivät tuomiokapitulin tehtävät ja 2 §:ssä säädettäisiin tuomiokapitulin jäsenistä.

Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi tuomiokapitulin tehtävistä lainkäyttöasiat, jotka ehdotetaan siirrettäväksi alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Tuomiokapitulille jäisi kuitenkin harvalukuisten alustusvalitusten käsittely kuten myös olisi kirkkohallituksessa ja opetusministeriössä niille alistettavissa asioissa. Tästä ei kuitenkaan olisi tarvetta säätää erikseen tuomiokapitulin osalta kuten ei säädetä kirkkohallituksen osalta, koska alustusvalituksen ohjautumisesta alustusviranomaisen ratkaistavaksi säädetään

erikseen kirkkolain 24 luvun 2 §:n 2 momentissa. Tuomiokapitulin tehtävät tulisivat painottamaan entistä enemmän hiippakunnallisen hallinnon ja toiminnan suunnitteluun ja johtamiseen. Tuomiokapitulin tehtävistä säädettäisiin kootusti tarkemmin kirkkojärjestyksen 19 luvun 1 §:ssä. Kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä on lisäksi erikseen säännöksiä tuomiokapitulin lukuisista muista tehtävistä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että tuomiokapitulilla olisi oikeus edustaa kirkkoa hiippakuntaa koskevissa asioissa ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tehdä hiippakuntaa koskevia sopimuksia ja muita oikeustoimia.

Voimassa oleva 5 momentin säännös tuomiokapitulin jäsenen tuomarinvalasta tai -vakuutuksesta ehdotetaan tarpeettomana jätettäväksi pois laista, koska tuomiokapituli ei enää käsittelee lainkäyttöasioita.

2 §. *Jäsenet.* Pykälän 1 momenttiin, joka vastaa sisällöltään nykyisen 1 §:n 2 momenttia, ehdotetaan tehtäväksi tuomiokapitulin kokoonpanoa koskevista muutoksista aiheutuvat tarkistukset. Tuomiokapituliin tulisivat lisää yksi hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenen valitsema maallikkojäsen ja hiippakuntadekaani, joka on pappi ja tuomiokapitulin viranhaltija.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin arkkipiispan ja piispan toimimisesta puheenjohtajana arkkihiippakunnan tuomiokapitulissa.

Kenttäpiispan asemasta tuomiokapitulin I-säjäsenenä ehdotetaan säädettäväksi 3 momentissa.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi voimassa oleva 1 §:n 2 momentin säännös pappisjäsenen ja lakimiesasessorin apujäsenistä. Nimikkeestä ”apujäsen” ehdotetaan luovuttavaksi ja sen sijaan käytettäisiin nimikettä ”varajäsen”. Momentissa säädettäisiin myös maallikkojäsenen varajäsenistä.

3 §. *Kelpoisuusehdot ja valinta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuomiokapitulin pappisasessorin ja uuden maallikkojäsenen kelpoisuusehdoista ja valinnasta sekä lakimiesasessorin ja hiippakuntadekaanin kelpoisuusehdoista.

Pykälän 1 momentin mukaan pappisasessorien kelpoisuusehdot säilyisivät nykyisellään.

Hiippakunnan papit ja lehtorit valitsisivat pappisasessorit kolmeksi vuodeksi nykyiseen tapaan.

Pykälän 2 momentin mukaan maallikkojäsenen kelpoisuudeksi ehdotetaan, että hän on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan maallikkojäsen, joka on kirkkolain 7 luvun 3 §:n mukaan vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimiin ja on suostunut ehdokkaaksi. Maallikkojäsenen sekä ensimmäisen ja toisen varajäsenen valitsisivat hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tarkemmat määräykset tämän vaalin toimittamisesta olisivat kirkon vaalijärjestyksen 3 luvun 8 §:ssä. Maallikkojäsenen ja pappisasessorien eripituiset ja eriaikaiset toimikaudet eivät ole haitta, vaan pikemminkin takaavat jatkuvuutta tuomiokapitulin kokoonpanossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lakimiesasessorin sekä hänen varajäsentensä kelpoisuudesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin hiippakuntadekaanin kelpoisuudesta. Voimassa oleva 2 §:n 3 momentin säännös tuomiokapitulin muiden viranhaltijoiden kelpoisuusehdoista ehdotetaan kumottavaksi ja jätettäväksi asiasisällöltään kirkkojärjestyksen varaan. Tämä perustuu kirkkolain periaatteeseen, että virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään tai määrätään erikseen. Myös kaikista kirkkohallituksen viranhaltijoiden kelpoisuusehdoista määrätään johtosäännössä.

4 §. *Päätösvaltaisuus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että tuomiokapituli olisi päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on paikalla. Säännös vastaa 22 luvun 4 §:ää kirkkohallituksen päätösvallasta, mutta poikkeaa siitä yleisperiaatteesta, jonka mukaan päätösvaltaisuus edellyttää puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään puolta muista jäsenistä.

Kuitenkin tuomiokapitulin tulisi 2 momentin mukaan olla täysilukuinen asioiden merkityksellisyyden vuoksi silloin, kun se käsittelee papinvaalin vaaliehdotukseen kohdistuvaa oikaisuvaatimusta sekä papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa koskevaa asiaa. Voimassa olevan 3 §:n mukaan oikaisuvaatimus käsitellään lisätyssä tuomiokapitulissa, jossa on kaksi apujäsentä, joista toinen on pappi ja toinen lakimies. Kun lisä-

tystä tuomiokapitulista ehdotetaan luovuttavaksi, voidaan pitää asianmukaisena, että oikaisuvaatimus käsiteltäisiin täysilukuisessa tuomiokapitulissa.

Pykälän uudeksi 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi voimassa oleva 4 §:n 2 momentti, jonka mukaan vaaliehtotusta tehtäessä tai oikaistaessa äänestetään jokaisesta sijasta erikseen. Voimassa olevassa 4 §:n 1 momentissa säädetään, että tuomiokapitulissa noudetaan kollegiaalista äänestystapaa. Tämä säännös ehdotetaan kumottavaksi. Tuomiokapituli ei ehdotuksen mukaan käsitelisi enää lainkäyttöasioita lukuun ottamatta harvinaisia alistusvalituksia. Kun hallintolainkäyttölaissa on säännökset äänestämisestä, ei erityissäännöstä tuomioistuimen äänestysmenettelystä tuomiokapitulissa tarvita. Tuomiokapitulissa noudatettaisiin säännönmukaisesti normaalia parlamentaarista päätöksentekomenettelyä ehdotetun 17 a luvun 3 §:n perusteella. Siinä viitataan vastaavaan seurakuntatason menettelyyn, jota varten on yksityiskohtaisia säännöksiä. Vastaavasti menettelyä voidaan käyttää seurakuntatason menettelyyn, jota varten on yksityiskohtaisia säännöksiä. Vastaavasti menettelyä voidaan käyttää joutua käsittelemään alistusvalituksia.

4 a §. *Toimivallan siirtäminen*. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, ja toimivallan siirtämistä koskeva säännös siirrettäväksi 5 §:ään.

5 §. *Toimivallan siirtäminen*. Voimassa oleva 5 § ehdotetaan sisällöltään kumottavaksi, koska tuomiokapituli ei toimisi enää lainkäyttöviranomaisena, vaan kirkollisvalitukset ja hallintoriita-asiat ohjautuisivat alueellisiin hallinto-oikeuksiin.

Nykyinen 4 a §:n toimivallan siirtämistä koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:ksi. Voimassa olevan säännöksen mukaan tuomiokapitulin päätösvaltaa voidaan siirtää tuomiokapitulin puheenjohtajalle ja jäsenelle. Nykyisestä poiketen ehdotetaan, että päätösvaltaa voitaisiin siirtää tuomiokapitulin viranhaltijoille. Käytännössä kysymyksen tulisivat lähinnä piispa, jolle päätösvaltaa voimassa olevienkin säännösten nojalla on delegoitu, lakimiesasessori, hiippakuntadekaani ja notaari. Tuomiorovasti ei ole tuomiokapitulin viranhaltija vaan tuomiokirkko-seurakunnan kirkkoherra ja viranhaltija. Hänelle ei voitaisi enää siirtää asioita ratkaistaviksi. Pappisasessoreille ei aikaisemminkaan

ole käytännön syistä siirretty asioita, koska he asuvat eri puolilla hiippakuntaa ja hoitavat asessorin viran tehtäviään sivutoimisesti. Samasta syystä toimivaltaa ei ole tarkoituksemukaista siirtää luottamushenkilöasemassa olevalle maallikkojäsenelle.

6 §. *Menettelyä koskevat oikeusohjeet*. Pykälä ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi. Voimassa olevassa 24 luvun 8 §:ssä oleva koko kirkollishallintoa koskeva yleisviittaus hallintolainkäyttölakiin ehdotetaan otettavaksi saman luvun uudeksi 16 §:ksi ja 25 luvun 5 §:ssä on yleisviittaus hallintolakiin.

7 §. *Suullinen käsittely, katselmus ja kuuleminen*. Pykälän otsikko on muutettu. Pykälän 1 momentti, jossa säädetään asian vireilletulosta tuomiokapitulissa, ehdotetaan kumottavaksi, koska vireilletulosta on säädetty hallintolain 19 §:ssä ja asian vireilletuloon tuomiokapitulissa on asianmukaista soveltaa yleistä hallintokäytäntöä.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan tuomiokapitulilla on suullisessa käsittelyssä mahdollisuus kuulla todistajia valan tai vakuutuksen nojalla sekä asianosaisia totuusvakuutuksen nojalla. Hallintolaissa lähdetään siitä, että suullinen todistelu hallintoasioissa tapahtuu aina virka-apuna hallinto-oikeudessa. Jatkossakin, vaikka tuomiokapitulien lainkäyttöviranomaisen tehtävät poistuvat, tuomiokapitulit tulevat käsittelemään kurinpitoasioita, joissa voidaan joutua järjestämään suullinen käsittely. Tuomiokapitulin käsittelemät kurinpitoasiat saattavat olla yleiselle hallinto-oikeudelle sen verran vieraita, ettei hallintolain uudistuksessa tarkoitettu todistelun vastaanottaminen virka-aputeitse hallinto-oikeudessa saavuta sille asetettua tarkoitusta. Kurinpitoasioiden käsittelyssä korostetaan välittömyysperiaatetta eli sitä, että asiaan vaikuttava aineisto ja todistelu esitetään välittömästi sille viranomaiselle, joka ratkaisee asian. Myös muissa hallintoviranomaisissa, kuten valtion virkamieslautakunnassa, joka käsittelee valtion virkamieslaissa sille säädettyt asiat, asianosaista voidaan kuulustella totuusvakuutuksen nojalla sekä kuulla todistajia valan tai vakuutuksen nojalla (valtion virkamieslaki, 51 §:n 1 momentti).

Näillä perusteilla ei nähdä estettä sille, että tuomiokapitulilla säilyisi edelleen pykälän 2

momentin mukainen mahdollisuus kuulla todistajia suullisessa käsittelyssä valan tai vakuutuksen nojalla taikka asianosaisia totuusvakuutuksen nojalla.

Hallintolain 33 §:n 2 momentin mukaan asianosaiselle on ilmoitettava, että määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista, mikäli asianosainen ei anna pyydettyä selvitystä asetetussa määräajassa. Tämän johdosta pykälän 3 momentissa säädetyn uhan ulottaminen myös kirjalliseen kuulemiseen käy tarpeettomaksi. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi tältä osin.. Sana ”uhka” saattaa viitata erehdyttävästi uhkasakkolaikiin. Tästä syystä myös säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi.

9 §. *Tuomiokapitulin rahastot.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska kirkolliskokous tarkastuttaisi myös tuomiokapitulien lahjoitusluonteiset rahastot ja niiden varojen hoidon hiippakunnan muun tilintarkastuksen yhteydessä. Samalla tavalla tarkastetaan myös kirkkohallituksen lahjoitus- ja muut rahastot. Tästä ehdotetaan säädettäväksi kirkkolain 20 luvun 7 §:n 2 momentin 12 kohdassa. Rahastojen hoitoa koskeva osa pykälästä ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestyksen 19 luvun 1 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi tuomiokapitulin tehtävistä yksityiskohtaisemmin kuin kirkkolain 19 luvun 1 §:ssä. Kun kysymyksessä on rahastojen hoitaminen, voidaan asiasta säätää kirkkojärjestyksen tasolla. Rahastojen hoidossa ehdotetaan otettavaksi huomioon kirkkolain 15 luvun 4 §:n periaatteet.

11 §. *Lääninrovasti.* Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska hiippakunta- ja rovastikuntakokouksista ehdotetaan luovuttaviksi. Pykälän otsikko ehdotetaan vastaavasti muutettavaksi koskemaan vain lääninrovastia.

20 luku. **Kirkolliskokous**

7 §. *Kirkolliskokouksen tehtävät.* Pykälän 2 momentin 12 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirkolliskokous tarkastuttaisi kirkon keskusrahaston ja muiden kirkkohallituksen hoidossa olevien rahastojen tilien ja hallinnon lisäksi myös hiippakuntien viranomaisten hoidossa olevien rahastojen ja muiden varojen tilit ja hallinnon. Kirkon keskus-

rahastolla on kokonaisvastuu myös hiippakuntien toiminnan rahoituksesta. Perussäännös tästä ehdotetaan otettavaksi kirkkolain 22 luvun 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Kirkolliskokous päättää keskusrahaston talousarviossa myös tähän toimintaan myönnettävistä varoista.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen mukaan kirkolliskokous ilmoittaa talousarvion perusteluissa perustettavien virkojen lukumäärän ja pääasiallisen tehtäväpiiriin. Tällä säännöksellä on pyritty hallittuun virkojen määrään suhteessa toimintamäärärahoihin. Julkishallinnossa yleistyneen budjettikäytännön mukaan näin ei kuitenkaan enää pääsääntöisesti menetellä esimerkiksi valtion suurissa virastoissa. Hiippakuntahallintouudistuksen valmistelun yhteydessä on edellytetty, että hiippakunnilla olisi tältä osin vapaat kädet toimia kirkolliskokouksen myöntämän kokonaismäärärahan puitteissa.

Ottaen huomioon, että kirkolliskokous itse perustaa piispojien ja kirkkoneuvosten virat, pykälään ei ehdoteta valtion virkamieslain 4 §:n 2 momenttia vastaavaa luetteloa sellaisista viroista, joiden perustaminen edellyttäisi erittelyä kirkon keskusrahaston talousarviossa ja kirkolliskokouksen hyväksymistä.

9 §. *Esitykset, aloitteet ja asioiden käsitteleminen.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakkautettavan hiippakuntakokouksen sijasta hiippakuntavaltuustolla olisi aloiteoikeus kirkolliskokoukselle.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi jäljempänä ehdotetun 25 luvun 6 §:n johdosta, jossa säädetään kaikkien kirkollishallinnon toimielinten kokouksen johtamisesta ja puheoikeuden rajoittamisen perusteista.

22 luku. **Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto ja kirkon sopimusvaltuuskunta**

2 §. *Kirkkohallituksen tehtävät.* Pykälän johdantokappaleeseen ehdotetaan tehtäväksi säädöstekninen muutos. Lisäksi pykälän 1 momentin 7 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirkkohallitus perustaisi ja lakkauttaisi vain kirkkohallituksen virat. Tuomioka-

pitulin virat perustaisi ja lakkauttais hiippakuntavaltuusto.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon ehdotettu tuomiokapitulin toimivalta edustaa hiippakuntaa ja tehdä sen puolesta oikeustoimia.

6 §. *Kirkon keskusrahasto*. Pykälän 1 momentin 6 kohta ehdotetaan kirjoitettavaksi yleiseen muotoon siten, että kirkon keskusrahaston varoja käytettäisiin hiippakuntien menoihin. Kirkolliskokous myöntäisi hiippakunnille keskusrahaston tulo- ja menoarviossa harkitsemansa määrärahan hiippakuntien kaikkiin menoihin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan kirkon keskusrahasto toimisi kirkon eläkelaitoksena. Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen omaksuminen kirkon eläkejärjestelmään edellyttää sitä, että kirkon keskusrahaston toimimista kirkon eläkelaitoksena selkeytetään. Kirkkohallitus toimisi edelleen kirkon keskusrahaston hallituksena, mutta varsinaisena eläkelaitoksena toimisi kirkon keskusrahasto. Kirkon keskusrahasto antaisi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain nojalla päätökset, joista haetaan muutosta kirkon eläkelain ja kirkon perhe-eläkelain mukaisesti.

23 luku. **Kurinpitomenettely**

4 §. *Tutkinta-asiamies ja kurinpitoasiamies*. Pykälän otsikkoon ehdotetaan lisättäväksi maininta tutkinta-asiamiehestä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 momentti, jonka mukaan tuomiokapituli määräisi hiippakunnassa suoritettavaa kurinpitoasian valmistavaa tutkintaa varten tutkinta-asiamiehen neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tutkinta-asiamiehen tarve on ilmeinen vaikeissa ja mutkikkaita viranhaltijoiden epäilyissä virkavelvollisuuksien rikkomistapauksissa, joita tosin on lukumääräisesti verrattain vähän. Tuomiokapitulin viranhaltijat eivät esteellisyyden vuoksi voi suorittaa valmistavaa tutkintaa ainakaan papiston osalta, koska jatko-toimenpiteet tapahtuvat tuomiokapitulissa. Momentissa säädettäisiin tutkinta-asiamiehen kelpoisuudesta. Uuden 1 momentin johdosta nykyiset 1 ja 2 momentti siirtyisivät 2 ja 3

momentiksi.

5 §. *Valmistava tutkinta*. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valmistavan tutkinnan suorittaa aina tutkinta-asiamies. Näin voidaan turvata riittävä juridinen asiantuntemus tutkinnan suorittamisessa. Pykälästä ehdotetaan tarpeettomana ja säännöksen selkeyttämiseksi poistettavaksi viittaus 3 §:n 3 momenttiin, koska samasta asiasta eli kurinpitoasian vireille panosta säädetään sitä varsinaisesti koskevassa 6 §:n 1 momentissa.

7 §. *Asian käsittely kirkkohallituksessa*. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Kurinpitoasiat ovat kirkkohallituksessa erittäin harvinaisia, eikä niiden käsittelemisessä tarvita yleensä sellaista kirkollista asiantuntemusta kuin tuomiokapitulin käsiteltäviksi jäävissä asioissa. Suullisten todistuskeinojen käyttäminen kirkkohallituksen käsittelemässä kurinpitoasioissa voisi siten tapahtua virkaaputeitse hallinto-oikeudessa.

24 luku. **Alistaminen ja muutoksenhaku**

Koko luku ehdotetaan kirjoitettavaksi uudelleen käyttäen rakenteellisena mallina kuntalain 11 lukua, jossa käsitellään oikaisuvaatimusta ja kunnallisvalitusta. Kun seurakuntahallinto muistuttaa kunnallishallintoa, on kuntalain tarjoama malli ja moderni systematiikka ja säännösten kirjoitustapa tältä osin käyttökelpoinen. Kirkkolain muutoksenhaksäännökset ovat kuitenkin kuntalakia mutkikkaammat sen johdosta, että lakiin on sisällytettävä säännöksiä myös kirkon ja hiippakunnan viranomaisten päätöksistä. Kirkollishallinnossa on myös sellaisia toiminnallisia asiaryhmiä ja menettelyjä, esimerkiksi seurakuntien työn hengellinen luonne, papiston asema sekä papinvaali, piispanvaali ja eräät muut vaalit, joita ei esiinny kunnallishallinnossa. Edelleen kirkollishallinnossa on eräitä valituskieltoja, jotka aiheutuvat osin näistä eroavaisuuksista. Kirkkolakiin joudutaan kokoamaan kaikki vastaavat valituskiellot, jotka muun hallinnon osalta ovat eri laeissa, esimerkiksi vaalilainsäädännössä ja virkamieslainsäädännössä. Valituskieltoja pyritään tässä esityksessä täsmentämään ja mahdollisuuksien mukaan myös supistamaan. Lisäksi tarvitaan erityissäännös toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta.

1 §. *Alistaminen.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta valtioneuvostolle tehtävästä alistuksesta. Nykyisin ainoa valtioneuvostolle alistettava asia eli hiippakuntajaotuksen muuttaminen on ehdotettu poistettavaksi kirkkolain 3 luvun 3 §:n 1 momentista.

2 §. *Alistusviranomaisen päätösvalta.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksessä on kyse valitusoikeudesta, josta ehdotetaan säädettäväksi kootusti jäljempänä 6 §:ssä.

3 §. *Oikaisuvaatimus.* Oikaisuvaatimusta koskeva säännös ehdotetaan sijoitettavaksi tähän pykälään ennen varsinaista kirkollisvalitusta koskevaa säännöstä. Pykälään ehdotetaan ensinnäkin koottaviksi oikaisuvaatimusmenettelyä koskevat säännökset kirkkolain 24 luvun 4 ja 5 §:stä, jotka koskevat vaaliluettelon oikaisuvaatimusta sekä 5 b §:stä, joka koskee kirkonkirjojen tietoja koskevia oikaisuvaatimuksia. Edelleen pykälään ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestyksen 23 luvun 1 §:n 1 momentin säännös oikaisuvaatimuksen tekemisestä tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee papin ja lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa. Pykälässä viitattaisiin mahdollisuuteen tehdä oikaisuvaatimus myös kirkkojärjestyksen 6 luvun 22 §:ssä tarkoitettua papinvaalin vaaliehtotuksesta.

Oikaisuvaatimuksen alaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan seurakuntia ja seurakuntayhtymiä. Kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston sekä niiden jaostojen päätöksistä, tällaisen neuvoston alaisen johtokunnan ja piirineuvoston sekä kappelineuvoston päätöksistä sekä tällaisen neuvoston luottamushenkilön eli käytännössä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranhaltijoiden päätöksistä tehtäisiin nykyisen valituksen sijasta oikaisuvaatimus asianomaiselle kirkkoneuvostolle, seurakuntaneuvostolle tai yhteiselle kirkkoneuvostolle. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehdystä päätöksestä voitaisiin valittaa alueelliseen hallinto-oikeuteen. Menettely vastaisi kunnallista muutoksenhakujärjestelmää.

Oikaisuvaatimusmenettely ehdotetaan otettavaksi käyttöön myös kirkkoherran yksittäisviranomaisena tekemissä päätöksissä, joista oikaisuvaatimus tehtäisiin kirkkoneu-

vostolle tai seurakuntaneuvostolle. Niistä asioista, jotka koskevat kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vapaa-aikojen, vuosilomien ja enintään kuukauden pituisten virkavapauksien myöntämisiä, oikaisuvaatimus tehtäisiin kuitenkin tuomiokapituliin. Tällaisesta tuomiokapitulin oikaisupäätöksestä olisi valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Kirkkojärjestyksen 23 luvun 1 §:n 2 momenttiin perustuva valituskielto tuomiokapitulin virkavapautta ja vuosilomaa koskevasta päätöksestä on ehdotettu samalla kumottavaksi.

Oikaisuvaatimuksen alaa ehdotetaan lisäksi laajennettavaksi koskemaan myös kirkkohallituksen jaoston ja virastokollegion, kirkon keskusrahaston eläkerahaston johtokunnan sekä muiden toimielinten ja kirkkohallituksen viranhaltijoiden päätöksiä. Oikaisuvaatimusmenettely ja kirkollisvalitus eivät kuitenkaan koskisi viranhaltijoiden tekemiä eläkeratkaisuja, joista valittamisesta säädetään erikseen.

Tuomiokapitulin viranhaltijoiden päätösten lisäksi oikaisuvaatimusta ehdotetaan käytettäväksi myös haettaessa muutosta hiippakunnallisen johtokunnan päätökseen. Tämä vastaisi seurakuntatason oikaisuvaatimusjärjestelmää.

Oikaisun vaatiminen on valituksen pakollinen esivaihe, jota ennen valitusta ei voida tehdä. Tästä on otettu maininta pykälän 2 momenttiin. Oikaisuvaatimuksessa voidaan vedota laillisuus- ja tarkoituksenmukaisuusseikkoihin. Oikaisuvaatimusta käytetään keinoon muutoksen aikaansaamiseksi ja viranomaisen, jonka päätöksestä oikaisuvaatimus tehdään, on sidottu oikaisuvaatimuksen alaan. Muutos nykyiseen menettelyyn, jossa kirkkoneuvosto, seurakuntaneuvosto ja yhteinen kirkkoneuvosto käsittelevät seurakunnan sisäisiä valituksia, ei kuitenkaan ole kovin suuri. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä mahdollisimman joutuisasti. Vasta oikaisupäätöksestä voitaisiin tehdä kirkollisvalitus.

4 §. *Kirkollisvalitus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valitusviranomaisista ja valitusperusteista, joista nyt säädetään 3 ja 6 §:ssä. Kirkollisvalitus tehtäisiin alueelliseen hallinto-oikeuteen kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, seurakunnan ja hiip-

pakunnan vaalilautakunnan, hiippakuntavaltuuston, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätöksestä sekä kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston oikaisuvaatimuksen tai kurinpitomenettelyn johdosta antamasta päätöksestä. Kurinpitopäätöksestä ei asian luonteen vuoksi tehtäisi oikaisuvaatimusta, vaan suoraan kirkollisvalitus.

Kirkollisvalitus olisi 2 momentin nojalla nykyiseen tapaan laillisuusvalitus. Pykälän 3 momentin mukaan alistettavassa asiassa valitus voitaisiin kuitenkin perustaa myös siihen, että päätös ei ole tarkoituksenmukainen. Alistusviranomaisen päätöksestä voitaisiin valittaa vain laillisuusperusteella. Pykälän 4 momentissa on säännös valituksen perusteiden esittämisen määräajasta.

Voimassa oleva 3 §:n 1 momentin säännös kurinpitoasiamiehen valitusoikeudesta ehdotetaan siirrettäväksi 6 §:ään.

5 §. *Oikaisuvaatimus- ja valituskelpoisuus.* Pykälässä ehdotetaan, että vain valmistelua tai täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta. Pykälä vastaa voimassa olevaa 3 §:n 4 momenttia.

Voimassa oleva pykälän 1 momentti, joka koskee valittamista vaaleista, ehdotetaan kumottavaksi, koska valitusoikeus asianosaisperusteella ja seurakunnan jäsenyyden perusteella on pääsääntö. Äänioikeutetulla ja ehdokkaaksi asetetulla on asianosaisasema. Voimassa olevan pykälän 2 momentti, jossa säädetään alistusviranomaisen oikeudesta oikaista vaaliviranomaisen virheellinen päätös, ehdotetaan siirrettäväksi 15 §:ksi. Voimassa olevan pykälän 3 momentti, joka koskee pöytäkirjan ja seurakuntavaalien vaaliluetteloon kohdistettua oikaisuvaatimusta, ehdotetaan siirrettäväksi oikaisuvaatimusta koskevaan ehdotettuun 3 §:ään. Kun tuomiokapituli ei enää olisi valitusviranomainen, vaan vaalilautakunnan oikaisupäätöksestä valitettaisiin 4 §:n 1 momentin nojalla hallinto-oikeuteen, aiheutuu tästä muutoksia kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 21 ja 22 §:ään.

5 a §. *Valittaminen eläkepäätöksestä.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Eläkevalituksesta ehdotetaan säädettäväksi jäljempänä 8 §:ssä.

5 b §. *Kirkonkirjojen tietoja koskeva oikai-*

su ja muutoksenhaku. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska sen 1 ja 2 momentissa tarkoitettuista oikaisuvaatimuksista säädettäisiin 3 §:n 3 momentissa. Pykälän 3 momentissa tarkoitettu valituksesta olisi voimassa tämän luvun valitusta koskevat yleissäännökset.

5 c §. *Valituskielto markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvassa asiassa.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska siinä tarkoitettu valituskiellosta säädettäisiin jäljempänä 14 §:n 3 momentissa.

6 §. *Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen tekemiseen oikeutetuista. Asianosaisella on aina tämä oikeus. Seurakunnan jäsenellä olisi nykyiseen tapaan oikeus tehdä oikaisuvaatimus tai valitus seurakunnan viranomaisen päätöksestä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä tahoista, joilla on oikeus tehdä oikaisuvaatimus tai kirkollisvalitus seurakuntayhtymän viranomaisen sekä sopimukseen perustuvan seurakuntien yhteisen toimielimen päätöksistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin alistusvalituksesta. Seurakunnallisista viranomaisista kirkkoneuvostolla tai seurakuntaneuvostolla taikka yhteisellä kirkkoneuvostolla olisi valitusoikeus seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen alistamasta päätöksestä annetusta ratkaisusta.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan myös muussa tapauksessa kuin alistuspäätösten yhteydessä päätöksen tehneellä kirkollisella viranomaisella olisi valitusoikeus hallinto-oikeuden päätökseen, jos hallinto-oikeus on muuttanut viranomaisen päätöstä tai kumonnut sen.

Pykälän 5 momentiksi ehdotetaan nykyinen 3 §:n 1 momenttiin sisältyvä kurinpitoasiamiehen valitusoikeus.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oikaisupäätöksen johdosta kirkollisvalituksen tekemiseen oikeutetuista.

7 §. *Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus vaaliluettelosta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi

säännös vaaliluetteloa koskevasta oikaisuvaatimuksesta ja valitusoikeudesta. Säännös koskisi kirkkoherran oikeutta tehdä oikaisuvaatimus tai kirkollisvalitus papinvaalin ja seurakuntavaalien vaaliluetteloa vastaan sekä äänioikeutetun seurakunnan jäsenen oikaisuvaatimus- ja valitusoikeutta.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan hallinto-oikeuden on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus ennen vaalin toimittamista.

8 §. *Valittaminen eläkepäätöksestä*. Vastaava säännös on ehdotettu kumottavaksi 5 a §:ssä ja sen asiasisältö siirrettäväksi tähän pykälään. Säännöksessä mainittaisiin kirkon keskusrahasto kirkkohallituksen sijasta tahona, jonka evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakien nojalla antamista päätöksistä haetaan muutosta kirkon eläkelakien mukaisesti valtion eläkelautakunnasta ja vakuutus-oikeudesta.

9 §. *Oikaisuvaatimus- ja valitusaika*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän ja kirkollisvalitus 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 19 §:ssä säädetty erityinen määräaika papinvaalin ja seurakuntavaalien vaaliluettelosta tehtävästä oikaisuvaatimuksesta, mikä edellyttää lain tasoista säätelyä. Määrääjat ovat samat kuin nykyisin.

Pykälään ei ehdoteta sisällytettäväksi voimassa olevaa 7 §:n 4 momentin säännöstä, jonka mukaan papinvaalin vaaliehtotuksen oikaisuvaatimusaika alkaa ehdollepanopäätöksestä ja valitusaika oikaisuvaatimuksen ratkaisupäivästä. Tätä poikkeussäännöstä on perusteltu sillä, että virkanimitysasia on saatava mahdollisimman joutuisasti lainvoimaiseksi. Kun todisteellisesta tiedoksiantotavasta ehdotetaan luovuttavaksi ja asianosaisen katsotaan saaneen tiedon 7 päivän kuluttua tavallisen kirjeen lähettämisestä, ei valitusajan alkaminen siitä ajankohdasta sanottavasti viivästytä päätöksen lainvoimaisuutta. Siitä, milloin viranomaisen päätös katsotaan erillisissä asiaryhmissä saadun tiedoksi, ehdotetaan säädettäväksi 11 §:ssä.

10 §. *Oikaisuvaatimus- ja valitusosoitus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että päätökseen on liitettävä ohje oikaisuvaatimuksen

tekemisestä tai valitusosoitus taikka ilmoitus siitä, että näitä ei saa tehdä. Vaaliluetteloihin liittyvistä ohjeista oikaisuvaatimuksen tekemiseksi on tarkempia säännöksiä kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 19 §:ssä.

11 §. *Päätöksen tiedoksianto*. Uudessa pykälässä säädettäisiin siitä, milloin asianosaisen tai seurakunnan jäsenen on katsottava saaneen tiedon päätöksestä. Mainitusta ajankohdasta alkaa kuluu määräaika oikaisuvaatimuksen tai kirkollisvalituksen tekemiselle. Pykälään on koottu tiedoksiantoa koskevat säännökset 17 luvun 3 §:stä ja 25 luvun 2 §:stä sekä kirkkojärjestyksen 23 luvun 3 §:stä.

Pykälän 1 momentissa mainitut asiakirjat voitaisiin antaa asianosaiselle tiedoksi kirjeellä, jollei niitä ole annettu hänelle kirjallisesti kokouksessa. Tiedoksisaannissa lähtökohtana olisi niin sanottu seitsemän päivän sääntö, jollei muuta näytetä.

Seurakunnan jäsenen katsottaisiin 2 momentin mukaan saaneen tiedon päätöksestä, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi tai papinvaalissa vaalin tulos on julistettu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ajankohdasta, jolloin hautaoikeuden haltijan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä.

Eläkeasioissa tiedoksiannosta säädetään kirkon eläkelaeissa. Tästä on otettu maininta 4 momenttiin.

12 §. *Toimivaltainen hallinto-oikeus*. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan yleisperustelujen mukaisesti, että toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään kirkollisvalituksia määräytyisi seurakunnan ja hiippakunnan osalta asianomaisen tuomiokapitulin sijaintipaikan mukaan. Kirkkohallituksen päätöksistä valitettaisiin Helsingin hallinto-oikeuteen.

Uudistus selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi kirkollisvalituksen muutoksenhakutietä verrattuna hallintolainkäyttölain yleisperiaatteen ja säilyttäisi oikeudenhoidollisesti hiippakunnan edelleen yhtenäisenä. Kirkollisvalitukset keskittyisivät tällöin jossain määrin Helsingin ja Kuopion hallinto-oikeuksiin. Helsingin hallinto-oikeuteen valitettaisiin Espoon, Helsingin ja Porvoon hiippakuntien hiippakunta- ja seurakuntatason sekä kirkkohallituksen päätöksistä. Kuopion hallinto-oikeuteen valitettaisiin vastaavasti

Kuopion ja Mikkelin hiippakunnista. Toisaalta taas Kouvolan ja Rovaniemen hallinto-oikeudet eivät käsitelisi kirkollisvalituksia lainkaan. Kirkollisvalitusten määrä on kuitenkin verrattain vähäinen, kuten yleisperusteluissa on esitetty.

Hallintoriita-asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi pykälän 2 momentin mukaan samalla tavalla kuin kirkollisvalituksen muutoksenhakutie. Toimivaltainen olisi se hallinto-oikeus, joka käsitelisi hallintoriidassa asianosaisena olevan kirkollisen viranomaisen päätöksestä tehdyn valituksen. Jos hallintoriidan osapuolina on kaksi kirkollista viranomaista, asian käsitelisi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä vastaajana olevan viranomaisen tuomiokapituli sijaitsee. Käytännössä hallintoriita-asiat ovat harvinaisia.

13 §. *Jatkovalitus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hallinto-oikeuden päätöksestä tehtävästä jatkovalituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, päätöksen julkaisemisesta ilmoitustaululla ja valitusajan alkamisesta julkaisemisesta lukien, jollei päätöstä ole annettu asianomaiselle erikseen tiedoksi.

14 §. *Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen.* Pykälään ehdotetaan koottaviksi kirkollishallinnon oikaisuvaatimus- ja valituskiellot, jotka Suomen perustuslain 21 §:n mukaan edellyttävät lakitasoista sääntelyä. Pykälän perustan muodostaa voimassa oleva 9 §, jota on täsmennetty. Lisäksi oikaisuvaatimus- ja valituskieltoperusteita on ryhmitelty uudelleen. Pykälään siirrettäisiin asiasisällöltään 10 §:n nojalla annettu kirkkojärjestyksen 23 luvun 1 §:n 2 momentti, jossa säädetään valituskiellosta tuomiokapitulin päätöksestä useissa asioissa, jotka koskevat erilaisia toimenpiteitä virantäytön tai poikkeuksellisten vaalien yhteydessä tai seurakunnan toiminnallisissa kysymyksissä.

Oikaisuvaatimusta tai valitusta ei saisi tehdä 1 momenttiin ehdotetuissa asioissa seuraavasti:

1 kohta. Kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen päätöksistä ei saisi valittaa. Kirkolliskokous on kirkon ylin päättävä elin, joka käsittelee etupäässä kirkollista lainsäädäntöä, kirkollisia kirjoja, kirkon uskoa ja oppia ja lausuntoasioita. Kirkolliskokouksen päätöksistä ei pääsääntöisesti voi valittaa. Eräis-

sä tapauksissa voitaneen pitää mahdollisena ylimääräisen muutoksenhaun käyttämistä. Tällaisena asiana voitaneen pitää kirkkolain 20 luvun 7 §:n 2 momentin 10 kohdassa mainittuja tehtäviä eli kirkkoneuvoksien sekä kirkkohallituksen maallikkojäsenten ja pappisjäsenten valinta ja vapauttaminen. Tällaisena asiana voitaneen pitää myös keskusrahastomaksun suuruuden määräämistä.

Piispainkokous antaa kirkkolain ja kirkkojärjestyksen nojalla täytäntöönpanomääräyksiä sekä tekee esityksiä kirkolliskokoukselle ja antaa suosituksia. Piispainkokous ei käytännössä tee sellaisia päätöksiä, joista voisi valittaa. Valitus tulee kysymykseen vasta siinä vaiheessa, kun piispainkokouksen päätöstä sovelletaan konkreettisessa tapauksessa.

2 kohta. Pappisvirkaan hyväksymistä ei kukaan voi vaatia. Piispan ja tuomiokapitulin asiana on harkita, täyttääkö hakija vaadittavat kelpoisuusehdot ja onko muuten tarpeen ottaa henkilö hiippakunnan papiksi. Nykyinen valituskielto ehdotetaan säilytettäväksi.

Piispan yksin tekemät päätökset koskevat pääsääntöisesti piispallisen kaitsennan alaan kuuluvia asioita eikä niissä synny valituskieltoisia päätöksiä. Sen sijaan tuomiokapitulin piispalle delegoimista asioista voisi normaaliin tapaan vaatia oikaisua.

3 kohta. Kirkkohallituksen päätöksestä, joka koskee poikkeuksellisia seurakuntavaaleja, ehdotetaan käytännön syistä säilytettäväksi valituskielto. Voimassa olevassa lainsäädännössä on jäänyt sisällyttämättä valituskiellon piiriin kirkkolain 8 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös ylimääräisistä seurakuntavaaleista seurakuntajaon muutoksen yhteydessä. Tämä ehdotetaan lisättäväksi valituskieltosäännökseen.

4 kohta. Valituskiellot tuomiokapitulin päätöksistä, jotka nyt perustuvat kirkkojärjestyksen 23 luvun 1 §:n 2 momenttiin, ehdotetaan koottaviksi tähän kohtaan. Luettelo on myös tarkistettu lakiteknisesti. Kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:n 1 momentissa säädettyä vapaa-ajan, vuosiloman ja virkavapauden myöntämistä koskevista muutoksenhakukielloista on luovuttu, sillä näihin asioihin saatetaan liittyä oikeussuojan tarvetta. Kun hiippakuntakokouksesta on ehdotettu luovuttavaksi, voidaan sen vaaleja koskeva kirkon vaalijärjestyksen 3 luvun 8 §:n 2 momenttiin ja 9 §:n

4 momenttiin kohdistuva viittaus poistaa.

Tarkistusten jälkeen 4 kohtaan jäisivät tuomiokapitulien päätöksistä seuraavat valituskiellot:

Kirkkojärjestys:

- 2:3 jatkuvasti muulloin kuin klo 10 pidettävä päiväjumalanpalvelus ja kahden seurakunnan yhteisessä kirkossa pidettävien jumalanpalvelusten kellonajat;
- 2:9,2 ehtoollisen vietto muualla kuin kirkossa;
- 6:13 määräys papinviran väliaikaiseksi hoitajaksi;
- 6:16,1 työnjakokirjasta päättäminen;
- 6:18,1 seurakuntatyön johtamisen tutkimus;
- 6:20 pastoraalitutkintojen hyväksyminen;
- 6:29,1 kirkkoherranviran hakijan vaaliedokkuuden poistaminen, jos tämä on laiminlyönyt vaalisaarnan;
- 6:33 seurakuntapastorin virkaan ja seurakuntayhtymän papinvirkaan määrääminen;
- 6:35,1 lehtorin oikeuksien myöntäminen;
- 6:57 oikeuden antaminen papille tai lehtorille toimia yhdistyksen, säätiön tai laitoksen palveluksessa;
- 9:7 kirkkoherran ja kirkkoneuvoston erimielisyys jumalanpalvelusta, kirkollista toimitusta, kirkon käyttöä tai kolehdin määräämistä koskevassa asiassa;
- 19:11 väliaikainen määräys hoitaa lääninrovastin virkaa.

Kirkon vaalijärjestys:

2:30,3; 2:62,1—4; 2:63,3 koskevat poikkeuksellisiin seurakuntavaaleihin liittyviä toimenpiteitä.

5 kohta. Kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 39 §:n 1 momentin 2-8 kohdassa tai 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin vaalien valmisteluun liittyviin käytännöllisiin toimenpiteisiin kuten ehdokaslistojen yhdistelmän laatimiseen tai vaalihuoneistoista päättämiseen tai vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakkoonestyksen toimittamista kotona, ei edelleenkään saisi hakea muutosta.

6 kohta. Hallinto-oikeuden päätökseen, jo-

ka koskee papinvaalin- tai seurakuntavaalin vaaliluetteloa, ei myöskään saisi hakea muutosta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että seurakunnan jäsenellä ei olisi oikeutta tehdä oikaisuvaatimusta tai valitusta kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston taikka yhteisen kirkkoneuvoston päätöksestä, jos se koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa diakoniaa, kristillistä kasvatusta tai opetusta. Diakoniassa kysymys on aineellisen avun myöntämisestä, jossa seurakunnan jäsenen yleinen valitusoikeus olisi rajoitettu. Sen sijaan avun hakijalla olisi tällainen oikeus. Valituskielto päätöksestä, joka koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa kristillistä kasvatusta tai opetusta, on tarpeen sen vuoksi, että rippikoulunuorten osalta joudutaan joskus tekemään päätöksiä rippikoulun keskeyttämisestä. Keskeyttämisen syynä ovat usein nuoren persoonaan tai käyttäytymiseen liittyvät seikat, jotka ovat lain mukaan salassa pidettäviä.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan nykyinen 5 c §, joka ohjaa valituksen hankinta-asiassa markkinaoikeudelle, jos asian tutkiminen kuuluu sen toimivaltaan julkisista hankinnoista annetun lain nojalla.

15 §. *Vaalituloksen oikaiseminen.* Pykälä, joka vastaa voimassa olevaa 5 §:n 2 momenttia, koskee valitusviranomaisen oikeutta tietyn edellytyksin oikaista virheellinen vaalia koskeva päätös. Pykälä koskisi myös piispanvaalia ja hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalia.

16 §. *Muut lainkäyttöasioita koskevat säännökset.* Pykälässä, joka vastaa nykyistä 8 §:ää, ehdotetaan viitattavaksi kirkollisvalituksen ja hallintoriita-asian käsittelyn osalta hallintolainkäyttölakiin, jota sovelletaan, jollei kirkkolaisissa erikseen toisin säädetä. Eräs tällainen kirkkolaisissa erikseen säädettävä asia olisi ehdotetussa 12 §:ssä oleva säännös hallinto-oikeuden toimivallasta, joka poikkeaa hallintolainkäyttölain yleislinjoista.

25 luku. Täydentäviä säännöksiä

1 §. *Täytäntöpanokelpoisuus.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös hiippakuntavaltuuston päätös voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

ta, jos asia on niin kiireellinen, että viivytyks aiheuttaisi erityistä vahinkoa. Hiippakuntavaltuustolla on eräitä sellaisia tehtäviä, joissa tämän menettelyn pitäisi olla tarvittaessa käytettävissä, esimerkiksi tuomiokapitulin virkojen perustaminen ja lakkauttaminen.

2 §. *Tiedoksianto asianosaiselle.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedoksiantosta asianosaiselle on ehdotettu säädettyväksi 24 luvun 11 §:ssä.

3 §. *Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä.* Pykälässä säädettäisiin alistus- tai valitusviranomaisen päätöksen pitamisestä nähtävillä. Seurakunnan jäsenellä, joka on hyväksynyt alkuperäisen hallintopäätöksen, saattaa olla intressi hakea muutosta alistus- tai valitusviranomaisen päätökseen tilanteissa, joissa alistus- tai valitusviranomaisen on muuttanut tai jättänyt vahvistamatta tai kumonnut alkuperäisen hallintopäätöksen. Tämän vuoksi kyseiset päätökset on saatettava yleisesti tiedoksi. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta oikaisuvaatimusohjeiden nähtävänä pitamisestä.

4 §. *Tiedoksianto seurakunnalle, seurakuntayhtymälle, hiippakunnalle tai kirkolle.* Pykälän otsikko on muutettu. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos siten, että momentissa viitattaisiin hallintolakiin tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain sijasta. Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan tiedoksianto hiippakunnalle olisi toimitettava tuomiokapitulin puheenjohtajalle tai työjärjestyksessä määrätylle viranhaltijalle. Lisäyksen vuoksi muutettu 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

5 §. *Hallintoasian käsittely.* Pykälässä, joka on perussäännös hallintoasian käsittelystä kirkollisissa viranomaisissa, ehdotetaan viitattavaksi hallintolakiin. Kirkollishallintoon ei kuitenkaan sovellettaisi hallintolain 28 §:n 1 momentin 6 kohdan esteellisyysperustetta. Pykälän 1 momentti ehdotetaan kirjoitettavaksi yleisin ilmauksin siten, että se koskee kaikkia kirkollisia viranomaisia ilman, että niitä aikaisempaan tapaan lueteltaisiin erikseen.

Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) omaksuminen kirkkolakiin selkeyttäisi tilannetta tuomalla kirkollishallintoon tältä osin saman säädös-

pohjan kuin muualla yhteiskunnassa. Lain omaksuminen ei kuitenkaan edellyttäisi sähköisen asioinnin välitöntä käyttöönottamista koko kirkossa. Erityisesti suurilla seurakunnilla on yleisesti jo nyt hyvät valmiudet sähköiseen asiointiin, mutta monilla pienillä seurakunnilla ei tällaisia edellytyksiä ole. Laki antaa mahdollisuuden sähköisen asioinnin käyttöön ottamiseen asteittain teknisten ja taloudellisten valmiuksien mukaan.

Pykälän 2 momentin säännös esteellisyydestä eläkeasioiden käsittelyssä vastaa asiasällöltään voimassa olevaa lakia. Siihen on tehty hallintolaista johtuva säädösviittauksen muutos.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi selvyuden vuoksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin, että päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos päätös koskee kirkollisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia. Momentti vastaisi hallintolain 45 §:n 2 momentin 2 kohtaa, jonka mukaan päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos päätös koskee kunnallisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia. Kirkkolain muutos on tarpeellinen, koska kyseinen hallintolain erityissäännös koskee ainoastaan kunnallisia toimielimiä.

Vaikka päätöksen perustelut voitaisiin vaalia koskevassa päätöksessä jättää esittämättä, virantäytön tai muun vaalin valmistelun on oltava perusteellinen siten, että jos keskustelua ei syntyisi, puheenjohtaja toteaisi päätöksen syntyneen esityksen mukaan. Virantäytösesityksessä on oltava tätä varten hakijoiden ansioiden ja viranhoidon kannalta merkittävien ominaisuuksien asianmukainen vertailu ja muut päätöksenteon pohjaksi tarvittavat tiedot ja asiaan vaikuttavat seikat. Jos esittelyyn sisältyisi salassa pidettäviä tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai henkilötietolain (523/1999) säännösten perusteella, mikä on tavallista, päätöksentekijöiden olisi pidettävä nämä tiedot salassa.

6 §. *Kokouksen johtaminen ja puheoikeuden rajoittaminen.* Voimassa oleva säännös asiakirjojen lähettämistä on käynyt tarpeettomaksi, koska se viittaa kumottuun lakiin asiakirjain lähettämistä. Kumotun lain säännökset sisältyvät uuteen hallintolakiin, johon puolestaan viitattaisiin edellisessä pykälässä. Säännöksen tilalle ehdotetaan otetta-

vaksi kuntalain 15 a §:ää vastaava säännös kirkollishallinnon elinten kokouksen johtamisesta ja jäsenten puheoikeuden rajoittamisesta. Säännös koskisi kaikkia hallinto- ja toimielimiä eikä vain valtuustotason elimiä kuten kunnallishallinnossa. Säännös koskisi paitsi toimielimen jäseniä, myös niitä, joilla lain tai siihen perustuvan alemmanasteisen säännöksen tai määräyksen nojalla on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Tarkempia määräyksiä puheoikeudesta voitaisiin antaa työjärjestyksellä tai ohje- taikka johtosäännöllä siitä riippuen, millaisella säännöllä toimielimen työstä yksityiskohtaisesti muutoinkin määrätään.

8 §. *Julkisuus ja salassapito*. Kirkkojärjestyksen 7 luvun 8 §:n säännös luottamushenkilön oikeudesta saada tietoja viranomaiselta ehdotetaan siirrettäväksi tämän pykälän uudeksi 2 momentiksi asiasisällöltään muuttumattomana. Säännöksen sisältö vastaisi kuntalain 43 §:ssä säädettyä tietojensaanti-oikeutta: ”Luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisenä, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.” Silloin, kun tieto tai asiakirjan näkeminen on tarpeen kannan ottamiseksi luottamushenkilönä käsiteltävään asiaan taikka muutoin luottamustehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi, luottamushenkilöllä olisi oikeus saada sellainenkin tieto, joka ei ole julkinen. Yleistä oikeutta saada tietoonsa seurakunnan viranomaisilla hallussa olevia salassa pidettäviä tietoja tai asiakirjoja luottamushenkilöllä ei voida katsoa olevan.

Tietojen saamista on pidettävä laajempaan käsitteenä kuin asiakirjan saamista nähtäväkseen. Tietojen saaminen voisi tapahtua myös suullisesti eikä tiedon tarvitsisi olla tallennettuna asiakirjaan.

9 §. *Esittelijän vastuu*. Pykälä ehdotetaan kirjoitettavaksi saman periaatteen mukaan kuin 5 §:n ehdotettu 1 momentti yleisin ilmauksin siten, että se koskee kaikkia kirkollisia viranomaisia ilman, että niitä aikaisempaan tapaan luettelaisiin erikseen.

10 a §. *Naisten ja miesten edustus toimielimissä*. Uudeksi 10 a §:ksi ehdotetaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 §:n 2 momenttia vastaavaa säännös.

Tasa-arvolain soveltaminen kirkollisiin hallintoelimiin on ollut epäselvää. Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta ei sovelleta sen 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ”uskonnon harjoittamiseen liittyvään toimintaan”. Kirkollishallinnossa on katsottu, ettei laki koske kirkollisten hallinto- ja muiden toimielinten kokoonpanoa kirkkolainsäätämisyjärjestyksen nojalla. Korkein hallinto-oikeus on kuitenkin ratkaisussaan katsonut, että tasa-arvolakia olisi tullut soveltaa selläsen seurakunnan kirkkoneuvoston alaisen johtokunnan kokoonpanossa, jonka tehtävän ei katsottu liittyvän uskonnon harjoittamiseen (KHO 2001/469). Ehdotettu säännös selkeyttäisi tasa-arvon toteuttamista kirkollishallinnossa.

Ehdotettu pykälä vastaa sisällöllisesti tasa-arvolain 4 §:n 2 momentissa kunnan toimielimille säädettyä kiintiöperiaatetta. Toimielintä ei tarkemmin määritellä tasa-arvolain 4 §:n 2 momentissa eikä myöskään ehdotetussa säännöksessä. Kunnallisasioita koskevassa oikeuskäytännössä toimielimiksi, joihin kyseistä tasa-arvolaisa säädettyä kiintiöperiaatetta on sovellettava, on katsottu muun muassa seutuyhteistyön neuvottelukunta, kaupunkisuunnittelutyö ryhmä, kehittämistoimikunta ja rakennustoimikunta. Tasa-arvolain tavoitteet huomioon ottaen ehdotetun kiintiövelvoitteen on siten katsottava tarkoittavan kattaa kirkollishallinnon luottamushenkilöistä ja/tai viran- tai toimenhaltijoista muodostuvat monijäseniset elimet, joita ei ehdotetussa säännöksessä rajata soveltamisalan ulkopuolelle.

Säännöksen 40 prosentin vähimmäisvaatimuksesta ei voitaisi poiketa pyöristämällä alaspäin, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tasa-arvolakia valmisteltaessa erityisenä syynä pidettiin muun muassa sitä, että niissä virka- tai työtehtävissä, joista toimielinten jäsenet valitaan, on yksinomaan miehiä tai naisia. Samoin oikeuskäytännössä on erityisenä syynä poiketa kiintiöperiaatteesta hyväksytty toimielimen jäsenyyden perustuminen virka-asemaan. Erityisenä syynä ei kuitenkaan ole pidetty jäsenten asemaa luottamushenkilöinä, poliittisten ryhmien tai eri järjestöjen edustusta, jäsenyyttä aikaisemmin samoja tehtäviä hoitaneessa toimielimessä tai toimielimen arvovaltaisuutta.

Kiintiöperiaatetta sovellettaisiin myös kirkon sopimusvaltuuskuntaan. Evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunnasta annetun lain (970/1974) 2 §:n mukaan sopimusvaltuuskunnassa on 11 jäsentä ja jokaisella heistä on kaksi henkilökohtaista varajäsentä. Jäsenet ja varajäsenet on valittava siten, että palvelussuhteen ehtojen tuntemus ja erityyppisten seurakuntien sekä maan eri osien edustus tulevat huomioon otetuiksi. Sopimusvaltuuskunnan kokoonpanolle säädetyt ehdot eivät sinänsä aiheuta sitä, ettei kiintiöperiaatetta voitaisi soveltaa.

11 §. *Luottamushenkilön toimikausi.* Pykälä ehdotetaan kirjoitettavaksi saman periaatteen mukaan kuin 5 §:n ehdotettu 1 momentti yleisin ilmauksin siten, että se koskee kaikkia luottamushenkilöitä ilman, että niitä aikaisempaan tapaan lueteltaisiin erikseen Samalla ehdotetaan, että nykyiset 1 ja 2 momentti yhdistettäisiin yhdeksi momentiksi.

15 §. *Päätösvaltaisuus poikkeusoloissa.* Nykyiseen säännökseen ehdotetaan lisättäväksi, että vajaalukuinen tuomiokapituli voi poikkeusoloissa tehdä tuomiokapitulin tai hiippakuntavaltuuston toimivaltaan kuuluvat päätökset. Tuomiokapitulin toimivaltaa poikkeusoloissa ei hiippakuntavaltuuston rajoitetun toimivallan vuoksi ole syytä rajata.

26 luku. **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

7 §. *Hautaustoimi.* Kirkkolain 17 luvun muutokset aiheuttavat muutostarpeen myös tähän pykälään. Pykälän 1 momentin viittaussäännös ehdotetaan tarkistettavaksi 17 luvun muutosten mukaiseksi siten, että nykyinen viittaus 17 luvun 3 §:ään haudan hoidosta muutetaan viittaukseksi 17 luvun 5 §:ään. 17 luvun 4 § on käynyt tarpeettomaksi, koska hautaustoimilain 14 §:ssä on vastaava säännös.

2. **Voimaantulo**

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2004 alusta. Samanaikaisesti tulevat voimaan hallintolaki ja hautaustoimilaki sekä viimei-

sen eläkelaitoksen periaatteen edellyttämät eläkelakien muutokset.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin

Hiippakuntahallintoa koskeva uudistus ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2004 alusta sen vuoksi, että helmikuussa 2004 pidetään seuraavat kirkolliskokousvaalit. Uuden kirkolliskokouksen toimikausi, johon myös hiippakuntavaltuuston toimikausi olisi kytketty, alkaa 1 päivänä toukokuuta 2004. Viimeksi valittujen hiippakuntakokousten ja rovastikuntakokousten toimikausi päättyy 30 päivänä huhtikuuta 2004 ja ne voisivat tehdä viimeisen kerran esityksiä uudelle kirkolliskokoukselle. Sen jälkeen hiippakuntakokouksen tehtävät siirtyisivät pääosin hiippakuntavaltuustolle. Koska tuomiokapitulin on voitava kokoontua laillisessa kokoonpanossa siihen saakka, kunnes uuden lain mukainen tuomiokapituli valitaan, voimaantulosäännökseen ehdotetaan otettavaksi maininta siitä, että lain voimaantulosta huolimatta tuomiokapitulin kokoonpano säilyy entisellään viisi kuukautta lain voimaantulosta lukien eli 31 päivään toukokuuta 2004 saakka.

Oikaisuvaatimukset ja hallintolainkäyttöasiat, jotka on pantu vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsiteltäisiin vanhan lain mukaisessa järjestyksessä vakiintuneen käytännön mukaisesti.

Hiippakunnallisen toiminnan johtavien viranhaltijoiden (pääsihteerien) nimikemuutoksesta ehdotetaan otettavaksi säännös voimaantulosäännökseen. Kun hiippakuntadekaaneja ehdotetaan tuomiokapitulin jäseniksi, on tärkeää, että kaikilla on sama virkanimike. Lisäksi ehdotetaan 4 momenttiin säännöstä siitä, että jos joku virassa oleva pääsihteeri ei täyttäisi ehdotettuja uusia kelpoisuusvaatimuksia, hänellä kuitenkin olisi oikeus säilyttää nykyinen virkansa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 15 luvun 5 §:n 4 momentti, 19 luvun 4 a ja 6 §, 7 §:n 1 momentti, 9 § ja 11 §:n 4 momentti, 20 luvun 7 §:n 3 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 23 luvun 7 §, 24 luvun 2 §:n 3 momentti ja 5 a—5 c § sekä 25 luvun 2 §,

sellaisina kuin niistä ovat 19 luvun 4 a § laissa 936/1996 ja 6 § laissa 937/1996, 24 luvun 5 a § laissa 1232/1999, 5 b § laissa 619/1998 ja 5 c § laissa 306/2002 sekä 25 luvun 2 § osaksi mainitussa laissa 937/1996,

muutetaan 2 luvun 3 §:n 1 momentti, 3 luvun 1 §:n 1 momentti, 6 luvun 15 § ja sen edellä oleva C väliotsikko, 7 luvun 5 §, 10 luvun 6 §:n 2 momentti, 15 luvun 5 §:n 3 momentti, 16 luvun 2 §:n 3 momentti, 17 luku, IV osan otsikko, 18 luvun 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentin 5 kohta ja 3 momentti, 19 luvun 1—4 § ja 5 §, 7 §:n otsikko ja 3 momentti sekä 11 §:n otsikko, 20 luvun 7 §:n 2 momentin 12 kohta ja 9 §:n 1 momentti, 22 luvun 2 §:n 1 momentin johdantokappale ja 7 kohta ja 2 momentti sekä 6 §:n 6 kohta, 23 luvun 4 §:n otsikko ja 5 §, 24 luvun 1 §:n 1 momentti, 3—5 ja 6—10 §, 25 luvun 1 §:n 3 momentti, 3 §, 4 §:n otsikko ja 3 momentti, 5, 6, 9, 11 § ja 15 §:n 2 momentti sekä 26 luvun 7 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 luvun 15 §, sekä 22 luvun 2 §:n 1 momentti ja 6 §:n 6 momentti mainitussa laissa 936/1996, 7 luvun 5 § osaksi laissa 347/1998, 16 luvun 2 §:n 3 momentti mainitussa laissa 619/1998, 18 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohta osaksi laissa 201/2000, 19 luvun 1 § osaksi laissa 677/1997, 3 § laissa 1691/1995 ja 4 § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 24 luvun 3 § osaksi laissa 771/1996, 4 ja 7 § osaksi mainituissa laeissa 1691/1995 ja 936/1996, 6 § osaksi laissa 649/2000, 8 § mainitussa laissa 937/1996, 9 § osaksi mainituissa laeissa 1691/1995, 936/1996 ja 347/1998 ja 10 § osaksi mainitussa laissa 1232/1999, 25 luvun 1 §:n 3 momentti mainitussa laissa 937/1996, 3 § osaksi laissa 706/1999 ja 5 § mainitussa laissa 347/1998, sekä

lisätään lakiin uusi 17 a ja 17 b luku, 18 luvun 3 §:n 2 momenttiin uusi 4 kohta, jolloin nykyinen 4 ja muutettu 5 kohta siirtyvät 5 ja 6 kohdaksi, 22 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti, 23 luvun 4 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 ja 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi, 24 lukuun uusi 11—16 § ja 25 luvun 4 §:ään uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 706/1999, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 10 a §, seuraavasti:

<p>2 luku</p> <p>Kirkkolaki ja muut kirkkoa koskevat säädökset</p> <p>3 §</p> <p><i>Kirkon vaalijärjestys ja täytäntöönpanomääräykset. Säädösten julkaiseminen</i></p> <p>Kirkolliskokous antaa kirkon vaalijärjestyksen, jossa määrätään tarkemmin seurakuntavaaleista, kirkolliskokoukseen ja hiippakuntavaltuustoon valittavien edustajien, piis-</p>	<p>pan, papin, tuomiokapitulin pappisasessorin ja maallikkojäsenen sekä lääninrovastin vaaleista.</p> <p>-----</p> <p>3 luku</p> <p>Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako</p> <p>1 §</p> <p><i>Hiippakunta</i></p> <p>Kirkollista hallintoa varten maa on jaettu</p>
---	---

hiippakuntiin. Hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta päättää kirkolliskokous. Kirkolliskokous päättää myös hiippakunnan rajojen muuttamisesta, jollei 6 §:n 3 momentista muuta johdu.

---

6 luku

Viranhaltijat ja työntekijät

C. Muut virat

15 §

Kirkkohallituksen ja tuomiokapitulien virat ja virkasääntö

Kirkkohallituksessa ja tuomiokapitulissa on niiden tehtävien hoitamista varten tarpeelliset virat. Näihin virkoihin ottamisesta sekä viranhaltijoiden asemasta ja velvollisuuksista määrätään 11 §:n estämättä kirkolliskokouksen hyväksymässä virkasäännössä, jollei erikseen ole muuta säädetty, määrätty tai sovitettu.

7 luku

Yleisiä säännöksiä

5 §

Esteellisyys

Kirkkovaltuuston jäsen on esteellinen otamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain (434/2003) esteellisyyttä koskevassa säännöksessä tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen sanotun säännöksen mukaan rinnastettavaa henkilöä. Puhemiesjohtajan tai varapuhemiesjohtajan osallistua itseoikeutettuna seurakunnan muun toimielimen kokoukseen häneen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Jollei 25 luvun 5 §:n 1 momentista muuta johdu, muiden luottamushenkilöiden sekä seurakunnan viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolaissa siitä sääde-

tään. Virka-, työ- tai muu vastaava suhde seurakuntaan tai seurakuntayhtymään ei kuitenkaan tee luottamushenkilöä tai viranhaltijaa esteelliseksi hallintoasiassa, jossa seurakunta tai seurakuntayhtymä on asianosainen, ellei hän palvelussuhteensa perusteella ole esitelty tai muutoin vastaavalla tavalla käsitellyt asiaa.

10 luku

Kirkkoneuvosto

6 §

Kirkkovaltuuston päätösten laillisuusvalvonta

Jos valtuusto pysyy päätöksessään, kirkkoneuvoston on saatettava hallinto-oikeuden ratkaistavaksi, onko täytäntöön panemiselle laillista estettä. Hallinto-oikeus ei saa ratkaista asiaa, ennen kuin valitusaika valtuuston päätöksestä on kulunut umpeen.

15 luku

Seurakunnan talous

5 §

Tilivelvolliset

Jos tilivelvollista vastaan on tehty muistutus, kirkkovaltuusto päättää, ryhdytäänkö tätä vastaan toimiin seurakunnan edun valvomiseksi. Jos on todennäköistä, että tilivelvollinen on hukannut varoja tai syyllistynyt taloudelliseen väärinkäyttöön tai muuhun tahalliseen törkeään velvollisuuksien vastaiseen menettelyyn, kirkkovaltuuston on ilmoitettava hänet syytteeseen pantavaksi. Jos rikos on vähäinen, ilmoitus voidaan jättää tekemättä.

16 luku

Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto

2 §

Kirkonkirjojen pitäminen

Kirkonkirjoista tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta ja virheiden oikaisusta on 24 luvun 3 §:n 3 momentin ohella voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

17 luku

Hautaustoimi

1 §

Hautausmaan perustaminen ja lakkauttaminen

Hautausmaan perustamisesta, laajentamisesta ja lakkauttamisesta päättää kirkkovaltuusto. Päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

2 §

Hautaoikeus

Oikeudesta tulla haudatuksi seurakunnan hautausmaahan säädetään hautaustoimilaissa (457/2003). Kirkkoneuvosto voi luovuttaa hautaoikeuden muullekin kuin hautaustoilain 4 §:ssä tarkoitettulle vainajalle. Oikeus hautaan luovutetaan kuolemantapauksen yhteydessä. Samalla hautaoikeus voidaan luovuttaa myös vainajan omaisille. Kirkkoneuvosto voi erityisestä syystä luovuttaa hautaoikeuden muulloinkin. Hautaoikeuden haltija voi luovuttaa tämän oikeuden vain seurakunnalle.

Hautaoikeus luovutetaan enintään 50 vuoden määräajaksi. Hautaoikeuden voimassaoloaika lasketaan haudan luovuttamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Voimassaoloaika päättyy kuitenkin aikaisintaan sen kalenterivuoden lopussa, jona viimeisestä haudauksesta on kulunut 15 vuotta, ei kuitenkaan

ennen kuin hautaa voidaan uudelleen käyttää. Hautaoikeuden voimassaoloaika voidaan oikeudenhaltijan hakemuksesta jatkaa, jollei siitä aiheudu haittaa hautausmaan tarkoitukseenmukaiselle järjestelylle tai hoidolle. Hautaoikeus on voimassa vain niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Hautaoikeus lakkaa ilman irtisanomista.

Hautaoikeuden lakkaamisesta siinä tapauksessa, että haudan hoito on olennaisesti läminlyöty, säädetään 5 §:n 3 momentissa.

3 §

Hautaoikeuden haltija

Hautaoikeuden haltija edustaa niitä, joita voidaan haudata hautaan, sekä käyttää puhevaltaa hautaa koskevista asioista siten kuin hautaustoimilaissa sekä tässä laissa ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

Hautaoikeuden haltijasta ja siitä keitä haudataan voidaan haudata, sovitaan hautaa luovutettaessa. Jos sopimusta ei ole tehty vuoden kuluessa haudan luovutuspäivästä tai jos tehtyä sopimusta ei voida olosuhteiden muuttumisen johdosta noudattaa, hautaoikeuden haltijaksi tulee vainajan leski tai, milloin leskeä ei ole taikka hänkin on kuollut, ensimmäiseksi haudatun vainajan lähimmät perilliset. Jos heitä on useita, heidän on valittava hautaoikeuden haltija edustamaan heitä hautaa koskevista asioista. Hautaoikeuden uudesta haltijasta on ilmoitettava hautaustoimesta vastaavalle seurakunnan viranomaiselle.

Jos ensimmäiseksi haudatun vainajan lähimmät perilliset eivät ole voineet sopia hautaoikeuden uudesta haltijasta, kirkkoneuvosto voi määrätä hautaoikeuden haltijan ja antaa etusijan paikkakunnalle asuvalle tai sille, joka on huolehtinut haudan hoidosta.

4 §

Hautaamisjärjestys

Jollei siitä, keitä haudataan voidaan haudata, ole sovittu 3 §:n 2 momentin mukaisesti, haudataan saadaan ensisijaisesti haudata vainaja, jota varten hauta on luovutettu, ja tämän puoliso sekä lisäksi sattuneiden kuolemanta-

pausten mukaisessa järjestyksessä suoraan etenevässä tai takenevässä polvessa oleva sukulaisten tai tämän puolison. Jollei tällaista sukulaista ole tai jos hautaoikeuden haltija siihen suostuu, haudataan saadaan haudata vainajan sisar ja veli sekä heidän lapsensa, sannonujen henkilöiden otto- ja kasvattilapset sekä näiden kaikkien puoliset. Hautaoikeuden haltijan suostumuksella voi haudautuimesta vastaava seurakunnan viranomaisen antaa luvan haudata haudata muunkin henkilön, milloin siihen on erityinen syy.

5 §

Haudan hoito

Haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Kirkkovaltuusto voi kuitenkin päättää, että seurakunnan kustannuksella huolehditaan hautausmaalla tai sen osalla olevien hautojen perushoidosta. Milloin hautausmaalle on haudattu vainaja, jonka muiston vaalimista on pidettävä seurakunnan kannalta tärkeänä, kirkkovaltuusto voi päättää, että haudat hoidetaan seurakunnan kustannuksella.

Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastuun haudan hoidosta. Seurakunta voi tehdä sopimuksia hautojen hoidosta myös siten, että hoitokorvaukset sijoitetaan erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan.

Jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hänelle tiedoksi. Jollei hän sitä tee, kirkkoneuvosto voi julistaa hautaoikeuden menetettyksi. Päätöksestä on tiedotettava 24 luvun 11 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Milloin hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus 3 momentissa tarkoitettua tai haudautuimilain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua tai muusta haudata koskevasta päätöksestä tai ilmoituksesta on pantava tiedoksi haudalle. Päätöksestä tai ilmoituksesta on lisäksi kuulutettava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

6 §

Erimielisyyden ratkaiseminen

Kirkkoneuvosto ratkaisee erimielisyyden hautaoikeudesta, hautaoikeuden haltijasta, siitä keitä haudataan voidaan haudata, haudan haltijan velvollisuuksista tai muusta haudata tai haudautuimista koskevasta asiasta, jollei haudautuimilainissa ole toisin säädetty.

7 §

Haudautuimen ohjesääntö

Kirkkovaltuusto hyväksyy haudautuimen ohjesääntö, joka on alistettava tuomiokapitulin vahvistettavaksi.

Haudautuimen ohjesääntöön on otettava tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja haudautuimien merkien hyväksymisestä sekä haudautuimalla noudatettavasta järjestyksestä.

8 §

Haudautuimaakaava ja haudautuimaan käyttösuunnitelma

Kirkkovaltuusto hyväksyy jokaista haudautuimaata varten haudautuimaakaavan ja haudautuimaan käyttösuunnitelman, jotka on alistettava tuomiokapitulin vahvistettaviksi. Kirkkojärjestyksessä säädetään niistä asioista, joista haudautuimaakaavassa ja haudautuimaan käyttösuunnitelmassa on määrättävä.

IV OSA

HIIPPAKUNNAN HALLINTO

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Hiippakunta

Hiippakunta huolehtii itse toiminnastaan ja

hoitaa talouttaan tämän lain ja kirkkojärjestyksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten mukaan.

2 §

Toimielimet ja luottamushenkilöt

Hiippakunnan hallintoa hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johtokunta ja tuomiokapitulin viranhaltijat.

Luottamushenkilöitä ovat 1 momentissa mainittuihin toimielimiin sekä tilapäisiin toimikuntiin valitut jäsenet ja muut hiippakunnan luottamustoimiin valitut henkilöt. Viranhaltijaa, joka lain tai muun säädöksen mukaan on virkansa perusteella jäsenenä toimielimessä, ei kuitenkaan pidetä siinäkään tehtävässä luottamushenkilönä.

3 §

Hallinto ja menettely

Jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä, toimielimen koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, asioiden käsittelystä, päätösvaltaisuudesta, esteellisyydestä, äänestämisestä, ratkaisuvallan siirtämisestä, vaalikelpoisuudesta ja vaalin toimittamisesta hiippakunnan toimielimessä on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä seurakunnan toimielimiä varten säädetään.

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

1 §

Tehtävät

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on

- 1) tukea ja edistää kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnassa ja sen seurakunnissa;
- 2) hyväksyä vuosittain hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelma sekä talousarvio;
- 3) hyväksyä hiippakunnan edellisen tilikauden toimintakertomus ja tilinpäätös;

4) perustaa ja lakkauttaa tuomiokapitulin virat, jollei 20 luvun 7 §:n 2 momentista muuta johdu;

5) käsitellä kirkkoneuvostojen, yhteisten kirkkoneuvostojen ja seurakuntaneuvostojen sekä tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston jäsenten sille tekemät aloitteet; sekä

6) suorittaa muut kirkkolaisissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkon vaalijärjestyksessä sille annetut tehtävät.

Hiippakuntavaltuusto voi asettaa enintään toimikaudekseen tuomiokapitulin avuksi sen alaisia johtokuntia, joiden tehtävät määrätään hiippakuntavaltuuston antamissa johtosäännöissä.

2 §

Jäsenet

Hiippakuntavaltuuston jäseniä ovat 14 maallikkoa ja 7 pappia.

Porvoo hiippakunnan hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenistä yksi on Ahvenanmaan seurakuntien ja Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenistä yksi saamelaiskäräjien valitsema.

Hiippakuntavaltuusto valitsee keskuudestaan toimikaudekseen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtajaksi on valittava maallikkojäsen.

Piispalla on hiippakuntavaltuuston kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei oikeutta ottaa osaa päätöksen tekemiseen. Arkkhiippakunnassa tämä koskee sekä arkkipiispaa että piispaa.

Kirkkohallituksen hiippakunnasta valitulla maallikkojäsenellä ja hiippakuntaan kuuluvalla pappisjäsenellä sekä tuomiokapitulin jäsenillä on hiippakuntavaltuuston kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei oikeutta ottaa osaa päätöksen tekemiseen.

3 §

Toimikausi

Hiippakuntavaltuuston toimikausi alkaa edustajien vaalien toimittamista seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestää neljä vuotta.

4 §

Vaalikelpoisuus ja vaali

Hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalikelpoisuudesta ja vaalista on vastaavasti voimassa, mitä kirkolliskokousedustajien vaalista kirkkolain 20 luvun 2—6 a §:ssä säädetään. Tuomiokapitulin jäsen, viranhaltija tai päätoiminen työsopimussuhteinen työntekijä ei kuitenkaan ole vaalikelpoinen hiippakuntavaltuustoon.

5 §

Työjärjestys

Hiippakuntavaltuuston koolle kutsumisesta, puheenjohtajien tehtävistä, aloitteiden tekemisestä, asioiden käsittelemisestä ja vaalien toimittamisesta määrätään tarkemmin hiippakuntavaltuuston hyväksymässä työjärjestyksessä.

18 luku

Piispa

1 §

Piispa ja piispan tehtävät

Piispa johtaa hiippakuntansa hallintoa ja toimintaa sekä valvoo seurakuntia ja pappeja.

3 §

Vaalin ajankohta, äänioikeus ja ehdokasasettelu

Vaalissa ovat äänivaltaisia

-
- 3) tuomiokapitulin lakimiesasessori;
  - 4) saamelaiskäräjien valitsema kirkolliskokousedustaja Oulun hiippakunnan piispan vaalissa;
  - 5) kirkolliskokoukseen hiippakunnasta valitut maallikkoedustajat; sekä
  - 6) maallikkovalitsijat, joita hiippakunnan kunkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai seu-

rakuntaneuvoston maallikkojäsenet valitsevat seurakunnan luottamustoimiin 7 luvun 3 §:n mukaan vaalikelpoisista jäsenistä niin, että valitsijoita 3—5 kohdissa mainitut valitsijat mukaan lukien tulee yhtä monta kuin 1 ja 2 kohdissa mainittuja pappeja ja lehtoreita; kustakin seurakunnasta tulee yksi valitsija ja muut valitsijat määräytyvät seurakunnan väkiluvun osoittamassa suhteessa tuomiokapitulin määräämän jaon mukaan.

Arkkipiispan vaalissa ovat äänivaltaisia myös muiden hiippakuntien tuomiokapitulien jäsenet sekä kirkolliskokoukseen hiippakunnista valitut edustajat ja saamelaiskäräjien valitsema edustaja.

19 luku

Tuomiokapituli

1 §

Tehtävät

Tuomiokapituli hoitaa hiippakunnassa kirkollista hallintoa ja toimintaa siten kuin tässä laissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkon vaalijärjestyksessä säädetään ja niiden nojalla määrätään.

Tuomiokapituli edustaa kirkkoa hiippakunnan asioissa ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tekee hiippakuntaa koskevat sopimukset ja muut oikeustoimet.

2 §

Jäsenet

Tuomiokapitulin jäseniä ovat puheenjohtajana piispa, varapuheenjohtajana tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherra, kaksi pappisasessoria, yksi maallikkojäsen sekä tuomiokapitulin lakimiesasessori ja hiippakuntadekaani.

Arkkhiippakunnassa arkkipiispa on tuomiokapitulin puheenjohtaja tuomiokapitulin käsitellessä niitä asioita, jotka lähemmin määrätään kirkkojärjestyksessä. Piispalla on tällöin oikeus olla saapuvilla ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

Milloin piispa toimii tuomiokapitulin puheenjohtajana, arkkipiispalla on oikeus olla saapuvilla ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

Kenttäpiispa on lisjäsenenä tuomiokapitulissa, jos virkavirhettä tai kurinpitoa koskevassa asiassa on kysymys sotilaspapista.

Tuomiokapituli määrää viideksi vuodeksi kerrallaan pappisjäsenille varajäseniksi viisi kokenutta pappia ja tuomiokapitulin lakimiesasessorille kaksi varajäsentä sekä määrää järjestyksen, jossa heidät esteen tai esteellisyyden sattuessa kutsutaan jäseneksi. Maallikkojäsenellä on ensimmäinen ja toinen varajäsen, jotka tässä järjestyksessä tulevat hänen tilalleen esteen tai esteellisyyden sattuessa.

3 §

Kelpoisuusehdot ja valinta

Pappisasessoriksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan kirkkoherra tai kappalainen, jolla on kirkkojärjestyksessä määrätty pätevyys. Pappisasessori valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakunnan papeilla, jollei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu, sekä lehtoreilla. Kukin äänestää yhtä ehdokasta.

Maallikkojäseneksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan maallikkojäsen, joka on vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen ja suostunut ehdokkaaksi. Maallikkojäsen ja varajäsenet valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenillä.

Tuomiokapitulin lakimiesasessoriksi ja hänen varajäsenekseen kelpoinen on oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt tuomarin tehtäviin tai hallintoon.

Tuomiokapitulin hiippakuntadekaaniksi kelpoinen on pappi, joka on suorittanut ylemmän pastoraalitutkinnon ja joka on perehtynyt kirkolliseen elämään ja koulutustehtäviin.

4 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla.

Tuomiokapituli käsittelee kuitenkin asian täysilukuisena, jos se koskee

1) papinvaalin vaaliehdotukseen kohdistuvaa oikaisuvaatimusta; tai

2) papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.

Vaaliehdotusta tehtäessä tai oikaistaessa äänestetään jokaisesta sijasta erikseen.

5 §

Toimivallan siirtäminen

Tuomiokapitulin viranhaltijalle voidaan kirkkojärjestyksessä määrätyissä rajoissa antaa oikeus ratkaista tuomiokapitulin puolesta asioita, joiden merkitys ei vaadi niiden käsitelyä tuomiokapitulissa. Viranhaltijan päätös voidaan kirkkojärjestyksessä määrätyllä tavalla siirtää tuomiokapitulin ratkaistavaksi.

7 §

Suullinen käsittely, katselmus ja kuuleminen

Kun asianosainen kutsutaan suulliseen käsittelyyn tai katselmukseen, kutsussa on samalla ilmoitettava, ettei poissaolo estä asian käsittelyä tai ratkaisua.

11 §

Lääninrovasti

20 luku

Kirkolliskokous

7 §

Kirkolliskokouksen tehtävät

Kirkolliskokouksen asiana on

12) tarkastuttaa kirkon keskusrahaston ja muiden kirkkohallituksen sekä hiippakuntien viranomaisten hoidossa olevien rahastojen ja muiden varojen tilit ja hallinto, vahvistaa niiden tilinpäätökset ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä;

9 §

Esitykset, aloitteet ja asioiden käsitteleminen

Piispainkokouksella, kirkkohallituksella ja hiippakuntavaltuustolla on oikeus tehdä esityksiä sekä edustajalla aloitteita kirkolliskokoukselle. Niiden käsittelemisestä täysistunnossa ja valiokunnissa sekä äänestämisestä ja vaalin toimittamisesta määrätään kirkkojärjestyksessä. Tarkempia määräyksiä niistä voidaan antaa työjärjestyksessä.

22 luku

Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto ja kirkon sopimusvaltuuskunta

2 §

Kirkkohallituksen tehtävät

Kirkkohallituksen tehtävänä on, jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä,

7) perustaa ja lakkauttaa kirkkohallituksen virat, jollei 20 luvun 7 §:n 2 momentista muuta johdu;

Kirkkohallitus edustaa kirkkoa ja käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tekee kirkon puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet, jollei 19 luvun 1 §:n 2 momentista muuta johdu.

6 §

Kirkon keskusrahasto

Kirkon keskusrahasto on kirkon yhteinen rahasto, jonka varoja käytetään keskusrahaston talousarvion puitteissa

6) hiippakuntien menoihin;

Kirkon keskusrahasto toimii kirkon eläkelaitoksena ja huolehtii sen tehtävistä siten kuin siitä erikseen säädetään.

23 luku

Kurinpitomenettely

4 §

Tutkinta-asiamies ja kurinpitoasiamies

Tuomiokapituli määrää hiippakunnassa suoritettavaa kurinpitoasian valmistavaa tutkintaa varten tutkinta-asiamiehen neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tutkinta-asiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut tai muun tehtävään soveltuvan koulutuksen saanut kirkon toimintaan ja hallintoon perehtynyt henkilö.

5 §

Valmistava tutkinta

Jos 3 §:ssä mainitulla viranomaisella on perusteltua aiheita olettaa kurinpitovaltansa alaisen papin tai muun vi ranhaltijan syyllistyneen virkarikokseen tai sellaiseen menettelyyn, josta voi seurata kurinpitorangeistus, sen on huolehdittava siitä, että asiassa suoritetaan valmistava tutkinta. Tutkinnan suorittaa hiippakunnan tutkinta-asiamies. Tutkinnan valmistuttua viranomaisen on, jos tutkinta antaa siihen aiheita, toimitettava tutkinta-aineisto viralliselle syyttäjälle tai kurinpitواسiamiehelle taikka pantava vireille kurinpitomenettely.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

1 §

Alistaminen

Milloin seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätös on alistettava, alistamisen toimittava ja asiakirjat lähettää tuomiokapitulille seurakunnan viranomaisen päätöksen osalta kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto ja seurakuntayhtymän päätöksen osalta yhteinen kirkkoneuvosto. Jos alistettavan asian tutkiminen kuuluu kirkkohallitukselle tai opetusministeriölle, tuomiokapituli lähettää asiakirjat ja oman lausuntonsa kirkkohallitukselle. Opetusministeriölle alistettava päätös lähetetään sen tutkittavaksi vain, jos kirkkohallitus puoltaa sen hyväksymistä.

3 §

Oikaisuvaatimus

Viranomaisen päätökseen tyytymätön voi tehdä, jollei tässä laissa toisin säädetä, kirjallisen oikaisuvaatimuksen seuraavasti:

1) seurakunnan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston, sen jaoston sekä sen alaisen toimielimen, luottamushenkilön ja viranhaltijan päätöksestä kirkkoneuvostolle tai seurakuntaneuvostolle;

2) seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston, sen jaoston sekä sen alaisen toimielimen, luottamushenkilön ja viranhaltijan päätöksestä yhteiselle kirkkoneuvostolle;

3) kirkkoherran päätöksestä, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua vapaa-ajan, vuosiloman ja virkavapauden myöntämistä, tuomiokapitulille ja muissa asioissa kirkkoneuvostolle tai seurakuntaneuvostolle;

4) tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua papin ja 6 luvun 12 §:ssä tarkoitettua lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa sekä kirkkojärjestyksen 6 luvun 22 §:ssä tarkoitettua papinvaalin

vaaliehdotusta, sekä tuomiokapitulin alaisen toimielimen ja viranhaltijan päätöksestä tuomiokapitulille;

5) kirkkohallituksen jaoston, virastokollektion, kirkon keskusrahaston eläkerahaston johtokunnan ja muun toimielimen sekä viranhaltijan päätöksestä kirkkohallitukselle; sekä

6) papinvaalissa tai seurakuntavaalissa käytettävästä vaaliluettelosta vaalilautakunnalle. Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen oikaisusta on voimassa, mitä väestötietolaissa (507/1993) säädetään. Seurakunnan jäsenrekisterissä olevien muiden kuin väestötietojen oikaisusta on voimassa, mitä henkilö-tietolaissa (523/1999) säädetään.

4 §

Kirkollisvalitus

Kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakunnan, hiippakuntavaltuuston, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätökseen sekä kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston oikaisuvaatimuksen tai kurinpitomenettelyn johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kirkollisvalituksella hallinto-oikeudelta. Alistettavassa asiassa valitus tehdään kuitenkin alistusviranomaiselle.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että

1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;

2) päätöksen tehnyt viranomaislainen on ylittänyt toimivaltansa; tai

3) päätös on muuten lainvastainen.

Valitus seurakunnan tai seurakuntayhtymän alistettavasta päätöksestä voidaan perustaa myös siihen, että päätös ei ole tarkoituksenmukainen. Alistusviranomaisen päätöksestä voidaan valittaa vain 2 momentin mukaisella perusteella.

Valittajan tulee esittää 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

5 §

Oikaisuvaatimus- ja valituskelpoisuus

Päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta.

6 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus

Oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä seurakunnan viranomaisen päätöksestä myös seurakunnan jäsen.

Seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen saa tehdä myös seurakuntayhtymän jäsen seurakunta ja sen jäsen sekä seurakuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen seurakunta ja sen jäsen.

Milloin seurakunnan viranomaisen alista päätös on jätetty tutkimatta tai vahvistamatta taikka sitä on muutettu, kirkoneuvostolla tai seurakuntaneuvostolla on oikeus valittaa ratkaisusta. Jos alistetun päätöksen on tehnyt seurakuntayhtymän viranomaisen, valitusoikeus on yhteisellä kirkoneuvostolla. Jos alistettua päätöstä on muutettu tai se on jätetty tutkimatta, asianosaisen tai seurakunnan jäsenen valitusoikeudesta on voimassa, mitä 4 §:n 2 momentissa ja edellä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Tämän lain, kirkkojärjestyksen tai kirkon vaalijärjestyksen mukaisesti päätöksen tehneellä kirkollisella viranomaisella on valitusoikeus hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on muuttanut viranomaisen päätöstä tai kumonnut sen.

Kurinpitoasiamiehellä on oikeus valittaa 23 luvun 3 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua kurinpitoasiassa annettua päätöksestä.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kirkollisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kirkollisvalituksin myös se, jol-

la on 1 tai 2 momentin nojalla oikeus tehdä kirkollisvalitus.

7 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus vaaliluettelosta

Kirkkoherra saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen papinvaalin ja seurakuntavaalien vaaliluetteloa vastaan sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta taikka merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi.

Äänioikeutetun seurakunnan jäsenen oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus määräytyy tämän luvun 6 §:n 1 momentin mukaan.

Hallinto-oikeuden on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus ennen vaalin toimittamista sekä lähetettävä tieto päätöksestä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee, sekä vaalilautakunnalle.

8 §

Valittaminen eläkepäätöksestä

Muutoksenhausta kirkon keskusrahaston evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain (258/1970) nojalla antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaisissa.

9 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän ja kirkollisvalitus 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 19 §:ssä tarkoitettua vaaliluetteloa vastaan on kuitenkin tehtävä viimeistään saman luvun 18 §:ssä säädetyn vaaliluettelon nähtävilläoloajan päättymisen jälkeisenä toisena arkipäivänä.

10 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusosoitus

Päätökseen, josta saa tehdä kirkollisvalituksen, on liitettävä valitusosoitus.

Päätökseen, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen, on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemisestä.

Päätökseen, josta ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta, on liitettävä ilmoitus muutoksenhakukiellosta ja siitä, mihin säännökseen kielto perustuu.

11 §

Päätöksen tiedoksianto

Asianosaiselle lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen, välipäätös, kutsu ja muu sellainen ilmoitus erikseen tiedoksi kirjeellä, jollei sitä ole annettu hänelle kirjallisesti kokouksessa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi tai papinvaalissa vaalin tulos julistettu.

Hauta-oikeuden haltijan katsotaan saaneen 17 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöksestä tiedon, kun sitä koskeva kuulutus on julkaistu lehdessä.

Tiedoksiannosta eläkeasiaa koskevasta päätöksestä säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkeläissa.

12 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Valitus tehdään

1) tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston sekä hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tuomiokapituli sijaitsee; ja

2) kirkkohallituksen päätöksestä Helsingin hallinto-oikeudelle.

Hallintoriita-asia käsitellään siinä hallinto-oikeudessa, joka 1 momentin mukaan on toimivaltainen käsittelemään hallintoriidassa asianosaisena olevan kirkollisen viranomaisen päätöksestä tehdyn valituksen. Jos hallintoriidan osapuolina on kaksi kirkollista viranomaista, asian käsittelee se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä vastaajana oleva viranomainen 1 momentin mukaan sijaitsee.

13 §

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä valitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos hallinto-oikeuden päätös koskee valitusta seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä, siitä on viipymättä julkaistava ilmoitus asianomaisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän ilmoitustaululla.

Valitusaika luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu. Jos päätös on annettu asianomaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisäännöksiä.

14 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla

1) kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen päätökseen;

2) piispan ja tuomiokapitulin yhdessä tekemään päätökseen pappisvirkaan hyväksymisestä eikä piispan yksin muutoin kuin 19 luvun 5 §:n nojalla tekemään päätökseen;

3) kirkkohallituksen 8 luvun 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen;

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 13 §:ssä, 16 §:n 1 momentissa, 20 §:ssä, 29 §:n 1 momentissa, 33 §:ssä, 35 §:n 1 momentissa ja 57 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä ja 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 30 §:n 3 momentissa, 62 §:ssä ja 63 §:n 3 momentissa tarkoite-

tuissa asioissa sekä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua seurakuntatyön johtamisen tutkinnon hyväksymistä;

5) vaalilautakunnan päätökseen, joka koskee kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 39 §:n 1 momentin 2—8 kohdassa tai 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa, eikä vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakkoäänestyksen toimittamista kotona; sekä

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee papinvaalin tai seurakuntavaalin vaaliluetteloa.

Seurakunnan jäsenellä ei ole 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua oikeutta tehdä oikaisuvaatimusta tai valitusta kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätöksestä, jos se koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa diakoniaa, kristillistä kasvatusta tai opetusta.

Seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen, tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen hankintaa koskevasta päätöksestä ei saa tehdä kirkollisvalitusta sillä perusteella, että päätös on julkisista hankinnoista annetun lain (1505/1992) vastainen, jos asian tutkiminen kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan.

15 §

Vaalituloksen oikaiseminen

Jos luottamushenkilön tai viranhaltijan vaalissa on menetely lainvastaisesti, vaali on kumottava tai, jos virheellisyys koskee vain vaalin tuloksen laskemista, määrättävä se oikaistavaksi. Jos piispanvaalissa, papinvaalissa, seurakuntavaalissa taikka kirkolliskokousedustajan tai hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalissa on menetely laittomasti ja se on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen, vaali on määrättävä toimitettavaksi uudelleen, jollei valitusviranomainen voi oikaista vaalin tulosta.

16 §

Muut lainkäyttöasioita koskevat säännökset

Jollei tässä laissa toisin säädetä, valituksen

ja hallintoriita-asian käsittelyssä noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

1 §

Täytäntöönpanokelpoisuus

Jollei tässä laissa tai sen nojalla muuta säädetä, kirkkohallituksen, hiippakuntavaltuuston tai tuomiokapitulin päätöstä täytäntöönpanossa on noudatettava, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään. Kirkkohallitus, hiippakuntavaltuusto tai tuomiokapituli saa kuitenkin itse päättää, että sen päätös pannaan täytäntöön välittömästi, jos asia on niin kiireellinen, että viivytys aiheuttaisi erityistä vahinkoa.

3 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä

Kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirja ja seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva vaalilautakunnan päätös siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten, kuin siitä on seurakunnan ilmoitustaululla ennakolta ilmoitettu. Seurakunnan muun viranomaisen pöytäkirja pidetään vastaavasti nähtävänä, jos asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

Alistus- ja valitusviranomaisen päätös siihen liittyvine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään yleisesti nähtävänä samalla tavalla kuin kirkkoneuvoston pöytäkirja.

Pöytäkirja tai päätös on pidettävä yleisesti nähtävänä vähintään oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekemiselle varatun ajan.

4 §

Tiedoksianto seurakunnalle, seurakuntayhtymälle, hiippakunnalle tai kirkolle

Hiippakunnalle tiedoksi annettava haaste tai muu tiedoksianto on toimitettava tuomiokapitulin puheenjohtajalle tai sille viranhaltijalle, joka tuomiokapitulin työjärjestyksessä on määrätty ottamaan vastaan tiedoksiantoja.

Siitä, milloin haasteen ja yleisen tuomioistuimen päätöksen on katsottava tulleen tiedoksi, säädetään oikeudenkäymiskaarissa. Muun ilmoituksen tai asiakirjan tiedoksisaimisesta on voimassa, mitä hallintolaissa säädetään.

5 §

Hallintoasian käsittely

Käsiteltäessä hallintoasiaa kirkollisissa viranomaisissa on noudatettava, mitä hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu. Hallintolain 28 §:n 1 momentin 6 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta kirkollishallinnossa.

Kirkkohallituksen luottamushenkilö sekä viranhaltija ja työntekijä voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakiin tai evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelakiin perustuvaa eläkeasiaa tai eläketurvan järjestämiseen liittyvää kysymystä, joka koskee seurakuntaa, seurakuntayhtymää tai eläkesopimuksen kirkkohallituksen kanssa tehnyttä kirkollista yhdistystä, säätiötä tai muuta yhteisöä tai näiden palveluksessa olevaa viranhaltijaa tai työntekijää.

Päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos päätös koskee kirkollisen monijäsenisen toimielimen toimittamaa vaalia.

6 §

Kokouksen johtaminen ja puheoikeuden rajoittaminen

Puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja

pitää huolta järjestyksestä kirkollisen toimielimen kokouksessa. Mikäli jäsen käytöksellään häiritsee kokouksen kulkua, puheenjohtajan tulee kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti. Jos hän ei noudata kehoitusta, puheenjohtaja voi määrätä hänet poistettavaksi. Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Jäsenellä on puheoikeus käsiteltävänä olevassa asiassa. Jäsenen on puheessaan pysyttävä asiassa. Jos jäsen puheessaan poikkeaa asiasta, puheenjohtajan on kehotettava häntä palaamaan asiaan. Jos jäsen ei noudata kehoitusta, puheenjohtaja voi kieltää häntä jatkamasta puhetta. Jos jäsen ilmeisen tarpeettomasti pitkittää puhettaan, puheenjohtaja voi asiasta huomautettuaan kieltää häntä jatkamasta puhettaan.

Työjärjestyksessä tai muussa ohje- tai jotosäännössä voidaan antaa kokouksen kulun turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä jäsen-ten puheenvuorojen pituudesta yksittäisissä asioissa.

Mitä edellä säädetään toimielimen jäsenestä, koskee myös sitä, jolla on lakiin tai sen nojalla annettuun säännökseen tai määräykseen perustuva läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa.

8 §

Julkisuus ja salassapito

Luottamushenkilöllä on oikeus saada viranomaiselta tietoja sekä nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisena, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

9 §

Esittelijän vastuu

Milloin kirkollisen viranomaisen päätös on kirkkolaiilla tai sen nojalla annetulla säädöksellä taikka virkaesimiehen käskyllä määrätty tehtäväksi viranhaltijan esittelystä, esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole ilmoittanut pöytäkirjaan tai päätöstalioon merkittäväksi erivää mielipidettä.

10 a §

Naisten ja miesten edustus toimielimissä

Kirkollisissa toimielimissä lukuun ottamatta kirkolliskokousta, hiippakuntavaltuustoa, piispainkokousta, tuomiokapitulia, kirkkovaltuustoa, yhteistä kirkkovaltuustoa ja seurakuntaneuvostoa tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

11 §

Luottamushenkilön toimikausi

Luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa. Jos on valitettu vaalista, jolla luottamushenkilö on valittu, hänen on hoidettava tointaan, kunnes valitus on ratkaistu ja, mikäli uusi vaali toimitetaan, kunnes toinen on valittu.

15 §

Päätösvaltaisuus poikkeusoloissa

Tuomiokapituli voi 1 momentissa mainituissa tilanteissa tehdä tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston toimivaltaan kuuluvat välttämättömät ja kiireelliset päätökset piispan tai tuomiorovastin ja kahden muun tuomiokapitulin jäsenen läsnäollessa.

26 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Tuula Haatainen*

7 §

Hautaustoimi

Jos seurakunta on ennen tämän lain voimaantuloa luovuttanut haudan ainiaaksi, tämä luovutus on edelleen voimassa niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Hautaan sovelletaan kuitenkin, mitä 17 luvun 5 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa valittujen hiippakuntakokousten ja rovastikuntakokousten toimikausi päättyy neljän kuukauden kuluksaan lain voimaantulosta. Kirkkolain 19 luvun 2 §:n mukainen tuomiokapitulin kokoonpano otetaan käyttöön viiden kuukauden kuluksaan lain voimaantulosta.

Tätä lakia ei sovelleta oikaisuvaatimukseen, valitukseen eikä alistukseen, joka tehdään ennen tämän lain voimaantuloa annetusta päätöksestä, hallintoriita-asiaan, joka pannaan vireille ennen tämän lain voimaantuloa, eikä tällaisen asian käsittelyyn valituksen johdosta ylemmässä valitusviranomaisessa.

Tämän lain voimaan tullessa tuomiokapitulin hiippakunnallisesta toiminnasta vastaavan viranhaltijan virkanimike muuttuu hiippakuntadekaaniksi. Viranhaltija, joka ei lain voimaantullessa täytä viran kelpoisuusehtoja, säilyttää virkasuhteensa.

Laki**kirkkolain muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 15 luvun 5 §:n 4 momentti, 19 luvun 4 a ja 6 §, 7 §:n 1 momentti, 9 § ja 11 §:n 4 momentti, 20 luvun 7 §:n 3 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 23 luvun 7 §, 24 luvun 2 §:n 3 momentti ja 5 a—5 c § sekä 25 luvun 2 §,

sellaisina kuin niistä ovat 19 luvun 4 a § laissa 936/1996 ja 6 § laissa 937/1996, 24 luvun 5 a § laissa 1232/1999, 5 b § laissa 619/1998 ja 5 c § laissa 306/2002 sekä 25 luvun 2 § osaksi mainitussa laissa 937/1996,

muutetaan 2 luvun 3 §:n 1 momentti, 3 luvun 1 §:n 1 momentti, 6 luvun 15 § ja sen edellä oleva C väliotsikko, 7 luvun 5 §, 10 luvun 6 §:n 2 momentti, 15 luvun 5 §:n 3 momentti, 16 luvun 2 §:n 3 momentti, 17 luku, IV osan otsikko, 18 luvun 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentin 5 kohta ja 3 momentti, 19 luvun 1—4 § ja 5 §, 7 §:n otsikko ja 3 momentti sekä 11 §:n otsikko, 20 luvun 7 §:n 2 momentin 12 kohta ja 9 §:n 1 momentti, 22 luvun 2 §:n 1 momentin johdantokappale ja 7 kohta ja 2 momentti sekä 6 §:n 6 kohta, 23 luvun 4 §:n otsikko ja 5 §, 24 luvun 1 §:n 1 momentti, 3—5 ja 6—10 §, 25 luvun 1 §:n 3 momentti, 3 §, 4 §:n otsikko ja 3 momentti, 5, 6, 9, 11 § ja 15 §:n 2 momentti sekä 26 luvun 7 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 luvun 15 §, sekä 22 luvun 2 §:n 1 momentti ja 6 §:n 6 momentti mainitussa laissa 936/1996, 7 luvun 5 § osaksi laissa 347/1998, 16 luvun 2 §:n 3 momentti mainitussa laissa 619/1998, 18 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohta osaksi laissa 201/2000, 19 luvun 1 § osaksi laissa 677/1997, 3 § laissa 1691/1995 ja 4 § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 24 luvun 3 § osaksi laissa 771/1996, 4 ja 7 § osaksi mainituissa laeissa 1691/1995 ja 936/1996, 6 § osaksi laissa 649/2000, 8 § mainitussa laissa 937/1996, 9 § osaksi mainituissa laeissa 1691/1995, 936/1996 ja 347/1998 ja 10 § osaksi mainitussa laissa 1232/1999, 25 luvun 1 §:n 3 momentti mainitussa laissa 937/1996, 3 § osaksi laissa 706/1999 ja 5 § mainitussa laissa 347/1998, sekä

lisätään lakiin uusi 17 a ja 17 b luku, 18 luvun 3 §:n 2 momenttiin uusi 4 kohta, jolloin nykyinen 4 ja muutettu 5 kohta siirtyvät 5 ja 6 kohdaksi, 22 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti, 23 luvun 4 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 ja 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi, 24 lukuun uusi 11—16 § ja 25 luvun 4 §:ään uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 706/1999, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 10 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Kirkkolaki ja muut kirkkoa koskevat säädökset

3 §

3 §

Kirkon vaalijärjestys ja täytäntöönpanomääräykset. Säädösten julkaiseminen

Kirkon vaalijärjestys ja täytäntöönpanomääräykset. Säädösten julkaiseminen

Kirkolliskokous antaa kirkon vaalijärjes-

Kirkolliskokous antaa kirkon vaalijärjes-

Voimassa oleva laki

tyksen, jossa määrätään tarkemmin seurakuntavaaleista, kirkollis-, *hiippakunta- ja rovastikunta* kokoukseen valittavien edustajien *vaaleista sekä* piispan, papin, pappisasessorin ja lääninrovastin vaaleista.

Ehdotus

tyksen, jossa määrätään tarkemmin seurakuntavaaleista, kirkolliskokoukseen ja hiippakuntavaltuustoon valittavien edustajien, piispan, papin, *tuomiokapitulin* pappisasessorin ja *maallikkojäsenen* sekä lääninrovastin vaaleista.

3 luku

Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako

1 §

Hiippakunta

Kirkollista hallintoa varten maa on jaettu hiippakuntiin. Hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta päättää kirkolliskokous. Kirkolliskokous päättää myös hiippakunnan rajojen muuttamisesta, ellei 6 §:n 3 momentista muuta johdu. *Päätökset on alistettava valtioneuvoston ratkaistaviksi.*

1 §

Hiippakunta

Kirkollista hallintoa varten maa on jaettu hiippakuntiin. Hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta päättää kirkolliskokous. Kirkolliskokous päättää myös hiippakunnan rajojen muuttamisesta, *jollei* 6 §:n 3 momentista muuta johdu.

6 luku

Viranhaltijat ja työntekijät*C. Erityisvirat*

15 §

Kirkon erityistehtäviä varten perustetut virat ja erityistehtävissä olevien virkasääntö

Kirkon erityistehtäviä varten perustettuja virkoja ovat tuomiokapitulin, kirkkohallituksen ja muut yhteisiin tarpeisiin perustetut virat.

Kirkon erityistehtäviä varten perustettuihin virkoihin ottamisesta sekä viranhaltijoiden asemasta ja velvollisuuksista määrätään 11 §:n estämättä kirkolliskokouksen vahvistamassa virkasäännössä, jollei erikseen ole muuta säädetty, määrätty tai sovittu.

C. Muut virat

15 §

Kirkkohallituksen ja tuomiokapitulin virat ja virkasääntö

Kirkkohallituksessa ja tuomiokapitulissa on niiden tehtävien hoitamista varten tarpeelliset virat. Näihin virkoihin ottamisesta sekä viranhaltijoiden asemasta ja velvollisuuksista määrätään 11 §:n estämättä kirkolliskokouksen hyväksymässä virkasäännössä, jollei erikseen ole muuta säädetty, määrätty tai sovittu.

7 luku

Yleisiä säännöksiä

5 §

Esteellisyys

Kirkkovaltuuston jäsen on esteellinen otamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintomenettelylain (598/82) esteellisyyttä koskevassa säännöksessä tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen sanotun säännöksen mukaan rinnastettavaa henkilöä. Puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan osallistuessa itseoikeutettuna seurakunnan muun toimielimen kokoukseen häneen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Ellei 25 luvun 5 §:n 1 momentista muuta johdu, muiden luottamushenkilöiden sekä seurakunnan viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintomenettelylaissa siitä säädetään. Virka-, työ- tai muu vastaava suhde seurakuntaan tai seurakuntayhtymään ei kuitenkaan tee luottamushenkilöä tai viranhaltijaa esteelliseksi hallintoasiassa, jossa seurakunta tai seurakuntayhtymä on asianosainen, ellei hän palvelussuhteensa perusteella ole esitellyt tai muutoin vastaavalla tavalla käsitellyt asiaa.

Kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston puheenjohtaja ja jäsen on lisäksi esteellinen käsittelemään valitusasiaa, jos hän on 2 momentissa tarkoitettun palvelussuhteensa perusteella aikaisemmin osallistunut asian valmisteluun tai esitellyt sen taikka luottamushenkilönä käsitellyt sitä.

10 luku

Kirkkoneuvosto

6 §

Kirkkovaltuuston päätösten laillisuusvalvonta

Jos valtuusto pysyy päätöksessään, kirkkoneuvoston on saatettava tuomiokapitulin ratkaistavaksi, onko täytäntöön panemiselle

---

Jos valtuusto pysyy päätöksessään, kirkkoneuvoston on saatettava *hallinto-oikeuden* ratkaistavaksi, onko täytäntöön

Voimassa oleva laki

laillista estettä. Tuomiokapituli ei saa ratkaista asiaa, ennen kuin valitusaika valtuuston päätöksestä on kulunut umpeen.

Ehdotus

panemiselle laillista estettä. *Hallinto-oikeus* ei saa ratkaista asiaa, ennen kuin valitusaika valtuuston päätöksestä on kulunut umpeen.

15 luku

Seurakunnan talous

5 §

Tilivelvolliset

Jos tilivelvollista vastaan on tehty muistutus, kirkkovaltuusto päättää, ryhdytäänkö tätä vastaan toimiin seurakunnan edun valvomiseksi. Jos on todennäköistä, että tilivelvollinen on hukannut varoja tai syyllistynyt taloudelliseen väärinkäyttöön tai muuhun tahalliseen törkeään velvollisuuksien vastaiseen menettelyyn, kirkkovaltuuston on ilmoitettava hänet syytteeseen pantavaksi. Jos rikos on vähäinen, ilmoitus voidaan jättää tekemättä. *Mikäli syytetty ei nosteta, korvausvaatimus voidaan käsitellä tilimuistutusasiaina tuomiokapitulissa, joka voi velvoittaa tilivelvollisen korvaamaan virheellisen menettelyn tai laiminlyönnin aiheuttaman vahingon. Asiaa ei voida käsitellä tilimuistutusasiaina, ellei vaatimusta ole esitetty kolmen vuoden kuluessa siitä, kun tilivelvolliseen kohdistettu muistutus on esitetty kirkkovaltuustolle.*

Tässä pykälässä säädetty korvausvelvollisuus määräytyy vahingonkorvauslain (412/74) mukaan.

Jos tilivelvollista vastaan on tehty muistutus, kirkkovaltuusto päättää, ryhdytäänkö tätä vastaan toimiin seurakunnan edun valvomiseksi. Jos on todennäköistä, että tilivelvollinen on hukannut varoja tai syyllistynyt taloudelliseen väärinkäyttöön tai muuhun tahalliseen törkeään velvollisuuksien vastaiseen menettelyyn, kirkkovaltuuston on ilmoitettava hänet syytteeseen pantavaksi. Jos rikos on vähäinen, ilmoitus voidaan jättää tekemättä.

(4 mom. kumotaan)

16 luku

Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto

2 §

Kirkonkirjojen pitäminen

Kirkonkirjoista tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta ja virheiden oikaisusta on 24 luvun 5 b §:n 1 ja 2 momentin ohella voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Kirkonkirjoista tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta ja virheiden oikaisusta on 24 luvun 3 §:n 3 momentin ohella voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

17 luku

Hautaustoimi

1 §

Hautausmaan perustaminen

Hautausmaan perustamisesta tai laajentamisesta taikka sen lakkauttamisesta päättää kirkkovaltuusto. Perustamista tai laajentamista koskeva päätös on alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi.

2 §

Hautaoikeus

Oikeus hautaan luovutetaan määräajaksi. Hautaoikeuden haltija voi luovuttaa tämän oikeuden vain seurakunnalle.

Hautaoikeuden haltijasta ja siitä, keitä hautaan voidaan haudata, sovitaan hautaa luovutettaessa. Jos sopimusta ei ole tehty vuoden kuluessa haudan luovutuspäivästä tai jos tehtyä sopimusta ei voida noudattaa, hautaoikeuden haltija ja se, keitä hautaan voidaan haudata, päätetään kirkkojärjestyksessä olevien määräysten mukaan.

Jos syntyy erimielisyyttä hautaoikeudesta, hautaoikeuden haltijasta, siitä, keitä hautaan voidaan haudata, tai haudan haltijan velvollisuuksista, ratkaisee asian kirkkoneuvosto.

1 §

Hautausmaan perustaminen ja lakkauttaminen

Hautausmaan perustamisesta, laajentamisesta ja lakkauttamisesta päättää kirkkovaltuusto. Päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

2 §

Hautaoikeus

Oikeudesta tulla haudatuksi seurakunnan hautausmaahan säädetään hautaustoimilaisissa (457/2003). Kirkkoneuvosto voi luovuttaa hautaoikeuden muullekin kuin hautaustoimilain 4 §:ssä tarkoitetulle vainajalle. Oikeus hautaan luovutetaan kuolemantapauksen yhteydessä. Samalla hautaoikeus voidaan luovuttaa myös vainajan omaisille. Kirkkoneuvosto voi erityisestä syystä luovuttaa hautaoikeuden muulloinkin. Hautaoikeuden haltija voi luovuttaa tämän oikeuden vain seurakunnalle.

Hautaoikeus luovutetaan enintään 50 vuoden määräajaksi. Hautaoikeuden voimassaoloaika lasketaan haudan luovuttamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Voimassaoloaika päättyy kuitenkin aikaisintaan sen kalenterivuoden lopussa, jona viimeisestä hautauksesta on kulunut 15 vuotta, ei kuitenkaan ennen kuin hautaa voidaan uudelleen käyttää. Hautaoikeuden voimassaoloaikaa voidaan oikeudenhaltijan hakemuksesta jatkaa, jollei siitä aiheudu haittaa hautausmaan tarkoituksenmukaiselle järjestelylle tai hoidolle. Hautaoikeus on voimassa vain niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Hautaoikeus lakkaa ilman irtisanomista.

Hautaoikeuden lakkaamisesta siinä tapauksessa, että haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, säädetään 5 §:n 3 momentissa.

3 §

Haudan hoito

Haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija, jollei kirkkovaltuusto toisin päätä tai siitä ole 2 momentissa määrättyllä tavalla sovittu.

Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastatakseen haudan hoitovelvollisuudesta. Seurakunta voi tehdä sopimuksia hautojen hoidosta myös siten, että hoitokorvaukset sijoitetaan erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan.

Jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, voi kirkkoneuvosto velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hänelle tiedoksi. Jollei hän sitä tee, kirkkoneuvosto voi julistaa hautaoikeuden menetetyksi. Päätöksestä on tiedotettava 25 luvun 2 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Milloin hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus 3 momentissa tarkoitettua tai muusta hautaa koskevasta päätöksestä on pantava tiedoksi haudalle. Päätöksestä on lisäksi kuulutettava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. *Tiedoksisaanin katsotaan tapahtuneen sinä päivänä, jona kuulutus lehdestä on julkaistu.*

(Kts. 5 §)

3 §

Hautaoikeuden haltija

Hautaoikeuden haltija edustaa niitä, joita voidaan haudata hautaan, sekä käyttää puhevaltaa hautaa koskevissa asioissa siten kuin hautaustoimilaissa sekä tässä laissa ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

Hautaoikeuden haltijasta ja siitä keitä haudata, sovitaan hautaa luovutettaessa. Jos sopimusta ei ole tehty vuoden kuluessa haudan luovutuspäivästä tai jos tehtyä sopimusta ei voida olosuhteiden muuttumisen johdosta noudattaa, hau-

taoikeuden haltijaksi tulee vainajan leski tai, milloin leskeä ei ole taikka hänkin on kuollut, ensimmäiseksi haetaan haudatun vainajan lähimmät perilliset. Jos heitä on useita, heidän on valittava hautaoikeuden haltija edustamaan heitä hautaa koskevissa asioissa. Hautaoikeuden uudesta haltijasta on ilmoitettava hautaustoimesta vastaavalle seurakunnan viranomaiselle.

Jos ensimmäiseksi haetaan haudatun vainajan lähimmät perilliset eivät ole voineet sopia hautaoikeuden uudesta haltijasta, kirkkoneuvosto voi määrätä hautaoikeuden haltijan ja antaa etusijan paikkakunnalle asuvalle tai sille, joka on huolehtinut haudan hoidosta.

4 §

Muistomerkit

Haudalla olevaa muistomerkkiä tai muuta rakennelmaa ei saa ilman kirkkoneuvoston lupaa viedä pois haudalta.

Kun hautaoikeus menetetään tai muuten lakkaa, hautaoikeuden haltijalle voidaan antaa lupa poistaa haudalla oleva muistomerkki tai rakennelma. Jollei niitä tai haudalla olevia irtaimia esineitä ole poistettu kuuden kuukauden kuluessa hautaoikeuden päättymisestä, siirtyvät ne seurakunnalle ilman vastiketta.

(Ks. 3 §)

4 §

Hautaamisjärjestys

Jollei siitä, keitä haetaan voidaan haudata, ole sovittu 3 §:n 2 momentin mukaisesti, haetaan saadaan ensisijaisesti haudata vainaja, jota varten hauta on luovutettu, ja tämän puoliso sekä lisäksi sattuneiden kuolemantapausten mukaisessa järjestyksessä suoraan etenevässä tai takenevässä polvessa oleva sukulainen ja tämän puoliso. Jollei tällaista sukulaista ole tai jos hautaoikeuden haltija siihen suostuu, haetaan saadaan haudata vainajan sisar ja veli sekä heidän lapsensa, sanottujen henkilöiden otto- ja kasvattilapset sekä näiden kaikkien puoliset. Hautaoikeuden haltijan suostumuksella voi hautaustoimesta vastaava seurakunnan viranomainen antaa luvan haudata haetaan muunkin henkilön, milloin siihen on erityinen syy.

5 §

Haudan hoito

Haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Kirkkovaalituusto voi kuitenkin päättää, että seurakunnan kustannuksella huolehditaan hautausmaalla tai sen osalla olevien hautojen perushoidosta. Milloin hautausmaalle on

Ehdotus

haudattu vainaja, jonka muiston vaalimista on pidettävä seurakunnan kannalta tärkeänä, kirkkovaltuusto voi päättää, että hauta hoidetaan seurakunnan kustannuksella.

Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastuun haudan hoidosta. Seurakunta voi tehdä sopimuksia hautojen hoidosta myös siten, että hoitokorvaukset sijoitetaan erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset hautat hoidetaan.

Jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hänelle tiedoksi. Jollei hän sitä tee, kirkkoneuvosto voi julistaa hautaoikeuden menetetyksi. Päätöksestä on tiedotettava 24 luvun 11 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Milloin hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus 3 momentissa tarkoitettusta tai hautaustoimilain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettusta tai muusta hautaa koskevasta päätöksestä tai ilmoituksesta on pantava tiedoksi haudalle. Päätöksestä tai ilmoituksesta on lisäksi kuulutettava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

6 §

Erimielisyyden ratkaiseminen

Kirkkoneuvosto ratkaisee erimielisyyden hautaoikeudesta, hautaoikeuden haltijasta, siitä keitä hautaan voidaan haudata, haudan haltijan velvollisuuksista tai muusta hautaa tai hautaamista koskevasta asiasta, jollei hautaustoimilaisissa ole toisin säädetty.

7 §

Hautaustoimen ohjesääntö

Kirkkovaltuusto hyväksyy hautaustoimen ohjesäännön, joka on alistettava tuomiokapitulin vahvistettavaksi.

Hautaustoimen ohjesääntöön on otettava

tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä.

8 §

**Hautausmaakaava ja hautausmaan
käyttösuunnitelma**

Kirkkovaltuusto hyväksyy jokaista hautausmaata varten hautausmaakaavan ja hautausmaan käyttösuunnitelman, jotka on alistettava tuomiokapitulin vahvistettaviksi. Kirkkojärjestyksessä säädetään niistä asioista, joista hautausmaakaavassa ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa on määrättävä.

IV OSA

**PIISPA JA HIIPPAKUNNAN MUU
HALLINTO**

IV OSA

HIIPPAKUNNAN HALLINTO

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Hiippakunta

Hiippakunta huolehtii itse toiminnastaan ja hoitaa talouttaan tämän lain ja kirkkojärjestyksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten mukaan.

2 §

Toimielimet ja luottamushenkilöt

Hiippakunnan hallintoa hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johdokunta ja tuomiokapitulin viranhaltijat.

Luottamushenkilöitä ovat 1 momentissa mainittuihin toimielimiin sekä tilapäisiin toimikuntiin valitut jäsenet ja muut hiippakunnan luottamustoimiin valitut henkilöt. Viranhaltijaa, joka lain tai muun säädöksen mukaan on virkansa perusteella jäsenenä toimielimessä, ei kuitenkaan pidetä siinäkään tehtävässä luottamushenkilönä.

3 §

Hallinto ja menettely

Jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä, toimielimen koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, asioiden käsittelystä, päätösvaltaisuudesta, esteellisyydestä, äänestämisestä, ratkaisuvallan siirtämisestä, vaalikelpoisuudesta ja vaalin toimittamisesta hiippakunnan toimielimessä on soveltuvien osin voimassa, mitä niistä seurakunnan toimielimiä varten säädetään.

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

1 §

Tehtävät

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on

- 1) tukea ja edistää kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnassa ja sen seurakunnissa;*
- 2) hyväksyä vuosittain hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelma sekä talousarvio;*
- 3) hyväksyä hiippakunnan edellisen tilikauden toimintakertomus ja tilinpäätös;*
- 4) perustaa ja lakkauttaa tuomiokapitulin virat, jollei 20 luvun 7 §:n 2 momentista muuta johdu;*
- 5) käsitellä kirkkoneuvostojen, yhteisten kirkkoneuvostojen ja seurakuntaneuvostojen sekä tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston jäsenten sille tekemät aloitteet; sekä*

Ehdotus

6) suorittaa muut kirkkolaisissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkon vaalijärjestyksessä sille annetut tehtävät.

Hiippakuntavaltuusto voi asettaa enintään toimikaudekseen tuomiokapitulin avuksi sen alaisia johtokuntia, joiden tehtävät määrätään hiippakuntavaltuuston antamissa johtosäännöissä.

2 §

Jäsenet

Hiippakuntavaltuuston jäseniä ovat 14 maallikkoa ja 7 pappia.

Porvoon hiippakunnan hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenistä yksi on Ahvenanmaan seurakuntien ja Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenistä yksi saamelaiskäräjien valitsema.

Hiippakuntavaltuusto valitsee keskuudetaan toimikaudekseen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtajaksi on valittava maallikkojäsen.

Piispalla on hiippakuntavaltuuston kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei oikeutta ottaa osaa päätöksen tekemiseen. Arkkihiippakunnassa tämä koskee sekä arkkipiispaa että piispaa.

Kirkkohallituksen hiippakunnasta valittu maallikkojäsenellä ja hiippakuntaan kuuluvalla pappisjäsenellä sekä tuomiokapitulin jäsenillä on hiippakuntavaltuuston kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei oikeutta ottaa osaa päätöksen tekemiseen.

3 §

Toimikausi

Hiippakuntavaltuuston toimikausi alkaa edustajien vaalien toimittamista seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestää neljä vuotta.

4 §

Vaalikelpoisuus ja vaali

Hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalikel-

poisuudesta ja vaalista on vastaavasti voimassa, mitä kirkolliskokousedustajien vaalista kirkkolain 20 luvun 2—6 a §:ssä säädetään. Tuomiokapitulin jäsen, viranhaltija tai päätoiminen työsopimussuhteinen työntekijä ei kuitenkaan ole vaalikelpoinen hiippakuntavaltuustoon.

5 §

Työjärjestys

Hiippakuntavaltuuston koolle kutumisesta, puheenjohtajien tehtävistä, aloitteiden tekemisestä, asioiden käsittelemisestä ja vaalien toimittamisesta määrätään tarkemmin hiippakuntavaltuuston hyväksymässä työjärjestyksessä.

18 luku

Piispa

1 §

Piispa ja piispan tehtävät

Piispa johtaa hiippakuntansa hallintoa sekä valvoo seurakuntien ja pappien toimintaa.

1 §

Piispa ja piispan tehtävät

Piispa johtaa hiippakuntansa hallintoa ja toimintaa sekä valvoo seurakuntia ja pappeja.

3 §

Vaalin ajankohta, äänioikeus ja ehdokasasettelu

Vaalissa ovat äänivaltaisia

- 3) tuomiokapitulin lakimiesasessori;
- 4) kirkolliskokoukseen hiippakunnasta valitut maallikkoedustajat; sekä
- 5) maallikkovalitsijat, joita hiippakunnan kunkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai

- 3) tuomiokapitulin lakimiesasessori;
- 4) saamelaiskäräjien valitsema kirkolliskokousedustaja Oulun hiippakunnan piispan vaalissa;
- 5) kirkolliskokoukseen hiippakunnasta valitut maallikkoedustajat; sekä
- 6) maallikkovalitsijat, joita hiippakunnan kunkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai

seurakuntaneuvoston maallikkojäsenet valitsevat seurakunnan luottamustoimiin 7 luvun 3 §:n mukaan vaalikelpoisista jäsenistä niin, että valitsijoita 3 ja 4 kohdassa mainitut valitsijat mukaan lukien tulee yhtä monta kuin 1 ja 2 kohdissa mainittuja pappeja ja lehtoreita; kustakin seurakunnasta tulee yksi valitsija ja muut valitsijat määräytyvät seurakunnan väkiluvun osoittamassa suhteessa tuomiokapitulin määräämän jaon mukaan.

Arkkipiispan vaalissa ovat äänivaltaisia myös muiden hiippakuntien tuomiokapituliin jäsenet sekä kirkolliskokoukseen hiippakunnista valitut edustajat.

seurakuntaneuvoston maallikkojäsenet valitsevat seurakunnan luottamustoimiin 7 luvun 3 §:n mukaan vaalikelpoisista jäsenistä niin, että valitsijoita 3—5 kohdissa mainitut valitsijat mukaan lukien tulee yhtä monta kuin 1 ja 2 kohdissa mainittuja pappeja ja lehtoreita; kustakin seurakunnasta tulee yksi valitsija ja muut valitsijat määräytyvät seurakunnan väkiluvun osoittamassa suhteessa tuomiokapitulin määräämän jaon mukaan.

Arkkipiispan vaalissa ovat äänivaltaisia myös muiden hiippakuntien tuomiokapituliin jäsenet sekä kirkolliskokoukseen hiippakunnista valitut edustajat *ja saamelaiskäräjien valitsema edustaja.*

19 luku

Tuomiokapituli

1 §

Tehtävä ja jäsenet

Tuomiokapituli hoitaa hiippakunnassa kirkollista hallintoa ja toimintaa sekä ratkaisee niihin liittyviä lainkäyttöasioita.

Tuomiokapitulin jäseniä ovat puheenjohtajana piispa, varapuheenjohtajana tuomiokapitulin puheenjohtaja tuomiokapitulin käsitellessä niitä asioita, jotka lähimmin määrätään kirkkojärjestyksessä. Piispalla on tällöin oikeus olla saapuvilla ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen. Piispa toimii muulloin tuomiokapitulin puheenjohtajana, jolloin arkkipiispalla on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

Arkkihiippakunnassa arkkipiispa on tuomiokapitulin puheenjohtaja tuomiokapitulin käsitellessä niitä asioita, jotka lähimmin määrätään kirkkojärjestyksessä. Piispalla on tällöin oikeus olla saapuvilla ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

1 §

Tehtävät

Tuomiokapituli hoitaa hiippakunnassa kirkollista hallintoa ja toimintaa *siten kuin tässä laissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkon vaalijärjestyksessä säädetään ja niiden nojalla määrätään.*

Tuomiokapituli edustaa kirkkoa hiippakunnan asioissa ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa eikä tekee hiippakuntaa koskevat sopimukset ja muut oikeustoimet.

Lakimiesasessorin tai vastaavan pätevyyden omaavan apujäsenen tulee olla läsnä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suullisessa käsittelyssä sekä myös käsiteltäessä lainkäyttöä, virkavirhettä tai kurinpitoa koskevaa asiaa. Jos tällaisessa asiassa on kysymys sotilaspapista, tuomiokapitulissa on lisäjäsenenä kenttäpiispa.

Piispan ja muun tuomiokapitulin jäsenenä toimivan, joka ei aikaisemmin ole vannonut tuomarinvalaa tai antanut tuomarinvakuutusta, on ennen toimeensa ryhtymistä tehtävä se tuomiokapitulissa.

2 §

Kelpoisuusehdot

Pappisasessoriksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan kirkkoherra tai kappalainen, jolla on kirkkojärjestyksessä määrätty pätevyys.

Pappisasessori valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakunnan papilla, ellei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu, sekä lehtoreilla. Kukin äänestää yhtä ehdokasta.

Lakimiesasessorin tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt tuomarin tehtäviin tai hallintoon. Tuomiokapitulin muiden viranhaltijoiden kelpoisuusehdoista määrätään kirkkojärjestyksessä.

2 §

Jäsenet

Tuomiokapitulin jäseniä ovat puheenjohtajana piispa, varapuheenjohtajana tuomiokapitulin puheenjohtaja tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherra, kaksi pappisasessoria, yksi maallikkojäsen sekä tuomiokapitulin lakimiesasessori ja hiippakuntadekaani.

Arkkhiippakunnassa arkkipiispa on tuomiokapitulin puheenjohtaja tuomiokapitulin käsitellessä niitä asioita, jotka lähemmin määrätään kirkkojärjestyksessä. Piispalla on tällöin oikeus olla saapuvilla ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen. Milloin piispa toimii tuomiokapitulin puheenjohtajana, arkkipiispalla on oikeus olla saapuvilla ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

Kenttäpiispa on lisäjäsenenä tuomiokapitulissa, jos virkavirhettä tai kurinpitoa koskevassa asiassa on kysymys sotilaspapista.

Tuomiokapituli määrää viideksi vuodeksi kerrallaan pappisjäsenille varajäseniksi viisi kokenutta pappia ja tuomiokapitulin lakimiesasessorille kaksi varajäsentä sekä määrää järjestyksen, jossa heidät esteen tai esteellisyyden sattuessa kutsutaan jäseneksi. Maallikkojäsenellä on ensimmäinen ja toinen varajäsen, jotka tässä järjestyksessä tulevat hänen tilalleen esteen tai esteellisyyden sattuessa.

3 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli on päätösvaltainen viisi-jäsenisenä. Muussa kuin papinvaalia varten tehtyä vaaliehdotusta taikka lakimiesasessorin tai lääninrovastin viran täyttämistä koskevassa asiassa tuomiokapituli on päätösvaltainen vajaalukuisenakin, jos vähintään kolme saapuvilla olevaa jäsentä on päätöksestä samaa mieltä. Vaaliehdotukseen kohdistuvan oikaisuvaatimuksen käsittelemiseen tulee täysilukuisen tuomiokapitulin lisäksi osallistua kahden apujäsenen, joista toinen on pappi ja toinen lakimies.

4 §

Äänestäminen

Äänestämisestä tuomiokapitulissa on voimassa, mitä yleisessä laissa säädetään äänestämisestä monijäsenisessä tuomioistuimessa.

Vaaliehdotusta tehtäessä tai oikaistaessa äänestetään jokaisesta sijasta erikseen.

3 §

Kelpoisuusehdot ja valinta

Pappisasessoriksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan kirkkoherra tai kappalainen, jolla on kirkkojärjestyksessä määrätty pätevyys. Pappisasessori valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakunnan papeilla, jollei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu, sekä lehtoreilla. Kukin äänestää yhtä ehdokasta.

Maallikkojäseneksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan maallikkojäsen, joka on vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen ja suostunut ehdokkaaksi. Maallikkojäsen ja varajäsenet valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenillä.

Tuomiokapitulin lakimiesasessoriksi ja hänen varajäsenekseen kelpoinen on oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt tuomarin tehtäviin tai hallintoon.

Tuomiokapitulin hiippakuntadekaaniksi kelpoinen on pappi, joka on suorittanut ylempään pastoraalitutkinnon ja joka on perehtynyt kirkolliseen elämään ja koulutus-tehtäviin.

4 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla.

Tuomiokapituli käsittelee kuitenkin asian täysilukuisena, jos se koskee

- 1) papinvaalin vaaliehdotukseen kohdistuvaa oikaisuvaatimusta; tai*
- 2) papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.*

Vaaliehdotusta tehtäessä tai oikaistaessa äänestetään jokaisesta sijasta erikseen.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 a §

4 a §

*Toimivallan siirtäminen**Toimivallan siirtäminen*

Tuomiokapitulin puheenjohtajalle ja jäsenelle voidaan kirkkojärjestyksessä määrätyissä rajoissa antaa oikeus ratkaista tuomiokapitulin puolesta asioita, joiden laatu ja merkitys ei vaadi niiden käsittelemistä tuomiokapitulissa. Puheenjohtajan ja jäsenen päätökset voidaan kirkkojärjestyksessä määrätyllä tavalla siirtää tuomiokapitulin ratkaistaviksi.

(kumotaan)

5 §

5 §

*Lainkäyttöasiat**Toimivallan siirtäminen*

Tuomiokapituli käsittelee ja ratkaisee lainkäyttöviranomaisena

Tuomiokapitulin viranhaltijalle voidaan kirkkojärjestyksessä määrätyissä rajoissa antaa oikeus ratkaista tuomiokapitulin puolesta asioita, joiden merkitys ei vaadi niiden käsittelyä tuomiokapitulissa. Viranhaltijan päätös voidaan kirkkojärjestyksessä määrätyllä tavalla siirtää tuomiokapitulin ratkaistavaksi.

1) valitusasiat, jotka on säädetty sen ratkaistaviksi;

2) ylimääräisenä muutoksenhakuna tehdyt kantelut asioissa, joissa tuomiokapituli on valitusviranomainen;

sekä ensimmäisenä oikeusasteena

3) tähän lakiin tai kirkkojärjestykseen perustuvaa julkisoikeudellista velvollisuutta tai oikeutta koskevat hallintoriita-asiat. Samassa järjestyksessä käsitellään sellaiset kirkon, seurakunnan tai seurakuntayhtymän ja näiden viranhaltijan välisestä virkasuhteesta johtuvat riita-asiat, joiden ratkaisemisesta ei ole muuta säädetty.

Päätökset lainkäyttöasioissa tehdään esittelystä.

6 §

6 §

*Menettelyä koskevat oikeusohjeet**Menettelyä koskevat oikeusohjeet*

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tuomiokapitulissa noudatetaan hallintoasioita käsiteltäessä, mitä hallintomenettelylaissa (598/82) on säädetty, ja lainkäyttöasioissa hallintolainkäyttölakia (586/96).

(kumotaan)

7 §

7 §

*Vireillepano, suullinen käsittely, katselmus**Suullinen käsittely, katselmus ja*

*ja kuuleminen**kuuleminen*

Asia pannaan tuomiokapitulissa vireille kirjallisesti. Se voi tulla vireille myös muun viranomaisen tai tuomiokapitulin jäsenen esityksestä.

(1 mom. kumotaan)

Kun asianosaiselta pyydetään selitystä tai vastinetta taikka asianosainen kutsutaan suulliseen käsittelyyn tai katselmukseen, pyyntöön tai kutsuun voidaan liittää uhka, ettei selityksen antamatta jättäminen tai poissaolo estä asian käsittelyä ja ratkaisemista.

Kun asianosainen kutsutaan suulliseen käsittelyyn tai katselmukseen, kutsussa on samalla ilmoitettava, ettei poissaolo estä asian käsittelyä tai ratkaisua.

9 §

9 §

*Tuomiokapitulin rahastot**Tuomiokapitulin rahastot*

Tuomiokapituli hoitaa itse hallussaan olevat lahjavarat ja säätiöluontoiset rahastot sekä huolehtii niiden tarkastuttamisesta hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

(kumotaan)

11 §

11 §

*Lääninrovasti. Hiippakunta- ja rovastikuntakokous**Lääninrovasti*

Hiippakunta- ja rovastikuntakokouksista säädetään kirkkojärjestyksessä.

(4 mom. kumotaan)

20 luku

Kirkolliskokous

7 §

Kirkolliskokouksen tehtävät

Kirkolliskokouksen asiana on

12) tarkastuttaa kirkon keskusrahaston ja muiden kirkkohallituksen hoidossa olevien rahastojen tilit ja hallinto, vahvistaa niiden tilinpäätökset ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä;

12) tarkastuttaa kirkon keskusrahaston ja muiden kirkkohallituksen sekä hiippakuntien viranomaisten hoidossa olevien rahastojen ja muiden varojen tilit ja hallinto, vahvistaa niiden tilinpäätökset ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä;

Voimassa oleva laki

Talousarvion perusteluissa kirkolliskokous ilmoittaa perustettavien virkojen lukumäärän ja pääasiallisen tehtäväalueen.

9 §

Esitykset, aloitteet ja asioiden käsitteleminen

Piispainkokouksella, kirkkohallituksella ja hiippakuntakokouksella on oikeus tehdä esityksiä sekä edustajalla aloitteita kirkolliskokoukselle. Niiden käsittelemisestä täysistunnossa ja valiokunnissa sekä äänestamisestä ja vaalin toimittamisesta määrätään kirkkojärjestyksessä. Tarkempia määräyksiä niistä voidaan antaa työjärjestyksessä.

Edustajan oikeutta käyttää puheenvuoroa asiasta ja kokousmenettelystä ei saa rajoittaa.

Ehdotus

(3 mom. kumotaan)

9 §

Esitykset, aloitteet ja asioiden käsitteleminen

Piispainkokouksella, kirkkohallituksella ja hiippakuntavaltuustolla on oikeus tehdä esityksiä sekä edustajalla aloitteita kirkolliskokoukselle. Niiden käsittelemisestä täysistunnossa ja valiokunnissa sekä äänestamisestä ja vaalin toimittamisesta määrätään kirkkojärjestyksessä. Tarkempia määräyksiä niistä voidaan antaa työjärjestyksessä.

(3 mom. kumotaan)

22 luku

Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto ja kirkon sopimusvaltuuskunta

2 §

Kirkkohallituksen tehtävät

Kirkkohallituksen tehtävänä on, jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä tai määrätä,

7) perustaa ja lakkauttaa kirkon erityistehtäviä varten tarkoitetut virat, ellei 20 luvun 7 §:n 2 momentista muuta johdu, *sekä muuttaa kirkkohallituksen virkojen tehtäväpiiriä;*

Kirkkohallitus edustaa kirkkoa ja käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tekee kirkon puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet. Kirkkohallituksella on oikeus hankkia, luovuttaa tai panna pantiksi kirkon ja kirkon keskusrahaston kiinteää omaisuutta sekä ottaa lainaa lyhyemmäksi kuin vuoden ajaksi.

2 §

Kirkkohallituksen tehtävät

Kirkkohallituksen tehtävänä on, jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä,

7) perustaa ja lakkauttaa *kirkkohallituksen virat, jollei 20 luvun 7 §:n 2 momentista muuta johdu;*

Kirkkohallitus edustaa kirkkoa ja käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tekee kirkon puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet, *jollei 19 luvun 1 §:n 2 momentista muuta johdu.*

6 §

Kirkon keskusrahasto

Kirkon keskusrahasto on kirkon yhteinen rahasto, jonka varoja käytetään keskusrahaston talousarvion puitteissa

---

6) tuomiokapitulien ja hiippakuntakolosten sekä synodaalikokousten menoihin;

---

6) hiippakuntien menoihin;

Kirkon keskusrahasto toimii kirkon eläkelaitoksena ja huolehtii sen tehtävistä siten kuin siitä erikseen säädetään.

23 luku

Kurinpitomenettely

4 §

Kurinpitoasiamies

4 §

Tutkinta-asiamies ja kurinpitoasiamies

Tuomiokapituli määrää hiippakunnassa suoritettavaa kurinpitoasian valmistavaa tutkintaa varten tutkinta-asiamiehen neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tutkinta-asiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut tai muun tehtävään soveltuvan koulutuksen saanut kirkon toimintaan ja hallintoon perehtynyt henkilö.

---

5 §

Valmistava tutkinta

Jos 3 §:ssä mainitulla viranomaisella on perusteltua aihetta olettaa kurinpitovaltansa alaisen papin tai muun viranhaltijan syyllistyneen virkarikokseen tai sellaiseen menettelyyn, josta voi seurata kurinpitorangeistus, sen on huolehdittava siitä, että asiassa suoritetaan valmistava tutkinta. Sen jälkeen viranomaisen on, jos tutkinta antaa siihen aihetta, toimitettava tutkinta-aineisto viralliselle syyttäjälle tai kurinpitoasiamiehelle taikka 3 §:n 3 momentissa mainitussa tapauksessa pantava vireille kurinpitomenettely.

5 §

Valmistava tutkinta

Jos 3 §:ssä mainitulla viranomaisella on perusteltua aihetta olettaa kurinpitovaltansa alaisen papin tai muun viranhaltijan syyllistyneen virkarikokseen tai sellaiseen menettelyyn, josta voi seurata kurinpitorangeistus, sen on huolehdittava siitä, että asiassa suoritetaan valmistava tutkinta. *Tutkinnan suorittaa hiippakunnan tutkinta-asiamies. Tutkinnan valmistuttua viranomaisen on, jos tutkinta antaa siihen aihetta, toimitettava tutkinta-aineisto viralliselle syyttäjälle tai kurinpitoasiamiehelle taikka pantava vireil-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

le kurinpitomenettely.

7 §

7 §

*Asian käsittely kirkkohallituksessa**Asian käsittely kirkkohallituksessa*

Kurinpitoasian käsittelyssä kirkkohallituksessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä asian käsittelystä 19 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty. Kurinpitoasiamehellä ja vastaajalla on oikeus esittää kysymyksiä todistajille ja asiantuntijoille.

(kumotaan)

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

1 §

1 §

*Alistaminen**Alistaminen*

Milloin seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätös on alistettava, alistamisen toimittaa ja asiakirjat lähettää tuomiokapitulille seurakunnan viranomaisen päätöksen osalta kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto ja seurakuntayhtymän päätöksen osalta yhteinen kirkkoneuvosto. Jos alistettavan asian tutkiminen kuuluu kirkkohallitukselle, *valtioneuvostolle* tai opetusministeriölle, tuomiokapituli lähettää asiakirjat ja oman lausuntonsa kirkkohallitukselle. *Valtioneuvostolle* tai opetusministeriölle alistettava päätös lähetetään sen tutkittavaksi vain, jos kirkkohallitus puoltaa sen hyväksymistä.

Milloin seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätös on alistettava, alistamisen toimittaa ja asiakirjat lähettää tuomiokapitulille seurakunnan viranomaisen päätöksen osalta kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto ja seurakuntayhtymän päätöksen osalta yhteinen kirkkoneuvosto. Jos alistettavan asian tutkiminen kuuluu kirkkohallitukselle tai opetusministeriölle, tuomiokapituli lähettää asiakirjat ja oman lausuntonsa kirkkohallitukselle. Opetusministeriölle alistettava päätös lähetetään sen tutkittavaksi vain, jos kirkkohallitus puoltaa sen hyväksymistä.

2 §

Alistusviranomaisen päätösvalta

Milloin seurakunnan viranomaisen alistama päätös on jätetty tutkittavaksi ottamatta tai vahvistamatta taikka sitä on muutettu, kirkkoneuvostolla tai seurakuntaneuvostolla on oikeus valittaa ratkaisusta. Jos alistetun päätöksen on tehnyt seurakuntayhtymän viranomainen, valitusoikeus on yhteisellä

(3 mom. kumotaan)

kirkkoneuvostolla. Jos alistettua päätöstä on muutettu, asianosaisen tai seurakunnan jäsenen valitusoikeudesta on voimassa, mitä 3 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty.

3 §

Valittaminen viranomaisen päätöksestä

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen sekä tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätöksestä saa jokainen valittaa sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan. Kurinpitoasiamiehellä on oikeus valittaa 23 luvun 3 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 4 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kurinpitoasiassa annetusta päätöksestä.

Seurakunnan jäsen saa valittaa seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä myös sillä perusteella, että se on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka menee viranomaisen toimivaltaa ulommaksi tai muutoin on lainvastainen.

Valitus seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen alistettavasta päätöksestä voidaan perustaa myös siihen, ettei päätös ole tarkoituksenmukainen. Alistusviranomaisen päätöksestä voidaan valittaa vain laillisuusperusteella.

Vain valmistelua tai täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestä ei saa tehdä valitusta.

3 §

Oikaisuvaatimus

Viranomaisen päätökseen tyytymätön voi tehdä, jollei tässä laissa toisin säädetä, kirjallisen oikaisuvaatimuksen seuraavasti:

1) seurakunnan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston, sen jaoston sekä sen alaisen toimielimen, luottamushenkilön ja viranhaltijan päätöksestä kirkkoneuvostolle tai seurakuntaneuvostolle;

2) seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston, sen jaoston sekä sen alaisen toimielimen, luottamushenkilön ja viranhaltijan päätöksestä yhteiselle kirkkoneuvostolle;

3) kirkkoherran päätöksestä, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua vapaa-ajan, vuosiloman ja virkavapauden myöntämistä, tuomiokapitulille ja muissa asioissa kirkkoneuvostolle tai seurakuntaneuvostolle;

4) tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua papin ja 6 luvun 12 §:ssä tarkoitettua lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa sekä kirkkojärjestyksen 6 luvun 22 §:ssä tarkoitettua papinvaalin vaaliehtotusta, sekä tuomiokapitulin alaisen toimielimen ja viranhaltijan päätöksestä tuomiokapitulille;

5) kirkkohallituksen jaoston, virastokollegion, kirkon keskusrahaston eläkerahaston johtokunnan ja muun toimielimen sekä viranhaltijan päätöksestä kirkkohallitukselle; sekä

6) papinvaalissa tai seurakuntavaalissa käytettävästä vaaliluettelosta vaalilautakunnalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen oikaisusta on voimassa, mitä väestötietolaisissa (507/1993) säädetään. Seurakunnan jäsenrekisterissä olevien muiden kuin väestötietojen oikaisusta on voimassa, mitä hen-

4 §

Oikaisuvaatimus

Tuomiokapitulin tekemään vaaliehtotukseen tyytymätön hakija saa vaatia tuomiokapitulilta oikaisua. Tuomiokapituli päättää oikaisuvaatimuksesta 19 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisessa lisätyssä kokoonpanossa. Virkaa hakeneella on oikeus valittaa oikaisupäätöksestä sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan.

Tuomiokapitulin puheenjohtajan tai jäsenen tämän lain 19 luvun 4 a §:ssä tarkoitettuun päätökseen tyytymätön, jonka oikeutta päätös loukkaa, saa hakea siihen oikaisua tuomiokapitulilta.

Oikaisuvaatimusta tehtäessä sekä sitä ratkaistaessa ja päätöstä täytäntöönpannassa on noudatettava valituksesta annettuja säännöksiä.

5 §

Valittaminen vaaleista

Papinvaalista ja seurakuntavaalista sekä seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen toimittamasta luottamushenkilön tai viranhaltijan vaalista saa jokainen valittaa sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan ja seurakunnan jäsen myös 3 §:n 2 momentissa mainituilla perusteilla. Samoilla perusteilla saa ehdokkaaksi asetettu tai vaalissa äänioikeutettu valittaa kirkolliskousedustajien vaalista.

Jos valitusviranomainen toteaa, että seurakunnan tai seurakuntayhtymän viran-

4 §

Kirkollisvalitus

Kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakunnan, hiippakuntavaltuuston, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätökseen sekä kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston oikaisuvaatimuksen tai kurinpitomenettelyn johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kirkollisvalituksella hallinto-oikeudelta. Alistettavassa asiassa valitus tehdään kuitenkin alistusviranomaiselle.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että

1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;

2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai

3) päätös on muuten lainvastainen.

Valitus seurakunnan tai seurakuntayhtymän alistettavasta päätöksestä voidaan perustaa myös siihen, että päätös ei ole tarkoituksenmukainen. Alistusviranomaisen päätöksestä voidaan valittaa vain 2 momentin mukaisella perusteella.

Valittajan tulee esittää 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

5 §

Oikaisuvaatimus- ja valituskelpoisuus

Päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta.

omaisen toimittamassa luottamus henkilön tai viranhaltijan vaalissa on menetely lainvastaisesti, vaali on kumottava tai, jos virheellisyys koskee vain vaalin tuloksen laskemista, määrättävä se oikaistavaksi. Jos muussa 1 momentissa mainitussa vaalissa on menetely laittomasti ja laittomuus on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen, vaali on määrättävä toimitettavaksi uudelleen, jollei valitusviranomainen voi oikaista vaalin tulosta.

Papinvaalissa ja seurakuntavaalissa käytettävään vaaliluetteloon kohdistuvasta oikaisuvaatimuksesta sekä vaalilautakunnan sen johdosta antamasta oikaisupäätöksestä tuomiokapitulille tehtävästä valituksesta määrätään kirkon vaalijärjestyksessä.

5 a §

Valittaminen eläkepäätöksestä

Muutoksenhausta kirkkohallituksen evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain (258/1970) nojalla antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perheeläkeläissa.

5 b §

Kirkonkirjojen tietoja koskeva oikaisu ja muutoksenhaku

Kirkonkirjoihin sisältyvien väestötietojen oikaisusta on voimassa, mitä väestötietolaisissa (507/1993) säädetään.

Seurakunnan jäsenrekisterissä olevien muiden kuin väestötietojen oikaisusta on voimassa, mitä henkilötietojen suojaa koskevassa lainsäädännössä säädetään.

Kirkonkirjoissa olevia muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja koskevaan kirkollisen viranomaisen päätökseen haetaan muutosta siten kuin 3, 6 ja 7 §:ssä säädetään.

5 a §

Valittaminen eläkepäätöksestä

(kumotaan)

5 b §

Kirkonkirjojen tietoja koskeva oikaisu ja muutoksenhaku

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

5 c §

Valituskielto markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvassa asiassa

Seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen, tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen hankintaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta sillä perusteella, että päätös on julkisista hankinnoista annetun lain (1505/1992) vastainen, jos asian tutkiminen kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan.

6 §

Valitusviranomaiset

Valitus tehdään, jollei tässä laissa toisin säädetä,

1) kirkkoneuvostolle tai seurakuntaneuvostolle johtokunnan, kappelineuvoston ja piirineuvoston päätöksestä sekä kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan taikka viranhaltijan 10 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä;

2) tuomiokapitulille seurakunnan tai seurakuntayhtymän muun viranomaisen päätöksestä sekä papinvaalista, seurakuntavaalista ja kirkolliskokousedustajan vaalista; ja

3) korkeimmalle hallinto-oikeudelle tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätöksestä.

2 momentti on kumottu L:lla 30.6.2000/649.

Valitus alistettavasta päätöksestä tehdään alistusviranomaiselle.

Ehdotus

5 c §

Valituskielto markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvassa asiassa

(kumotaan)

6 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus

Oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä seurakunnan viranomaisen päätöksestä myös seurakunnan jäsen.

Seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen saa tehdä myös seurakuntayhtymän jäsen seurakunta ja sen jäsen sekä seurakuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen seurakunta ja sen jäsen.

Milloin seurakunnan viranomaisen alistama päätös on jätetty tutkimatta tai vahvistamatta taikka sitä on muutettu, kirkkoneuvostolla tai seurakuntaneuvostolla on oikeus valittaa ratkaisusta. Jos alistetun päätöksen on tehnyt seurakuntayhtymän viranomainen, valitusoikeus on yhteisellä kirkkoneuvostolla. Jos alistettua päätöstä on muutettu tai se on jätetty tutkimatta, asianosaisen tai seurakunnan jäsenen valitusoikeudesta on voimassa, mitä 4 §:n 2 momentissa ja edellä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Tämän lain, kirkkojärjestyksen tai kirkon vaalijärjestyksen mukaisesti päätöksen tekneellä kirkollisella viranomaisella on valitusoikeus hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on muuttanut viranomaisen päätöstä tai kumonnut sen.

Kurinpitoasiamiehellä on oikeus valittaa 23 luvun 3 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 4 §:n 3 momentissa tarkoitetussa kurinpitoasias-

7 §

Muutoksenhakuaika

Valitusaika on 30 päivää, jollei 5 §:n 3 momentin nojalla ole muuta määrätty.

Milloin valitus tehdään 3 §:n 1 momentissa mainitulla perusteella tai sen tekee kurinpitoasiamies, valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaamisesta. Jos valitus tehdään 3 §:n 2 momentissa mainitulla perusteella tai se koskee seurakuntavaaleja, valitusaika alkaa siitä, kun päätös on saatettu yleisesti tiedoksi. Papinvaalissa valitusaika alkaa vaalin tuloksen julistamisesta. Seurakunnan tai seurakuntayhtymän viran täyttämässä valitusaika alkaa päätöksen tekemisestä.

Kun tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen valitus- tai alistusviranomaisena tekemä päätös on annettava tiedoksi valittajalle tai muulle asianosaiselle, valitusaika alkaa tiedoksisaamisesta. Jos muu seurakunnan jäsen valittaa tällaisesta päätöksestä, valitusaika alkaa siitä, kun päätös on saatettu yleisesti tiedoksi.

Aika papinvaalia varten tehtyyn vaaliehtokseen kohdistuvan oikaisuvaatimuksen tekemiselle alkaa ehdollepanopäätöksestä. Valitettaessa 4 §:n 1 momentissa tarkoitusta oikaisupäätöksestä valitusaika alkaa samoin päätöksen tekemisestä.

Aika 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimuksen tekemiselle alkaa tiedoksisaamisesta ja kestää 14 päivää.

sa annetusta päätöksestä.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kirkollisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kirkollisvalituksin myös se, jolla on 1 tai 2 momentin nojalla oikeus tehdä kirkollisvalitus.

7 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus vaaliluettelosta

Kirkkoherra saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen papinvaalin ja seurakunta vaalien vaaliluetteloa vastaan sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta taikka merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi.

Äänioikeutetun seurakunnan jäsenen oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus määräytyy tämän luvun 6 §:n 1 momentin mukaan.

Hallinto-oikeuden on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus ennen vaalin toimittamista sekä lähetettävä tieto päätöksestä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee, sekä vaalilautakunnalle.

8 §

Muut säännökset muutoksenhausta

Jollei tässä laissa toisin säädetä, muutosta haettaessa ja siitä päätettäessä on noudatettava, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

9 §

Valitusoikeuden rajoittaminen

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa on säädetty valitusoikeuden rajoittamisesta, muutosta ei saa hakea valittamalla

1) piispan ja tuomiokapitulin yhdessä tekemään päätökseen pappisvirkaan hyväksymisestä;

2) piispan yksin muutoin kuin 19 luvun 4 a §:n nojalla tekemään päätökseen;

3) kirkkohallituksen 8 luvun 5 §:n 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen;

3 a) vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennako-äänestyksen toimittamista kotona;

4) piispainkokouksen päätökseen;

5) piispanvaaliin, piispanvirkaa koskaan ehdollepanoon eikä pappisasessorin, lääninrovastin ja hiippakuntakokousedustajien vaaliin, eikä myöskään

6) tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen päätökseen, joka koskee virkaan nimittämistä, virkamääräyksen antamista tai siitä johtuvan aikaisemman virkamääräyksen päättymistä, ottamista virkaan koeajaksi, viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi taikka koeajaksi valitun, viran väliaikaisen hoitajan tai viransijaisen irtisanomista.

Tuomiokapitulin papinvaalia varten tekemään vaaliehdotukseen ei saa valittamalla hakea muutosta ennen kuin lisätty tuomiokapituli on ratkaissut sitä koskevan oikaisuvaatimuksen.

Seurakunnan jäsenellä ei ole 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikeutta valittaa kirk-

8 §

Valittaminen eläkepäätyksestä

Muutoksenhausta kirkon keskusrahaston evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain (258/1970) nojalla antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaisissa.

9 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän ja kirkollisvalitus 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 19 §:ssä tarkoitettua vaaliluetteloa vastaan on kuitenkin tehtävä viimeistään saman luvun 18 §:ssä säädetyn vaaliluettelon nähtävilläoloajan päättymisen jälkeisenä toisena arkipäivänä.

koneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätöksestä, jos päätös koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa sielunhoitoa, kristillistä kasvatusta, opetusta tai diakoniaa.

10 §

Valitusoikeuden rajoittaminen kirkkojärjestyksessä

Kirkkojärjestyksessä voidaan määrätä, ettei valittamalla saa hakea muutosta tuomiokapitulin päätökseen, joka koskee

1) jumalanpalvelusta ja kirkollista toimintaa sekä niiden hoitamista, kirkon käyttöä tai kolehtia;

2) seurakunnan viran täyttämismenettelyn raukeamista tai vaalinäytteen laiminlyönnistä johtuvaa vaaliehtouksesta poistamista;

3) papin tai lehtorin toimintaa virassa tai muussa tehtävässä taikka tähän toimintaan liittyviä oikeuksia tai velvollisuuksia, jollei ole kysymys kurinpitoasiasta; tai

4) vaaliluettelon oikaisemista tai kirkkolain 8 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua seurakuntavaalien järjestämistä.

Kirkkojärjestyksessä voidaan määrätä, ettei kirkkohallituksen, tuomiokapitulin taikka seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksiin saa hakea valittamalla muutosta ennen kuin sama viranomainen on ratkaissut päätökseen kohdistuvan oikaisuvaatimuksen.

10 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusosoitus

Päätökseen, josta saa tehdä kirkollisvalituksen, on liitettävä valitusosoitus.

Päätökseen, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen, on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemisestä.

Päätökseen, josta ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta, on liitettävä ilmoitus muutoksenhakukiellosta ja siitä, mihin säännökseen kielto perustuu.

11 §

Päätöksen tiedoksianto

Asianosaiselle lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen, välipäätös, kutsu ja muu sellainen ilmoitus erikseen tiedoksi kirjeellä, jollei sitä ole annettu hänelle kirjallisesti kokouksessa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen

Ehdotus

päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alitus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi tai papinvaalissa vaalin tulos julistettu.

Hautaoikeuden haltijan katsotaan saanen 17 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettusta päätöksestä tiedon, kun sitä koskeva kuultus on julkaistu lehdessä.

Tiedoksiannosta eläkeasiaa koskevasta päätöksestä säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaisissa.

12 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Valitus tehdään

1) tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston sekä hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tuomiokapituli sijaitsee; ja

2) kirkkohallituksen päätöksestä Helsingin hallinto-oikeudelle.

Hallintoriita-asia käsitellään siinä hallinto-oikeudessa, joka 1 momentin mukaan on toimivaltainen käsittelemään hallintoriidassa asianosaisena olevan kirkollisen viranomaisen päätöksestä tehdyn valituksen. Jos hallintoriidan osapuolina on kaksi kirkollista viranomaista, asian käsittelee se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä vastaajana oleva viranomainen 1 momentin mukaan sijaitsee.

13 §

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä valitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos hallinto-oikeuden päätös koskee valitusta seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä, siitä on viipymättä julkaistava ilmoitus asianomaisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän ilmoitustaululla.

Valitusaika luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu. Jos päätös on an-

nettu asianomaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisäännästä.

14 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla

1) kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen päätökseen;

2) piispan ja tuomiokapitulin yhdessä tekemään päätökseen pappisvirkaan hyväksymisestä eikä piispan yksin muutoin kuin 19 luvun 5 §:n nojalla tekemään päätökseen;

3) kirkkohallituksen 8 luvun 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen;

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 13 §:ssä, 16 §:n 1 momentissa, 20 §:ssä, 29 §:n 1 momentissa, 33 §:ssä, 35 §:n 1 momentissa ja 57 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä ja 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 30 §:n 3 momentissa, 62 §:ssä ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa sekä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua seurakuntatyön johtamisen tutkinnon hyväksymistä;

5) vaalilautakunnan päätökseen, joka koskee kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 39 §:n 1 momentin 2—8 kohdassa tai 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa, eikä vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakkoäänestyksen toimittamista kotona; sekä

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee papinvaalin tai seurakuntavaalin vaaliluetteloita.

Seurakunnan jäsenellä ei ole 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua oikeutta tehdä oikaisuvaatimusta tai valitusta kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätöksestä, jos se koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa diakoniaa, kristillistä kasvatusta tai opetusta.

Seurakunnan tai seurakuntayhtymän vi-

ranomaisen, tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen hankintaa koskevasta päätöksestä ei saa tehdä kirkollisvalitusta sillä perusteella, että päätös on julkisista hankinnoista annetun lain (1505/1992) vastainen, jos asian tutkiminen kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan.

15 §

Vaalituloksen oikaiseminen

Jos luottamushenkilön tai viranhaltijan vaalissa on menetelty lainvastaisesti, vaali on kumottava tai, jos virheellisyys koskee vain vaalin tuloksen laskemista, määrättävä se oikaistavaksi. Jos piispanvaalissa, pappinvaalissa, seurakuntavaalissa taikka kirkolliskokousedustajan tai hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalissa on menetelty laittomasti ja se on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen, vaali on määrättävä toimitettavaksi uudelleen, jollei valitusviranomainen voi oikaista vaalin tulosta.

16 §

Muut lainkäyttöasiaa koskevat säännökset

Jollei tässä laissa toisin säädetä, valituksen ja hallintoriita-asian käsittelyssä noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

1 §

Täytäntöönpanokelpoisuus

Jollei tässä laissa tai sen nojalla muuta säädetä, kirkkohallituksen tai tuomiokapitulin päätöstä täytäntöönpanossa on noudatettava, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään. Kirkkohallitus tai tuomiokapituli saa

---

Jollei tässä laissa tai sen nojalla muuta säädetä, kirkkohallituksen, hiippakuntavaltuuston tai tuomiokapitulin päätöstä täytäntöönpanossa on noudatettava, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään. Kirkkohallitus,

kuitenkin itse päättää, että sen päätös pannaan täytäntöön välittömästi, jos asia on niin kiireellinen, että viivytys aiheuttaisi erityistä vahinkoa.

2 §

Tiedoksianto asianosaiselle

Asianosaiselle, joka saa valittaa kirkkohallituksen, tuomiokapitulin taikka seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä sillä perusteella, että se loukkaa hänen oikeuttaan, on päätös annettava erikseen tiedoksi. Vaali- tai virkaehdotuksesta ja sen oikaisupäätöksestä sekä virkanimityksestä on viivytyksettä ilmoitettava virkaa hakeneille.

Päätökseen on liitettävä valitusosoitus tai, jos siihen ei saa valittamalla hakea muutosta, ilmoitus valituskiellosta. Samalla on mainittava, mihin tämän lain tai kirkkojärjestyksen kohtaan kielto perustuu. Jos valittaminen on sallittu vasta oikaisumenettelyn jälkeen, oikaisuvaatimuksesta on annettava vastaava osoitus.

Jollei päätöstä 2 momentissa mainittuine osoituksineen ja ilmoituksineen taikka välipäätöstä, kutsua tai muuta sellaista ilmoitusta ole kirjallisesti annettu asianosaiselle kokouksessa, se annetaan tiedoksi noudattaen, mitä laissa tiedoksiannosta hallintoasioissa (232/66) on säädetty. Virkaa hakenneille 1 momentin mukaan lähetettävästä ilmoituksesta määrätään kirkkojärjestyksessä.

Tiedoksiannosta hautaa koskevasta päätöksestä, kun hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, säädetään 17 luvun 3 §:n 4 momentissa.

Tiedoksiannosta eläkeasiaa koskevasta päätöksestä säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläisissä ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkeläisissä.

hiippakuntavaltuusto tai tuomiokapituli saa kuitenkin itse päättää, että sen päätös pannaan täytäntöön välittömästi, jos asia on niin kiireellinen, että viivytys aiheuttaisi erityistä vahinkoa.

2 §

Tiedoksianto asianosaiselle

(kumotaan)

3 §

Tiedoksianto jäsenvalitusta ja muita tarkoituksia varten

Kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston ja seurakuntaneuvoston päätökset, seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva päätös sekä niitä koskevat valitus- ja alustusviranomaisten päätökset on, jollei niitä lain mukaan ole pidettävä salassa, saatettava seurakunnan tai seurakuntien jäsenille yleisesti tiedoksi panemalla päätökset tai ilmoitus niistä julki seurakunnan ilmoitustaululle.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee vastaavasti seurakunnan muunkin toimielimen pöytäkirjaa tai sen osaa, mikäli toimielin tai sen puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi.

4 §

Tiedoksianto seurakunnalle, seurakuntayhtymälle tai kirkolle

Siitä, milloin haasteen ja yleisen tuomioistuimen päätöksen on katsottava tulleen tiedoksi, säädetään oikeudenkäymiskaarsa. Muun ilmoituksen tai asiakirjan tiedoksisaamisesta on voimassa, mitä laissa tiedoksiannosta hallintoasioissa on säädetty.

3 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä

Kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirja ja seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva vaalilautakunnan päätös siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten, kuin siitä on seurakunnan ilmoitustaululla ennakolta ilmoitettu. Seurakunnan muun viranomaisen pöytäkirja pidetään vastaavasti nähtävänä, jos asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

Alistus- ja valitusviranomaisen päätös siihen liittyvine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään yleisesti nähtävänä samalla tavalla kuin kirkkoneuvoston pöytäkirja.

Pöytäkirja tai päätös on pidettävä yleisesti nähtävänä vähintään oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekemiselle varatun ajan.

4 §

Tiedoksianto seurakunnalle, seurakuntayhtymälle, hiippakunnalle tai kirkolle

Hiippakunnalle tiedoksi annettava haaste tai muu tiedoksianto on toimitettava tuomiokapitulin puheenjohtajalle tai sille viranhaltijalle, joka tuomiokapitulin työjärjestyksessä on määrätty ottamaan vastaan tiedoksiantoja.

Siitä, milloin haasteen ja yleisen tuomioistuimen päätöksen on katsottava tulleen tiedoksi, säädetään oikeudenkäymiskaarsa. Muun ilmoituksen tai asiakirjan tiedoksisaamisesta on voimassa, mitä *hallintolais- sa säädetään.*

5 §

Hallintoasian käsittely

Käsiteltäessä hallintoasiaa kirkon, seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisissa on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa säädetään, jollei tästä laista muuta johdu. Hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 5 a kohtaa ei kuitenkaan sovelleta kirkossa, seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä.

Kirkkohallituksen luottamushenkilö sekä viranhaltija ja työntekijä voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläkiin tai evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelakiin perustuvaa eläkeasiaa tai eläketurvan järjestämiseen liittyvää kysymystä, joka koskee seurakuntaa, seurakuntayhtymää tai eläkesopimuksen kirkkohallituksen kanssa tehnyttä kirkollista yhdistystä, säätiötä tai muuta yhteisöä tai näiden palveluksessa olevaa viranhaltijaa ja työntekijää.

6 §

Asiakirjojen lähettäminen

Hakemus, valitus, selitys ja muu asiakirja saadaan lähettää kirkkohallitukselle tai tuomiokapitulille taikka seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaiselle noudattaen, mitä asiakirjojen lähettämisestä on erikseen säädetty. Viranomaisella saa lähettää samalla tavalla asianosaiselle päätöksensä ja muut asiakirjat.

5 §

Hallintoasian käsittely

Käsiteltäessä hallintoasiaa *kirkollisissa viranomaisissa on noudatettava, mitä hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003)* säädetään, jollei tästä laista muuta johdu. *Hallintolain 28 §:n 1 momentin 6* kohtaa ei kuitenkaan sovelleta *kirkollishallinnossa*.

Kirkkohallituksen luottamushenkilö sekä viranhaltija ja työntekijä voi kuitenkin sen estämättä, mitä *hallintolain 28 §:n 1* momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläkiin tai evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelakiin perustuvaa eläkeasiaa tai eläketurvan järjestämiseen liittyvää kysymystä, joka koskee seurakuntaa, seurakuntayhtymää tai eläkesopimuksen kirkkohallituksen kanssa tehnyttä kirkollista yhdistystä, säätiötä tai muuta yhteisöä tai näiden palveluksessa olevaa viranhaltijaa tai työntekijää.

Päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos päätös koskee kirkollisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia.

6 §

Kokouksen johtaminen ja puheoikeuden rajoittaminen

Puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja pitää huolta järjestyksestä kirkollisen toimielimen kokouksessa. Mikäli jäsen käytöksellään häiritsee kokouksen kulkua, puheenjohtajan tulee kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti. Jos hän ei noudata kehotusta, puheenjohtaja voi määrätä hänet poistettavaksi. Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Jäsenellä on puheoikeus käsiteltävänä olevassa asiassa. Jäsenen on puheessaan pysyttävä asiassa. Jos jäsen puheessaan poikkeaa asiasta, puheenjohtajan on kehoitettava häntä palaamaan asiaan. Jos jäsen ei noudata kehotusta, puheenjohtaja voi kieltää häntä jatkamasta puhetta. Jos jäsen

ilmeisen tarpeettomasti pitkittää puhettaan, puheenjohtaja voi asiasta huomautettuaan kieltää häntä jatkamasta puhettaan.

Työjärjestyksessä tai muussa ohje- tai johtosäännössä voidaan antaa kokouksen kulun turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä jäsenten puheenvuorojen pituudesta yksittäisissä asioissa.

Mitä edellä säädetään toimielimen jäsenestä, koskee myös sitä, jolla on lakiin tai sen nojalla annettuun säännökseen tai määräykseen perustuva läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa.

8 §

Julkisuus ja salassapito

Luottamushenkilöllä on oikeus saada viranomaiselta tietoja sekä nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisena, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

9 §

Esittelijän vastuu

Milloin kirkon, seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätös on kirkkolailla tai sen nojalla annetulla säädöksellä taikka virkaesimiehen käskyllä määrätty tehtäväksi viranhaltijan esittelystä, esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole ilmoittanut pöytäkirjaan tai päätöstaltioon merkittäväksi eriävää mielipidettään.

9 §

Esittelijän vastuu

Milloin kirkollisen viranomaisen päätös on kirkkolailla tai sen nojalla annetulla säädöksellä taikka virkaesimiehen käskyllä määrätty tehtäväksi viranhaltijan esittelystä, esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole ilmoittanut pöytäkirjaan tai päätöstaltioon merkittäväksi eriävää mielipidettään.

10 a §

Naisten ja miesten edustus toimielimissä

Kirkollisissa toimielimissä lukuun ottamatta kirkolliskokousta, hiippakuntavaltuustoa, piispainkokousta, tuomiokapitulia, kirkkovaltuustoa, yhteistä kirkkovaltuustoa ja seurakuntaneuvostoa tulee olla sekä nai-

sia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

11 §

Luottamushenkilön toimikausi

Kirkolliskokoukseen, hiippakuntakokoukseen ja rovastikuntakokoukseen valittu edustaja sekä muu kirkon, hiippakunnan ja seurakunnan luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa.

Jos on valitettu vaalista, jolla 1 momentissa tarkoitettu henkilö on valittu, tämän on hoidettava tointaan, kunnes valitus on ratkaistu ja, mikäli uusi vaali toimitetaan, kunnes toinen on valittu.

11 §

Luottamushenkilön toimikausi

Luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa. Jos on valitettu vaalista, jolla luottamushenkilö on valittu, hänen on hoidettava tointaan, kunnes valitus on ratkaistu ja, mikäli uusi vaali toimitetaan, kunnes toinen on valittu.

15 §

Päätösvaltaisuus poikkeusoloissa

Tuomiokapituli voi 1 momentissa mainituissa tilanteissa tehdä välttämättömät ja kiireelliset päätökset piispan tai tuomiorovastin ja kahden muun tuomiokapitulin jäsenen läsnäollessa.

Tuomiokapituli voi 1 momentissa mainituissa tilanteissa tehdä *tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston toimivaltaan kuuluvat* välttämättömät ja kiireelliset päätökset piispan tai tuomiorovastin ja kahden muun tuomiokapitulin jäsenen läsnäollessa.

26 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

7 §

Hautaustoimi

Jos seurakunta on ennen tämän lain voimaantuloa luovuttanut haudan ainiaaksi,

7 §

Hautaustoimi

Jos seurakunta on ennen tämän lain voimaantuloa luovuttanut haudan ainiaaksi,

Voimassa oleva laki

tämä luovutus on edelleen voimassa niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Hautaan sovelletaan kuitenkin, mitä 17 luvun 3 ja 4 §:ssä on säädetty.

Ehdotus

tämä luovutus on edelleen voimassa niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Hautaan sovelletaan kuitenkin, mitä 17 luvun 5 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa valittujen hiippakuntakokousten ja rovastikuntakokousten toimikausi päättyy neljän kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Kirkkolain 19 luvun 2 §:n mukainen tuomiokapitulin kokoonpano otetaan käyttöön viiden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Tätä lakia ei sovelleta oikaisuvaatimukseen, valitukseen eikä alistukseen, joka tehdään ennen tämän lain voimaantuloa annettusta päätöksestä, hallintoriita-asiaan, joka pannaan vireille ennen tämän lain voimaantuloa, eikä tällaisen asian käsittelyyn valituksen johdosta ylemmässä valitusviranomaisessa.

Tämän lain voimaan tullessa tuomiokapitulin hiippakunnallisesta toiminnasta vastaavan viranhaltijan virkanimike muuttuu hiippakuntadekaaniksi. Viranhaltija, joka ei lain voimaantullessa täytä viran kelpoisuusehtoja, säilyttää virkasuhteensa.
